

**ASKERÎ
TARİH BELGELERİ
Dergisi**

OCAK 2016

YIL: 65

SAYI: 137

**Genelkurmay Personel Başkanlığı
Askerî Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Başkanlığı Yayınları**

**ANKARA
GENELKURMAY BASIMEVİ
2016**

ISSN: 1300-0241

KKSN: 7630KK0500626

ASKERİ TARİH BELGELERİ DERGİSİ

Dergi, yılda iki kez yayımlanır. Yerel süreli yayındır.

SAHİBİ

Genelkurmay Personel Başkanlığı

Askerî Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Başkanlığı adına

Tuğg. Necdet TUNA

SORUMLU MÜDÜR

Kur. Alb. Şahin KUYUCU

EDİTÖR VE YAYIN KURULU

Per. Alb. Kemal ELLİALTIOĞLU

Öğ. Bnb. Soner TOPALOĞLU

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Arş. Uzm. Nurcan ASLAN

Arş. Uzm. Nuri BAYRAK

Arş. Uzm. Melike GÜRLER

BELGE ARAŞTIRMA

Arş. Uzm. Nuri BAYRAK

Arş. Uzm. Sinan YEŞİLKAYA

DÜZELTİ

Red. Uzm. Melek ALKA

KAPAK TASARIMI

Mizanpaj Uzm. M. Akif AK

ADRES

Genelkurmay ATASE Daire Başkanlığı 06100 Bakanlıklar/Ankara

Telefon: 0 312 402 23 12 Belgegeçer: 0 312 424 21 31

Ankara, Genelkurmay Basımevi, 2016

SUNUŞ

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Başkanlığı Arşivindeki belgelerden derlenerek hazırlanan Askerî Tarih Belgeleri Dergisi'nin 137'nci sayısında, 2016 yılının 100'üncü yıl dönümü olması dolayısıyla Kütü'l-Amare Kuşatması ve Zaferi ile ilgili belgeler yer almaktadır.

1914 yılında başlayan Birinci Dünya Savaşı'na Almanya ve Avusturya-Macaristan'la ittifak yaparak katılan Osmanlı Devleti'nin savaştığı pek çok cepheden biri de Kütü'l-Amare Zaferi'nin kazanıldığı Irak Cephesi'dir.

İngilizler, siyasi, ekonomik ve askerî çıkarları doğrultusunda 6 Kasım 1914'te Basra Körfezi'ndeki Fav'a asker çıkararak Irak Harekâtı'nı başlatmışlardır. Buna karşılık Basra'yı savunmak isteyen Türk birlikleri ağır zayıat vererek Kurna'ya çekilmiş ve Basra 23 Kasım 1914 tarihinde İngilizler tarafından işgal edilmiştir. İngilizler, 4 Aralık 1914'te Kurna'ya taarruza başlamış ve beşinci günün sonunda Türk kuvvetleri kuzeye doğru çekilince Dicle yolu tamamen İngiliz kuvvetlerine açılmıştır.

Sonraki günlerde her iki taraf da Irak'taki kuvvetlerini takviyeyle meşgul olmuş, karşılıklı ileri harekât girişimleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır. İngiliz birlikleri karşısında 28 Eylül 1915'te Birinci Kütü'l-Amare Muharebesi'nde mağlup olan Türk birlikleri, Selmanpak'a çekilmek zorunda kalmıştır. 21-22 Kasım 1915 günü İngilizler, Selmanpak'a taarruza başlamış, 23 Kasım'da 51'inci Tümenin kuzeyden yaptığı karşı taarruz üzerine İngiliz kuvvetleri ağır zayıat vererek geri çekilmek zorunda kalmış ve 3 Aralık 1915'te Kütü'l-Amare'ye sığınmıştır. İngilizlerin takibinde olan Türk birlikleri de 5 Aralık 1915'te Kütü'l-Amare'ye gelmiş ve buradaki tahkimli İngiliz mevzisini kuşatmıştır.

8 Aralık 1915'te Irak Ordusu Komutanı Nurettin Paşa tarafından yapılan teslim teklifine 6'ncı İngiliz Tümeni Komutanı General Townshend'in olumsuz cevap vermesinin ardından 14 Aralık'ta taarruz başlamış ancak sonuçsuz kalmıştır.

Kütü'l-Amare'deki Türk kuşatması 4 ay 23 gün devam etmiş, bu süre zarfında İngilizler, Kütü'l-Amare'de mahsur kalan General Townshend ve komutasındaki kuvvetlerini kurtarmak üzere pek çok girişimde bulunmuşlardır.

13 Ocak 1916'da Irak Ordusu Komutanlığına atanan Albay Halil, Vadiikelal Muharebesi'nde İngiliz tugaylarını ağır zayıata uğratmış, 21-22 Ocak tarihlerinde Birinci Felahiye Muharebesi'nde de mağlup olan İngilizler Hana'da durdurulmuştur. Bölgeye hâkim durumdaki Sabis Tepesi'ni ele geçirmek amacıyla yeni İngiliz taarruzu 8 Mart'ta başlamış, yoğun çarpışmaların ardından İngilizler, 9 Mart'ta çekilmek zorunda kalmıştır. İngilizler, 5 Nisan ve 9 Nisan'daki İkinci ve Üçüncü Felahiye, 17-19 Nisan 1916 tarihleri arasındaki Beytiisa ve Sinaiyat mevzisini ele geçirmek

amacıyla 22 Nisan'da başlattıkları taarruzun sonucunda gerçekleşen Dördüncü Felahiye Muharebeleriyle de Kûtü'l-Amare'deki Türk kuşatmasını yarmayı başaramamışlardır.

Kûtü'l-Amare'de mahsur kalan 6'ncı İngiliz Tümeninin uzun süren kuşatma boyunca açlık ve hastalık gibi birçok zorlukla mücadele etmek zorunda kalması, bu süreçte Irak'taki İngiliz birliklerinden yardım alamaması ve son olarak 24 Nisan 1916'da Kût'a erzak götürmek üzere hazırlanan Julnar adlı geminin Türkler tarafından ele geçirilmesi sonucu umutları tamamen tükenmiş ve İngiliz makamlarınca teslim müzakerelerine başlanmasına karar verilmiştir. Bundan sonra Türk ve İngiliz makamları arasında teslim şartlarını görüşmek üzere müzakereler başlamıştır.

Askerî Tarih Belgeleri Dergisi'nin bu sayısında; 5 Aralık 1915'te başlayıp 29 Nisan 1916'da zaferle sonuçlanan Kûtü'l-Amare Kuşatması sırasında Irak ve Havalisi Komutanlığı ile 6'ncı Ordu Komutanlığının verdiği emirler [Belge No. 2, 3, 7, 9, 10(1), 11(1), 15, 18(1), 21, 22, 23, 24(1), 28(1), 29(1), 33, 35, 36, 46(1), 47, 56,] ve harp raporlarının yanı sıra [Belge No. 1, 4, 5, 6, 8, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 25, 26(1), 34, 54, 55], kuşatmanın zaferle sonuçlanmasına büyük etken olan Julnar adlı geminin ele geçirilmesi ile ilgili belgeler [Belge No. 53(1-7)], General Townshend ile Halil Paşa arasında teslim şartlarının görüşüldüğü mektuplar [Belge No. 43, 52, 57(1-16)], Kûtü'l-Amare'deki İngiliz kuvvetlerinin teslim alınışına dair 6'ncı Ordu ile Başkomutanlık Vekâleti arasındaki yazışmalar [Belge No. 59(1-4)], General Townshend'in teslim mesajı [Belge No. 58] ve Kûtü'l-Amare'de teslim alınan esirlerin sevki hakkındaki raporlar [Belge No. 60(1-3), 61] ile Kûtü'l-Amare Zaferi dolayısıyla 6'ncı Ordu Komutanlığının Orduya hitaben yayımladığı 29 Nisan 1916 tarihli Beyanname [Belge No. 64, 65] yer almaktadır. Birliklerinden firar eden Hintli Müslüman erlerin, İngilizlerin Kûtü'l-Amare'de yaşadıkları sıkıntılara dair verdikleri ifadeyi içeren belge de dergideki dikkat çekici ayrıntılardandır [Belge No. 44(1)]. Dergideki belgelerin sıralaması, kronolojik olmayıp konu bütünlüğü esas alınarak yapılmıştır.

137 sayılı Askerî Tarih Belgeleri Dergisi'nde, Genelkurmay ATASE Daire Başkanlığı Arşivinde bulunan Birinci Dünya Harbi Koleksiyonundaki belgeler incelenmiş ve aralarından seçilen Kûtü'l-Amare ve civarında yapılan muharebelere ait belgeler yayımlanmıştır. Hazırlanan bu derginin konu ile ilgili araştırma yapanlara katkı sağlayacağı ve içerdiği bilgiler açısından birinci el kaynak olacağı değerlendirilmektedir.

Necdet TUNA
Tuğgeneral
ATASE Daire Başkanı

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

İÇİNDEKİLER III

BELGELER

SAYFA NUMARASI

1. İngiliz kuvvetlerinin 3 Aralık 1915 tarihinde Kûtü'l-Amare'ye sığınmaları hakkında Irak ve Havalisi Komutanı Nurettin Paşa'nın Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği Rapor	1
2. Irak ve Havalisi Komutanlığının 4 Aralık 1915 tarihli 41 numaralı Emri	3
3. Irak ve Havalisi Komutanlığının 4 Aralık 1915 tarihli 42 numaralı Emri	5
4. Irak ve Havalisi Komutanı Nurettin Paşa'nın 4 Aralık 1915 tarihinde Harbiye Nezaretine gönderdiği Harp Raporu	7
5. Irak ve Havalisi Komutanı Nurettin Paşa'nın 5 Aralık 1915 tarihinde Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği Harp Raporu	9
6. 45'inci Tümen Komutanlığının 5 Aralık 1915 tarihinde 18'inci Kolordu Komutanlığına gönderdiği Harp Raporu	11
7. Irak ve Havalisi Komutanlığının 6 Aralık 1915 tarihli 44 numaralı Emri	15
8. Irak ve Havalisi Komutanlığının 6 Aralık 1915 tarihinde Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği Harp Raporu	17
9. 18'inci Kolordu Komutanlığının 7 Aralık 1915 tarihli Emri	19
10. Irak ve Havalisi Komutanlığının 9 Aralık 1915 tarihli 45 numaralı Emri	21
11. Irak ve Havalisi Komutanlığının 9 Aralık 1915 tarihli Emri	23
12. 18'inci Kolordu Komutanlığının 10 Aralık 1915 tarihinde Irak ve Havalisi Komutanlığına gönderdiği Harp Raporu	27
13. Albay Bekir Sami'nin 18'inci Kolordu Komutanlığına yazdığı 10 Aralık 1915 tarihli Harp Raporu	29
14. Irak ve Havalisi Komutanlığının Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği 11 Aralık 1915 tarihli Harp Raporu	31

15. Irak ve Havalisi Komutanlığının 12 Aralık 1915 tarihli 46 numaralı Emri	33
16. 18'inci Kolordu Komutanlığının 12 Aralık 1915 tarihinde Irak ve Havalisi Komutanlığına gönderdiği Harp Raporu	35
17. 6'ncı Ordu Komutanlığının 12 Aralık 1915 tarihinde Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği Harp Raporu	37
18. 18'inci Kolordu Komutanlığının 13 Aralık 1915 tarihli Emri	39
19. Irak ve Havalisi Komutanlığının 13 Aralık 1915 tarihinde 18'inci Kolordu Komutanlığına verdiği Emir ile 6'ncı Ordu Komutanlığına yazdığı Harp Raporu	42
20. 6'ncı Ordu Komutanlığının 15 Aralık 1915 tarihinde Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği Harp Raporu	44
21. 18'inci Kolordu Komutanlığının 17 Aralık 1915 tarihli Emri	46
22. 18'inci Kolordu Komutanlığının 19 Aralık 1915 tarihli Emri	48
23. 6'ncı Ordu Komutanlığının 21 Aralık 1915 tarihli 1 numaralı Ordu Emri	50
24. Irak ve Havalisi Komutanlığının 23 Aralık 1915 tarihli 57 numaralı Emri	52
25. 6'ncı Ordu Komutanlığının Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği 30 Aralık 1915 tarihli Harp Raporu	56
26. Irak ve Havalisi Komutanlığının 31 Aralık 1915 tarihinde Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği Harp Raporu	58
27. 45'inci Tümen Komutanlığının 2 Ocak 1916 tarihli Tümen Emri	62
28. Irak ve Havalisi Komutanlığının 18'inci Kolordu Komutanlığına verdiği 3 Ocak 1916 tarihli Emir	65
29. 18'inci Kolordu Komutanlığının 5 Ocak 1916 tarihli Emri	69
30. 45'inci Tümen Komutanlığının 5 Ocak 1916 tarihli Tümen Emri	72
31. 45'inci Tümen Komutanlığının 5 Ocak 1916 tarihli Tahkimat Emri	74
32. Irak ve Havalisi Komutanlığının 6 Ocak 1916 tarihli Tamimi	78

33. 6'ncı Ordu Komutanlığının 16 Ocak 1916 tarihli 3 numaralı Ordu Emri	80
34. 6'ncı Ordu Komutanlığının Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği 23 Ocak 1916 tarihli Harp Raporu	84
35. Irak ve Havalisi Komutanlığının 4 Şubat 1916 tarihinde 13'üncü Kolordu Komutanlığına verdiği Emir	86
36. 6'ncı Ordu Komutanlığının 11 Şubat 1916 tarihli Emri	88
37. 51'inci Tümen Komutanlığının 15 Şubat 1916 tarihli Tümen Emri	90
38. 18'inci Kolordu Komutanlığının 1 Mart 1916 tarihli Kolordu Emri	92
39. Yarbay Wilhelm'in "Kûtü'l-Amare'nin Topçuluk Açısından Durumu ve Bombardımanı" başlıklı 4 Mart 1916 tarihli Değerlendirmesi	94
40. Yaralı ve hastaların sevklerinin ne şekilde yapılacağı hususunda 18'inci Kolordu Başhekimliği tarafından verilen 4 Mart 1916 tarihli Talimat	99
41. 45'inci Tümen Komutanlığının 6 Mart 1916 tarihli Tümen Emri	102
42. 3'üncü Alay Komutanlığının 6 Mart 1916 tarihli Emri	104
43. 6'ncı Ordu Komutan Vekili Halil Paşa tarafından 6'ncı İngiliz Tümeni Komutanı General Townshend'e yazılan 9 Mart 1916 tarihli Mektup	110
44. İngiliz birliklerinden firar eden Hintli Müslüman askerlerin 9 Mart 1916 tarihli İfadeleri	112
45. 6'ncı Ordu Komutanı Goltz Paşa'nın Irak'ta savaşan subay ve askerlere 12 Mart 1916 tarihli Beyanatı	116
46. 6'ncı Ordu Komutanlığının Irak Grubu Komutanlığına 16 Mart 1916 tarihli Emri	118
47. 6'ncı Ordu Komutanlığının 18 Mart 1916 tarihli Emri	123
48. 1'inci Tabur Komutanlığının 3'üncü Alay Komutanlığına gönderdiği 20 Mart 1916 tarihli Harp Raporu	125
49. Goltz Paşa'nın 6'ncı Ordu Komutanlığı görevinden ayrılırken verdiği 27 Mart 1916 tarihli Mesajı	126
50. 45'inci Tümen Komutanlığının 16 Nisan 1916 tarihli Tümen Emri	128

51. 6'ncı Ordu Komutanlığının Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği 17 Nisan 1916 tarihli Harp Raporu	132
52. 6'ncı İngiliz Tümeni Komutanı General Townshend'in 6'ncı Ordu Komutan Vekili Halil Paşa'ya yazdığı 24 Nisan 1916 tarihli Mektup	134
53. Julnar Olayı ile ilgili 6'ncı Ordu, 13'üncü ve 18'inci Kolordu Komutanlıkları ile bağlıları arasında 24, 25 Nisan 1916 tarihlerinde yapılan Yazışmalar	136
54. 18'inci Kolordu Komutanlığının Irak Grubu Komutanlığına gönderdiği 25 Nisan 1916 tarihli Harp Raporu	155
55. 13'üncü Kolordu Komutanlığının 18'inci Kolordu Komutanlığına verdiği 25 Nisan 1916 tarihli Harp Raporu	156
56. 18'inci Kolordu Komutanlığının 26 Nisan 1916 tarihli Emri	158
57. Kûtü'l-Amare'nin teslimi konusunda 6'ncı İngiliz Tümeni Komutanı General Townshend ile 6'ncı Ordu Komutanı Halil Paşa'nın 26-29 Nisan 1916 tarihleri arasında birbirlerine gönderdikleri Mektuplar	160
58. General Townshend'in Teslim Mesajı	193
59. Kûtü'l-Amare'deki İngiliz kuvvetlerinin teslim alınışına dair 28, 29 Nisan 1916 tarihlerinde 6'ncı Ordu ile Başkomutanlık Vekâleti arasında yapılan Yazışmalar	195
60. Kûtü'l-Amare'de teslim alınan esirlerin sevki hakkında 3'üncü Alay Komutanlığının 18'inci Kolordu ve 6'ncı Ordu Komutanlıklarına verdiği 29, 30 Nisan 1916 tarihli Raporlar	204
61. Kûtü'l-Amare'de alınan Müslüman esirlerin miktarı hakkında 6'ncı Ordu Komutanlığının Başkomutanlık Vekâletine verdiği Rapor	212
62. Kûtü'l-Amare Kuşatması hakkında Başkomutanlık Vekâletinin 29 Nisan 1916 tarihli Değerlendirmesi	214
63. Kûtü'l-Amare Kuşatması hakkında yapılan Durum Değerlendirmesi	218
64. 18'inci Kolordu Komutanlığının Kûtü'l-Amare Zaferi dolayısıyla yayımladığı 29 Nisan 1916 tarihli Kolordu Emri	224

65. Kûtü'l-Amare Zaferi dolayısıyla 6'ncı Ordu Komutanlığının Orduya hitaben yayımladığı 29 Nisan 1916 tarihli Beyanname	226
EKLER	229
Ek-1 Kûtü'l-Amare Kuşatması ve Zaferi hakkında Nurettin Paşa'nın yaptığı Genel Değerlendirme	
Ek-2 Nurettin Paşa'nın teslim olmasına dair General Townshend'e yazdığı 8 Aralık 1915 tarihli Mektup ile General Townshend'in Cevabı	
Ek-3 Kûtü'l-Amare Kuşatması'na ait 7 Aralık 1915 tarihli Harita	
Ek-4 18'inci Kolordunun 23-28 Şubat 1916 tarihleri arasındaki harekâtını gösterir Kroki	
Ek-5 Kûtü'l-Amare Kuzey Grubuna ait kuşatma hududunu gösterir 1 Mart 1916 tarihli Kroki	
Ek-6 Türk ve İngiliz kuvvetlerinin 16/17 Nisan 1916 tarihindeki durumunu gösterir Kroki	

BELGE NO. 1

Târihi: 20 Teşrîn-i sâni 331

Sâat - Dakika: 10.40 sonra

İkamet Mahalleri: Beyt-i nevfel

Başkumandanlık Vekâletine

Musul Telgraf-hânesi vâsıtasıyla Müşîr Golç Paşa Hazretlerine

1- Düşman kuvâ-yi berriyye ve nehriyyesi Kûtü'l-Amare'de toplanmıştır. Ta'kîbe devâm eden ordu Kûtü'l-Amare'ye on beş kilometre mesâfededir. Sûvâri düşmanla hâl-i temasdadır. Cesan'dan tahrik edilen müfreze Kûtü'l-Amare'nin 34 kilometre şark-ı şimâlîsinde ve Dicle sâhilindedir. Bu müfreze; Amare istikametine gitmek isteyen düşman mecrûhlarını ve ba'zı kumandanları hâmil vapurları Kûtü'l-Amare'ye avdete icbâr etmiş ve Amare'den gelmekte olan bir vapurla erzâk yüklü sefâinin mürûruna mâni' olmuştur. Kûtü'l-Amare muhîtindeki aşâir düşman aleyhine kıyâm ve bugün taarruz etdirilmiştir. Kasabanın karşı yakasındaki düşman müfrezesini tazyik netîcesiyle vapurlara irkâb eylemiştir. Düşman vapurlarının hemen cümlesi mecrûhlarla doludur. Bugün Bagile ile Kûtü'l-Amare arasında düşmanın küçük bir vapuru sağlam olarak iğtinâm olunmuştur. Evvelce gark edilen köprü aksâmından mütebâkî birkaç kayık ve bir mikdâr top ceb-hânesi elimize geçmiş ve birkaç esîr daha alınmıştır.

2- Bağdad'a vâsıl olan Elli İkinci Fırka kıtaâtının celbine başladım.

3- 18/9/331'de düşman harb gemilerinin iğtinâmıyla netîcelenen muhârebeye [Delabiha] Muhârebesi nâmı verilmiştir.

4- Selmanpak Muhârebâtı'nda tahakkuk eden zâyîâtımız 52 nefer şehîd, 72 zâbit ve 3.033 nefer mecrûhdur. İlk günü siperlerde kalıb esîr olan mikdâr henüz tahakkuk etmemiş ise de tahmînen beş yüz kadardır.

Delabiha Muhârebesi zâyîâtı 8 zâbit ve 50 nefer şehîd, 21 zâbit ve 526 nefer mecrûhdur. Mecrûhlarımızın yarası ekseriyyetle pek hafîftir.

5- Evvelki üserâdan mâ-adâ düşmandan yedi mecrûh esîr alınmıştır. Düşmanın nehre atılmış birçok maktûllerine tesâdüf edilmektedir.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

BELGE NO. 2

Târihi: 21/9/331

İkamet Mahalleri: Beyt-i nevfel

Beyt-i nevfel'den

21/9/331

Sâ. 1.40 evvel

18. K. Kumandanlığına
Ordu Emri
(41)

1- Düşmanın kuvâ-yı berriyye ve nehriyyesi Kûtü'l-Amare'de bulunmaktadır. Kasabanın karşı yakasında sağ sâhilde hafif bir müfrezesi vardır. Düşmanın evvelce Kûtü'l-Amare(de) yapmış olduğu tahkîmât merbût bir numrolu krokide gösterilmiştir.

2- Ordu, düşmanı Kûtü'l-Amare'de muhârebeyi kabûle icbâr etmek için ric'ate mâni' olmağa çalışacaktır.

3- Sûvâri Livâsı, düşman kuvvetini, vazû'l-ceyş ve tahkîmâtını keşf edecektir.

4- Bedre Müfrezesi ve Mazhar Paşa aşâiri sol sâhilde (Medhi civârında) ve sağ sâhilde bulunan müfreze ile aşâir Mehmed Paşa kumandasında (Sin) mevziinde toplanarak düşmanın berren ve nehren ric'atine mâni' olacaklar ve her gün bi-l-hâssa geceleri âteş baskınlarıyla düşmanı ta'cîz edeceklerdir.

On Sekizinci Kolordu: Bir âdî cebel takımını Fâzıl Paşa'ya iltihâk etdirecektir. Yarın gelecek vapurlarla sağ sâhile geçirecektir.

5- Kolordular ve kıtaât-ı sâire yarın öğleden sonra sâat ikiye kadar 2 numrolu krokide gösterilen vaz'iyeti almış bulunacaklardır.

6- Karâr-gâh, vapurlara yakın bulunacaktır.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

Tevzî' Listesi

13, 18. Kolordulara
Sûvâri Livâsına
Fâzıl, Mazhar Paşalarla Bedre Müfrezesi
Ceb-hâne Taburu, Şu'belere

<div> <div> <div>۵/4579</div> <div>H-22</div> <div>۱-9</div> </div> <div> <div>۵/۹/۹۹</div> <div>۱۰</div> </div> </div> <div> <div>۵/۹/۹۹</div> <div>۱۰</div> </div>	<div> <div>۵/۹/۹۹</div> <div>۱۰</div> </div> <div> <div>۵/۹/۹۹</div> <div>۱۰</div> </div>	<div> <div>۵/۹/۹۹</div> <div>۱۰</div> </div> <div> <div>۵/۹/۹۹</div> <div>۱۰</div> </div>	<div> <div>۵/۹/۹۹</div> <div>۱۰</div> </div> <div> <div>۵/۹/۹۹</div> <div>۱۰</div> </div>
<div> <div>۵/۹/۹۹</div> <div>۱۰</div> </div> <div> <div>۵/۹/۹۹</div> <div>۱۰</div> </div>	<div> <div>۵/۹/۹۹</div> <div>۱۰</div> </div> <div> <div>۵/۹/۹۹</div> <div>۱۰</div> </div>	<div> <div>۵/۹/۹۹</div> <div>۱۰</div> </div> <div> <div>۵/۹/۹۹</div> <div>۱۰</div> </div>	<div> <div>۵/۹/۹۹</div> <div>۱۰</div> </div> <div> <div>۵/۹/۹۹</div> <div>۱۰</div> </div>

BELGE NO. 3

Beyt-i reşid'deki Karâr-gâhdan

21-9-331

Sâ. 11.50 sonra

18. K. Kumandanlığına
Ordu Emri "42"

1- Düşmanın Kûtü'l-Amare'de bir taraftan tahkîmât diğer taraftan vapurlarla nakl ve istihzârâtıyla işgal ettiği anlaşılmaktadır.

2- Süvâri Livâsı: Keşfiyyâta devâm ile berâber Kûtü'l-Amare'nin şimâl ve şark cebhesini kısa top âteşi ile tarayarak düşman top mevzilerini anlamağa çalışacaktır.

3- On Sekizinci Kolordu: Şeria tarafına bir mantelli batarya ve ağır muhasâra takımını sürerek Kûtü'l-Amare garb cebhesiyle düşman vapurlarına ve kasabaya seyrek top âteşi yapdıracak ve ciddî muhârebeye girişmekden ictinâb edilecektir.

4- Fâzıl ve Mazhar Paşalar düşmanın karadan ve nehirden yapacağı sevkıyâta mâni' olmağa çalışacaklardır.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

Tevziât: Kolordulara, Süvâri Livâsına, Fâzıl ve Mazhar Paşalara,
Topçu Kumandanlığına, Cebhâne Taburuna, Şu'belere

BELGE NO. 4

Harbiyye Nezâreti
Tahrîrât Dâiresi
Tahrîrât Kalemi

Irak Kumandanı Nûreddîn Bey'den Şifre
21-22/9/331

1- Düşman Kûtü'l-Amare'de bir taraftan nakl ve diğer taraftan da hafriyyât istihzârâtıyla meşgul görünmektedir. Ordu, bugün Kûtü'l-Amare muhîtime kadar sokulmuştur. Düşmanla sıkı temasdadır. Düşman keşif kollarımıza te'sirsiz top ve tüfenk âteşi icrâ' etmiştir.

2- {Ayın On Dördünde Nasiriye'den Hızır Dıracı'ye gelmiş olan bir düşman motoru derûnundaki yerli eşhâs vâsıtasıyla telgraf-hânemizin ba'zı âlât ve edevâtını tahrîb ederek Nasiriye'ye avdet etmişti.} Düşman mağlûbiyyetini Muntefik'de setr ve ihfâ maksadıyla ihrâz-ı galebe eylediklerini mu'lin olmak üzere yirmi bir pâre top endâht ettirmiştir. İki gün evvel Nasiriye'deki kuvvetini vapur ile erzâkını sefînelere tahmîl etmiştir.

3- Kûtü'l-Amare'nin şarkındaki müfrezemiz düşmanın üç nakliyye vapuruyla iki motoruna âteş icrâ' ederek hasâr îka' ve ânları Kût'a ric'ate mecbûr etmiş ve bir motoru ihrâk ve iki sefîneyi zabt etmiştir. Bugün bir ekmek arabasıyla berâber iki esîr aldık. İğtinâm olunan dubalardan birisinde iki tayyâre ile birçok tayyâre malzeme ve edevâtı iğtinâm edilmiştir. Düşmanın maddî zararı üç yüz bin lirâyı tecâvüz etmektedir.

Manzûr buyuruldu. 23/9/31
İkinci Şu'be daha evvel gördü. 26/9/331

BELGE NO. 5

Osmânlı Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro
8.581

Irak Karâr-gâhından Başkumandanlık Vekâletine
Mevrûd 1.143 numaralı Şifre

1- Kûtü'l-Amare'ye sıkışdırılmış olan düşman kasaba muhîtinî müdâfaa hâline koymağa çalışıyor. Dün gece vapurlarının bir kısmını Şeyhsaid istikametinde kaçırabilmiştir. Bunlar gündüz Bedre Müfrezesinin âteşiyle tevkif edilmiş ise de zulmet-i leyden istifâde ile hareket edebilmiştir.

2- Dün gece mücâhidîn ile sağ sâhilden yapıdırılan âteş baskını dört beş saat devâm etdi. Bugün kasaba civârını hafif sûrette bombardıman etdik. Düşman zaîf ve te'sîrsiz top âteşiyle mukabelede bulundu. Bugün tayyâresinden karâr-gâh çadırlarına ve vapurlara atılan bombalar da bir zarar vermedi.

3- Cebel toplarıyla takviye edilen Fâzıl Paşa kuvvetiyle Bedre Müfrezesi kasabasının şarkında nehrin tarafeyninin eski müdâfaa mevzilerimize ta'biye edilmişlerdir. Bu sûretle düşman dar bir sâhada bırakılmışdır.

4- Fırat Müfrezesi Nasiriye'ye doğru harekâta başlamıştır.

5- İğtinâm ettiğimiz tayyâre adedi altıya bâliğ olduğu hâlde ancak bir tayyârecimiz vardır.

22 Teşrîn-i sâni 331

Irak Kumandanı
Nûreddîn

A	۷۱
D	262
F	54

برای اطلاع
عمومی
نشان

شبه

نومرو
۸۵۸۱

عامة قرارگاه به قیامه اند و طالع مورد ۱۱۶۲ نوزد
شبه

- ۱- کوة الاماره به عقد بلیه اولاد دکنه قه بلیه نه انده خانه فویمه مالیه بود و کوة
دایره لرزه برقی که سید استقامه قایمه بلیه ~~بسیار استقامه بلیه بود~~
کونوز به به مغزه ملک آتیه توفیق ایلمه ایلمه فلت بلیه استقام ایلم
حکمت ایلم بلیه در
- ۲- روزه که بجایه ایلم صالح ساعده به بلیه بلیه آتیه باصفیه دره بلیه در ایلم
بوکوه قه جو ایلم خفیف عورده بو بلیه دمانه ایلم دکنه خفیف دایره لرزه
آتیه مقابلیم بولیدی بوکوه طیاره قه قرارگاه یادر لرزه دایره لرزه آتیه
بو بلیه به ضرر دریدی
- ۳- جل طویلیم نقیه ایلم فاضلیم فویمه بلیه مغزه قه بلیه در
طریقک ایلم نه افه موصفیه قه بلیه بلیه در بو بلیه دکنه به بلیه بلیه در
- ۴- فزان مغزه قه ناصیه طوخی حرکانه باسلامه
- ۵- احتیاط ایلم بلیه طیاره عده ایلم به بلخ اولیفه حاله انچه بطیاره قه نوزد دارد

عامة قیامه
نوزد

۲۲۱
۱۱۶۲

۲
۱
۸

BELGE NO. 6

Kûtü'l-Amare'nin 15 km şimâl-i garbîsinden

22-9-331

Sâ. 8.30 sonra

18. K. Kumandanlığına

1- Bugün akşama kadar ileri karakollarımızda bir gûnâ vukuât olmamıştır.

2- İleri sürülen piyâde keşif kollarından alınan raporların hulâsası ber-vech-i zîr arz olunur:

a) Aziziye'den Kût'a giden yol düşman siperlerine çıkıyor. Yol ile siperlerin birleştiği noktanın 100 metre sağında [yüz düşmana karşı çevirildiğine göre] tuğla duvar şeklinde bulunan bir binânın sağından nehre doğru 200 metrelik cebhede sık ve mezkûr tekatu' noktasının solunda kezâ 200 metrelik cebhede seyrek düşman piyâdeleri vardır. Siperlerden kasabanın uzaklığı raporda yazılmamıştır. Bu raporu veren keşif zâbiti düşman siperine oldukça yaklaşmış ise de âteş etmemiştir.

b) Diğer bir keşif kolu kasabaya iki kilometre kadar yaklaşmış kasabanın bize taraf olan cebhesinde birçok düşman atlılarının sağa sola dolaşdıklarını görmüş, düşman piyâde mevâzı görememiş, mevcûd hendekler buna mâni' olmuş [arazinin müşâbehetinden] düşman mantelli toplarımızın endâhtına mukabele etmemiş iken daha soldan âteş açan topçularımız üzerine kasabanın 1,5 kilometre kadar şimâl-i şarkîsinden düşman topçusu âteş açmış, düşman topçusu iki mahalden endâht etmiş, biri kasabanın 1,5 kilometre solu açığında telgraf direklerinin biraz sağında ve buradaki telgraf direklerinin 400 metre kadar sağında beyâz ve kırmızı bayrak çekilmiş bir ordu-gâh görülmüştür ki bunun seyyâr hasta-hâne olması me'mûl bulunduğu bildirilmiştir.

c) Diğer bir keşif raporunda sâ. 4.00 sonrada düşmanın takriben bir tabur piyâdeden ibâret bir yürüyüş kolunun Kûtü'l-Amare'nin üç kilometre şimâl-i şarkîsinden şarka doğru yürüdüğüne görüldüğü bildirilmiştir. Bu kuvvetin ileri kıtaâtın tebdîli keyfiyyetinden ibâret olduğu zann ediliyor.

d) Avdet eden mantelli batarya zâbiti kasabaya beş kilometrede mevzi' alarak kasabanın solunda gördüğü ordu-gâha âteş açtığı, bunun üzerine düşman ordu-gâhında toz dumân kalktığı ve düşman tarafından top endah edilmeyib bil'âhire daha solda sūvâri nezdindeki cebel toplarının âteşi üzerine kasabanın bir kilometre kadar solundan düşman topçusunun âteş açtığını, piyâde göremediğini söylemiştir.

3- Selmanpak Muhârebesi'nde kıt'asından savuşub hasta-hâne gemisiyle Bağdad'a giden ve bugün kıt'asına iltihâk eden 141. Âlâydan bir neferin ibret-i müessire olmak üzere kurşuna dizildiği ma'rûzdur.

45'inci Fırka Kumandanı
Alî Necîb

[illegible]

نادر بنی	دقیقه ساعت	اقامت محلی	وقوعات	ملاحظات
				<p>۱- در کشف ایرونده ۳۳۳ حوکه ده رنگ تقریباً به طور یارده در عبارت برور به قولک کودک <u>ایرونده</u> او کپیویره سولایر شونده زفر دوزی بور و رنگ کوریک میسر شد. بقوان ایرونده بنی میسند عبارت اولی <u>ایرونده</u> ۲- عورت ایرونده طی طریق ضابطی قهر به کپیویره ده موی از به قهر به کپیویره کوریک اردی کپیویره ایرونده بور و زینه در اردو کاهنده طوز در ایرونده در کپیویره طویرا ایرونده ایرونده ده موی و در کپیویره طویرا ایرونده ایرونده ده موی سوی زنده کپیویره ایرونده ایرونده کپیویره در مویرونده در کپیویره یاره کپیویره کپیویره کپیویره کپیویره ۳- <u>ایرونده</u> حارنده قطعه در کپیویره کپیویره سالمایه و کپیویره قطعه ایرونده کپیویره کپیویره کپیویره کپیویره کپیویره رنگ عیبه مویرونده کپیویره کپیویره مویرونده کپیویره کپیویره کپیویره کپیویره کپیویره کپیویره کپیویره</p>

BELGE NO. 7

Târihi: 23-9-331

İkamet Mahalleri: Kûtü'l-Amare'nin 15 km garb-ı şimâlîsinden

Beyt-i reşid Karâr-gâhından

23-9-331

Sâ. 10.50 evvel

Ordu Emri 44

On Sekizinci Kolordu Kumandanlığına

1- Düşman Kûtü'l-Amare'deki köprüyü ta'mîr ederek kuvvetini sağ sâhile geçirmeğe başlamıştır. Suvâri Livâsı geçmiş, sunûf-ı sâiresi geçmek üzeredir.

2- Suvâri Livâsı sol sâhilden geçid hareketine mâni' olmak emrini almıştır. Fâzıl Paşa dahi sağ sâhilden geçid hareketine mâni' olmak üzere köprüye ilerlemiştir.

18'inci Kolordu, Kûtü'l-Amare kasabasını tazyîke başlayacaktır.

13'üncü Kolordu, 35'inci Fırkasını vapurlarla sağ sâhile geçirecek ve Garaf'dan geçerek düşmanı tevkife çalışacaktır.

38'inci Fırka, On Sekizinci Kolordunun sol cenâhı açığından Medhi istikametine ilerileyerek Atîk Köprü civârına takarrüble geçid harekâtına mâni' olmağa ve düşman vapurlarını tevkif ve tahrîbe çalışacaktır.

3- Ben, On Sekizinci Kolordu yakınında bulunacağım.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

Dikkat: Kasabanın işgali için zâyîât verilmemesi elzemdir. Teennî tavsiye ederim. Düşmanın siperler ve medhallerde dinamit ve âmil-i bi-z-zât(?) lağımlar yerleştirilmiş olduğu kaviyyen muhtemeldir.

[illegible]

BELGE NO. 8

Osmânî Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro
8.601

Aceledir.

Irak'dan: Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine mevrûd
(1.168) numrolu Şifre'dir.

1- Düşman Kûtü'l-Amare'deki kumandanı ve mülkî ve siyâsî ve müteaddid yelken sefâinle Amare istikametine hareket eylemiş ve kasaba yakınındaki köprüden Kûtü'l-Amare'deki mevzilerinin de iki âlây piyâde ve iki batarya top ve iki motor, üç nakliyye gemisi bırakmıştır.

2- Gerek ric'at eden düşman kolları gerekse Kûtü'l-Amare'de kalan düm-dârıyla köprü civârında Sûvârî Livâsı ve sağ sâhilde Fâzıl Paşa kolu ve cebhe-i asliyyede kıtaât-ı sâire düşmana her taraftan taarruz etdirilmiştir. Kûtü'l-Amare'de kalan kuvvetin sağ sâhile geçerek ric'at etmesine meydân vermemek için vapurlar ile bir fırka geçirib kasabanın mukabiline sevk etdim. Cebhe-i asliyyeden gündüz başlayan taarruz altı sâat devâm ettiği hâlde en ziyâde top muhârebesi verilmiştir. Kıtaâtımız bu geceyi düşman mevzileri karşısında muhârebe terakkubâtıyla geçirmektedir. Yarın Kûtü'l-Amare'ye bile gireceğimizi Lûtf-i Hakk'dan ümîd etmekdeyim. Bugünkü zâyîâtımız birkaç mecrûhdan ibâretdir.

3- Mültecî bir Hindli küçük zâbit Selmanpak Muhârebesi'nde birkaç top ile makineli tüfenk ve ceb-hâneyi düşmanın yere gömdüğünü haber verdiğinden taharriyyâta başlanacaktır. Mahall-i mezkûrda yere gömülmüş pek çok şeyler bulunmuş idi. Esnâ-yi ric'atde düşmanın Dicle'ye top, tüfenk ve ceb-hâne dahi atmış olduğu tebeyyün etmektedir. Evvelce de iğtinâm olunan şeylerden mâ-adâ bir makineli tüfenk elimize geçmiştir ve dünki top âteşlerimizle düşmanın nakliyye yelken gemisi işti'âl etdirilmiştir.

23 Teşrîn-i sâni 331

Irak Kumandanı
Nûreddîn

A	1/1
D	262
F	64-2

عَمَّا لِي الْفَرَحُ الْكَبِيرُ
مَا شَقِوْا زِلَالِي وَكَالْتِي

شعبه

نومرو : با سه هزار و شصت و هشت (۱۱۶۸) نفوذی سفید -

17.1

۲۲۵

عجله -
۱- دشمنه کوه الاماره ده کی فوایدی و مملکی و سیاسی و متعدد بیکه فوایدش عماره
استقامت حرکت المیه و قضیه فی کبیر بیده کوه الاماره ده کی موضع بیک
استقامت حرکت المیه و قضیه فی کبیر بیده کوه الاماره ده کی موضع بیک

این آرای یارده دایمی بطریق خوب و دایمی موقوفه اودین صلیب
کوت رجعت ابدیه دشمنه قولی که کوه الاماره ده قلاعه دمدارایه کویری چهارده
سوار لوسی و صاغ ساحله قفل یاس قوی دجه اصلیده قطعات ساره دشمنه
دشمنه قهر طرده نغمه انبیه بر بند کوه الاماره ده قلاعه قوتن صاغ ساحله
کبرک رجعت انجمه میدانه در عالم ایگرمه و ایدر ایدل بر قوتن کوه قصبه مقبض
سودانیم جبهه اصلیده کونوز باشد بانه نغمه انی ساعت دوام ایندیه مکه
اک یارده خوب محاربهی دبر بند قطعاته بویک یه دشمنه موضع علی فاشونه
محاربه نضایله کبر مکه ده یارده کوه الاماره بید کبره قهری لطف عقیده امید مکه

[illegible]

عمره و مادرش
نوراله

۲۲۱
۲۲۲
۲۲۳

BELGE NO. 9

Kûtü'l-Amare'nin 6 km şimâl-i garbîsinden

24/9/31

Sâ. 1.40 sonra

Kolordu Emri

1- Düşmanın iki âlây piyâde, 6 top ve bir mikdâr süvâri ile üç motoru Kûtü'l-Amare'dedir. Kasabadaki Hükûmet Konağı damında da bir küçük topuyla bir mitralyözü bulunuyor.

Mahsûr düşmanın Amare'den gelecek vapurlarda intizâr ettiği, evvelce Kût'dan çekilmiş olan bir kısım kuvvetinin de Sin hattı ilerisin(d)e dün vakt-i zuhra kadar hâl-i tevakkufda bulunduğu haber alınmıştı.

2- Sağ sâhilde "İmam Muhammed" civârında bulunan 35 ve sol sâhilde köprü karşısında olan 38. Fırkalar düşman hatt-ı müdâfaasının sağ cenâhında vâki' Hazîri Kalesi ile civârını, Karaköprü mevkiini döğmek için emir almışlardı. Bu âteşin güşâdı zamânı, 35. Fırkanın âteşe başladığı zamân olacaktır.

3- Kolordumuz vaz'iyet-i hâzırasını muhâfaza ederek keşfiyyâta devâm edecek ve 13. Kolordu ile düşman mevâzısını bombardımanın başladığı vakit 45, 51'inci Fırkalar da cebhelerindeki münâsib hedeflere top endâht edeceklerdir.

4- Dün düşman süvârisinin himâyesiyle ric'at etmiş olan düşman yürüyüş koluna taarruz eden Fâzıl Paşa aşâiri 300 deve ve sâire iğtinâm eylemişlerdir.

18. K. Kumandanı
Halîl

قول در ادب
کودک را در دست
چشمش را غیب کند
۹۹ / ۹۸
۱۰۰
۱۰۱
۱۰۲
۱۰۳
۱۰۴
۱۰۵
۱۰۶
۱۰۷
۱۰۸
۱۰۹
۱۱۰
۱۱۱
۱۱۲
۱۱۳
۱۱۴
۱۱۵
۱۱۶
۱۱۷
۱۱۸
۱۱۹
۱۲۰
۱۲۱
۱۲۲
۱۲۳
۱۲۴
۱۲۵
۱۲۶
۱۲۷
۱۲۸
۱۲۹
۱۳۰
۱۳۱
۱۳۲
۱۳۳
۱۳۴
۱۳۵
۱۳۶
۱۳۷
۱۳۸
۱۳۹
۱۴۰
۱۴۱
۱۴۲
۱۴۳
۱۴۴
۱۴۵
۱۴۶
۱۴۷
۱۴۸
۱۴۹
۱۵۰
۱۵۱
۱۵۲
۱۵۳
۱۵۴
۱۵۵
۱۵۶
۱۵۷
۱۵۸
۱۵۹
۱۶۰
۱۶۱
۱۶۲
۱۶۳
۱۶۴
۱۶۵
۱۶۶
۱۶۷
۱۶۸
۱۶۹
۱۷۰
۱۷۱
۱۷۲
۱۷۳
۱۷۴
۱۷۵
۱۷۶
۱۷۷
۱۷۸
۱۷۹
۱۸۰
۱۸۱
۱۸۲
۱۸۳
۱۸۴
۱۸۵
۱۸۶
۱۸۷
۱۸۸
۱۸۹
۱۹۰
۱۹۱
۱۹۲
۱۹۳
۱۹۴
۱۹۵
۱۹۶
۱۹۷
۱۹۸
۱۹۹
۲۰۰
۲۰۱
۲۰۲
۲۰۳
۲۰۴
۲۰۵
۲۰۶
۲۰۷
۲۰۸
۲۰۹
۲۱۰
۲۱۱
۲۱۲
۲۱۳
۲۱۴
۲۱۵
۲۱۶
۲۱۷
۲۱۸
۲۱۹
۲۲۰
۲۲۱
۲۲۲
۲۲۳
۲۲۴
۲۲۵
۲۲۶
۲۲۷
۲۲۸
۲۲۹
۲۳۰
۲۳۱
۲۳۲
۲۳۳
۲۳۴
۲۳۵
۲۳۶
۲۳۷
۲۳۸
۲۳۹
۲۴۰
۲۴۱
۲۴۲
۲۴۳
۲۴۴
۲۴۵
۲۴۶
۲۴۷
۲۴۸
۲۴۹
۲۵۰
۲۵۱
۲۵۲
۲۵۳
۲۵۴
۲۵۵
۲۵۶
۲۵۷
۲۵۸
۲۵۹
۲۶۰
۲۶۱
۲۶۲
۲۶۳
۲۶۴
۲۶۵
۲۶۶
۲۶۷
۲۶۸
۲۶۹
۲۷۰
۲۷۱
۲۷۲
۲۷۳
۲۷۴
۲۷۵
۲۷۶
۲۷۷
۲۷۸
۲۷۹
۲۸۰
۲۸۱
۲۸۲
۲۸۳
۲۸۴
۲۸۵
۲۸۶
۲۸۷
۲۸۸
۲۸۹
۲۹۰
۲۹۱
۲۹۲
۲۹۳
۲۹۴
۲۹۵
۲۹۶
۲۹۷
۲۹۸
۲۹۹
۳۰۰
۳۰۱
۳۰۲
۳۰۳
۳۰۴
۳۰۵
۳۰۶
۳۰۷
۳۰۸
۳۰۹
۳۱۰
۳۱۱
۳۱۲
۳۱۳
۳۱۴
۳۱۵
۳۱۶
۳۱۷
۳۱۸
۳۱۹
۳۲۰
۳۲۱
۳۲۲
۳۲۳
۳۲۴
۳۲۵
۳۲۶
۳۲۷
۳۲۸
۳۲۹
۳۳۰
۳۳۱
۳۳۲
۳۳۳
۳۳۴
۳۳۵
۳۳۶
۳۳۷
۳۳۸
۳۳۹
۳۴۰
۳۴۱
۳۴۲
۳۴۳
۳۴۴
۳۴۵
۳۴۶
۳۴۷
۳۴۸
۳۴۹
۳۵۰
۳۵۱
۳۵۲
۳۵۳
۳۵۴
۳۵۵
۳۵۶
۳۵۷
۳۵۸
۳۵۹
۳۶۰
۳۶۱
۳۶۲
۳۶۳
۳۶۴
۳۶۵
۳۶۶
۳۶۷
۳۶۸
۳۶۹
۳۷۰
۳۷۱
۳۷۲
۳۷۳
۳۷۴
۳۷۵
۳۷۶
۳۷۷
۳۷۸
۳۷۹
۳۸۰
۳۸۱
۳۸۲
۳۸۳
۳۸۴
۳۸۵
۳۸۶
۳۸۷
۳۸۸
۳۸۹
۳۹۰
۳۹۱
۳۹۲
۳۹۳
۳۹۴
۳۹۵
۳۹۶
۳۹۷
۳۹۸
۳۹۹
۴۰۰
۴۰۱
۴۰۲
۴۰۳
۴۰۴
۴۰۵
۴۰۶
۴۰۷
۴۰۸
۴۰۹
۴۱۰
۴۱۱
۴۱۲
۴۱۳
۴۱۴
۴۱۵
۴۱۶
۴۱۷
۴۱۸
۴۱۹
۴۲۰
۴۲۱
۴۲۲
۴۲۳
۴۲۴
۴۲۵
۴۲۶
۴۲۷
۴۲۸
۴۲۹
۴۳۰
۴۳۱
۴۳۲
۴۳۳
۴۳۴
۴۳۵
۴۳۶
۴۳۷
۴۳۸
۴۳۹
۴۴۰
۴۴۱
۴۴۲
۴۴۳
۴۴۴
۴۴۵
۴۴۶
۴۴۷
۴۴۸
۴۴۹
۴۵۰
۴۵۱
۴۵۲
۴۵۳
۴۵۴
۴۵۵
۴۵۶
۴۵۷
۴۵۸
۴۵۹
۴۶۰
۴۶۱
۴۶۲
۴۶۳
۴۶۴
۴۶۵
۴۶۶
۴۶۷
۴۶۸
۴۶۹
۴۷۰
۴۷۱
۴۷۲
۴۷۳
۴۷۴
۴۷۵
۴۷۶
۴۷۷
۴۷۸
۴۷۹
۴۸۰
۴۸۱
۴۸۲
۴۸۳
۴۸۴
۴۸۵
۴۸۶
۴۸۷
۴۸۸
۴۸۹
۴۹۰
۴۹۱
۴۹۲
۴۹۳
۴۹۴
۴۹۵
۴۹۶
۴۹۷
۴۹۸
۴۹۹
۵۰۰
۵۰۱
۵۰۲
۵۰۳
۵۰۴
۵۰۵
۵۰۶
۵۰۷
۵۰۸
۵۰۹
۵۱۰
۵۱۱
۵۱۲
۵۱۳
۵۱۴
۵۱۵
۵۱۶
۵۱۷
۵۱۸
۵۱۹
۵۲۰
۵۲۱
۵۲۲
۵۲۳
۵۲۴
۵۲۵
۵۲۶
۵۲۷
۵۲۸
۵۲۹
۵۳۰
۵۳۱
۵۳۲
۵۳۳
۵۳۴
۵۳۵
۵۳۶
۵۳۷
۵۳۸
۵۳۹
۵۴۰
۵۴۱
۵۴۲
۵۴۳
۵۴۴
۵۴۵
۵۴۶
۵۴۷
۵۴۸
۵۴۹
۵۵۰
۵۵۱
۵۵۲
۵۵۳
۵۵۴
۵۵۵
۵۵۶
۵۵۷
۵۵۸
۵۵۹
۵۶۰
۵۶۱
۵۶۲
۵۶۳
۵۶۴
۵۶۵
۵۶۶
۵۶۷
۵۶۸
۵۶۹
۵۷۰
۵۷۱
۵۷۲
۵۷۳
۵۷۴
۵۷۵
۵۷۶
۵۷۷
۵۷۸
۵۷۹
۵۸۰
۵۸۱
۵۸۲
۵۸۳
۵۸۴
۵۸۵
۵۸۶
۵۸۷
۵۸۸
۵۸۹
۵۹۰
۵۹۱
۵۹۲
۵۹۳
۵۹۴
۵۹۵
۵۹۶
۵۹۷
۵۹۸
۵۹۹
۶۰۰
۶۰۱
۶۰۲
۶۰۳
۶۰۴
۶۰۵
۶۰۶
۶

BELGE NO. 10 (1)

Karâr-gâh
26/9/331
Sâ. 4,5 sonra

Ordu Emri "45"

1- Tepeler hattından tard edilmiş olan düşman mevzi'-i aslîsine çekilmiştir. Müdâfaa hâline koyduğu mebânîde Hükûmet Konağı civârında bir kısım kuvveti ve hurmalıklar kurbundaki başkaca tahkîmâtı vardır. Küçük piyâde kıt'ası da Kûtü'l-Amare karşı yakasındaki hânda bulunuyor. Düşman köprüsünü tahrîb etmiştir.

2- Ordu, düşmana taarruza devâm edecektir.

Yarınki taarruz sâ. 5.30 evvelde başlayacaktır.

3- 18'inci Kolordu, kendisine merbût kıtaât ile düşman mevzi'-i aslîsine bugün ve gece tamâmen takarrüb [lâ-akall 200 metre kadar] ederek taarruz-ı kat'î icrâ' edecektir.

Düşmanın sağ ve sol cenâhlarındaki nikat-ı istinâdiyyenin en evvel zabt edilmesini talep ederim.

13'üncü Kolordu: Sağ sâhilde düşmandan eser bırakmayacak ve kuvvetini ikiye taksîm ile tamâmen sâhile yanaşıdırıp düşmanın sağ ve sol cenâhlarını be-heme-hâl müessir top ve tüfenk âteşi altına alarak taarruza iştirâk edecektir.

Süvâri Livâsı: Keşfiyyâtına devâm ile berâber sol cenâhdan taarruzu teshîl eyleyecektir.

Kuvve-i ihtiyâtiyye ve müstakil kıtaât eski vaz'iyeti muhâfaza edecektir.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

[illegible]

لازمی	وقتہ	الوقت معلوم
ساعت		
وقوعات	5/4579 H-24 1-6	ملاحظات

BELGE NO. 11 (1)

Karâr-gâh
26/9/331
Sâ. 5,5 sonra

Ordu Emri

18. K. Kumandanlığına

1- Kûtû'l-Amare'deki düşman mevzi'-i aslîsini muhâfaza etmekde ve kasabadaki mebânîyi müdâfaa hâline koyarak sokaklarda barikad yapmaktadır.

2- Ordu, düşman hatt-ı aslîsini ve Kûtû'l-Amare'yi zabt etmek üzere taarruz edecektir.

18'inci Kolordu: 38'inci Fırka ile berâber taarruz-ı aslîyi icrâ' edecektir. Hücûm noktalarının düşmanın sağ ve sol cenâh-ı muntehâlarının intihâbını münâsib görürüm. Netîce-i kat'iyyenin sür'atle istihsâli için mevziden çekilen düşmanın binâlara ilticâ etmesine meydân verilmemelidir. Binâlara ilticâ ettiği takdîrde kasabanın piyâde ile ablukası ve yaklaşdırılacak topçular ile tahrîbi muvâfıktır.

13'üncü Kolordu: Sağ sâhildeki kuvvetini ikiye taksîm ederek düşman mevzi'-i aslîsinin sağ ve sol cenâhlarındaki hücûm noktalarını top ve tüfenk âteşleriyle döğecek ve düşmanın köprüden mürûruna mâni' olacaktır.

Sûvâri Livâsı: Her iki hecîn âlâyını yaya olarak bir âlây şeklinde 38'inci Fırkaya iltihâk edecektir. Sûvâri topçusu köprü ile düşman sağ cenâhındaki hücûm noktasına âteş edecektir.

Sûvâri Âlâyları: Düşmanın köprüden sağ sâhile mürûra muvaffakiyyeti hâlinde müteâkiben köprüden geçerek ta'kîb etmek üzere hâzır bulunacak ve aynı zamânda Suvade Horu ilerisini keşf edecektir.

İzzet Bey Müfrezesi: Sûvâri Livâsına takarrüb ederek düşman gemilerinin hurûc ve duhûlüne mâni' olacak ve topçusuyla Hazîri Kalesi'ne âteş edecektir.

Fâzıl Paşa kuvvetinin sûret-i istihdâmı 13'üncü Kolordu Kumandanı ve Mazhar Paşa kuvvetinin istihdâmı da Sûvâri Livâsı Kumandanı'na mevdûdur.

On Sekizinci Kolordunun vereceği bir âlây ile 52'nci Fırka Sûvâri Bölüğü ordu ihtiyâtı olarak 18'inci Kolordunun sağ cenâhı gerisinde bulunacaktır.

37'nci Piyâde Âlâyı ile Birinci Ağır Batarya dahi On Sekizinci Kolorduya iltihâk ile taarruzuna iştirâk eyleyecektir.

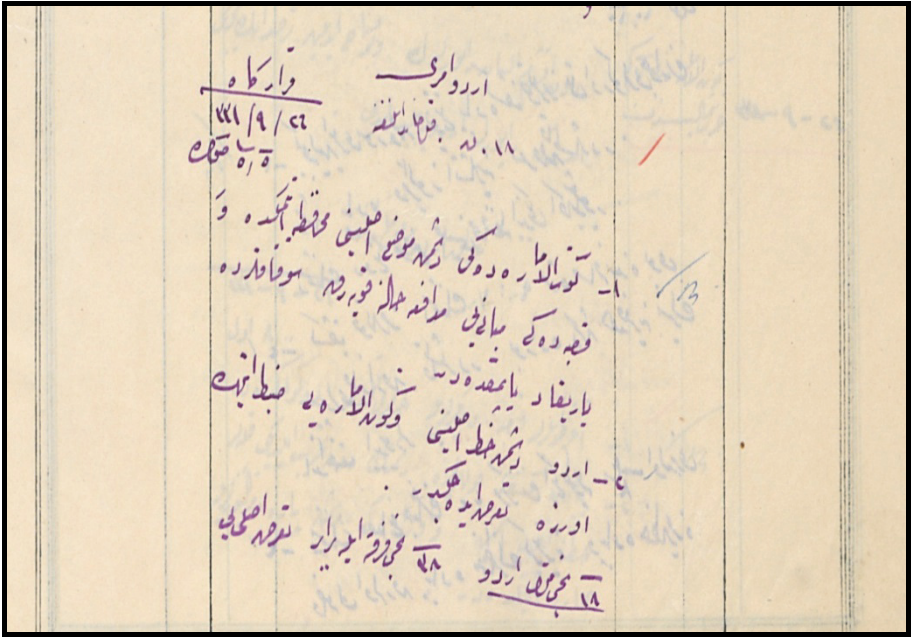
3- Bu gece fâsılalı top âteşi icrâsı ve piyâdelerin düşman mevzilerine takarrüble tahkîmât yapması lâzımdır.

4- Taarruz 27/9/31 günü öğleden evvel sâât 6'da başlayacaktır.

5- Tertîbât-ı umûmiyyeyi müş'ir kroki merbûtdur.

Ordu Kumandanı
Nûreddîn

BELGE NO. 11

تاریخ وقت ساعت	اوقات محاسبات	ملاحظات
		<p>۱- اتحادیه نفعیہ اسلام آباد -</p> <p>۲- کمیٹی فہرست طوبیائی اہل حق و بارہ لک ڈیڑھ سو روپہ</p> <p>۳- تقریب تحریکات ملی لہندہ -</p> <p>۴- نمبر ۷ / ۹ / ۱۱ کوئے انگریز اول شہرہ</p> <p>۵- تہذیب جہد -</p> <p>۶- بیانات غور و خیر فروعی و بطور -</p> <p>اردو صحیفہ دانی</p>

BELGE NO. 12

27/9/331
Sâ. 12.50 sonra

Irak Ordusu Kumandanlığına

1- Şimdi Sol Cenâh Grubu Kumandanlığından alınan raporda “Haziri” Kalesi’ne karşı 38’inci Fırka topçuları ile sabâhdan beri icrâ’ edilen âteş netîcesinde mezkûr kalede iki def’â yangın husûle getirilmiş ve oldukça mühim tahrîbât icrâ’ edilmiş ise de buradaki makineli tüfenk ve piyâde âteşinin iskâtı kabil olamadığı zikr ve gece takarrüble kalenin atılması için dinamit ve tel örgülerinin kesilmesi için makas talep ediliyor.

2- 45 ve 51. Fırkalara düşman sol cenâhına karşı piyâde taarruzunu teşdîd eylemeleri emr olundu. Bu iki fırka da vaz’iyyet îcâbı düşmanın sağ ve sol cenâhlarına yerleştiği bataryaların yan âteşine uğruyorlar.

3- 38’inci Fırkaya da “Haziri Kalesi’ni” sukut ettirerek düşman mevziinin sağ cenâhına taarruz eylemesi bildirildi.

4- 35’inci Fırka Ordu, emrinde bildirilen vaz’iyyeti alabilmiş olsa idi taarruz oldukça sühûlet peydâ edecekdi. Binâen aleyh taarruzun mecbûren pek batî cereyân eylediği ma’rûzdur.

5- Sabâhleyin yapılan şiddetli top âteşi düşmanın bugün bıraktırılan ileri mevziine [Kuleler mevzii] karşı yapılmış ve te’sîr-i matlûb göstermiştir.

On Sekizinci Kolordu Kumandanı
Halîl

BELGE NO. 13

Harabköy civârında topçu mevziinden
27/9/331

18. K. Kumandanlığına

1- Bugün Otuz Sekizinci Fırka kıtaâtı öğleden sonra dahi Hazırı Kalesi istikametinde ve mezkûr kaleye 150 metre kadar ilerileyebilmiştir. Bunun da sebebi tamâmiyle ve dâiren-mâdâr tel örgüleriyle çevrilmiş bulunan mezkûr kalenin tel örgüleri ve mevcûd lağımları tahrîbden mukaddem zabtının gayri-mümkün olmasıdır.

2- Top âteşi mezkûr kalede oldukça mühim tahrîbât icrâ' etmesine ve kalenin fevkine konan bir topun dahi topçumuzla tahrîb ve ihrâk edilmiş olduğu rû'yet ve revîş-i hâlden istidlâl edilmesine rağmen düşman bu nokta-i istinâdı terk etmemiştir.

Buradan avcılarımızı mitralyözlerle ve piyâde âteşiyle ilerilemekden men' etmiştir. Yalnız akşama doğru tel örgüleri civârında bulunan bazı düşman avcılarının kale dâhiline çekildikleri görülmüştür.

3- Sağ cenâhda bulunan 51'inci Fırka bu nokta-i istinâdı solda bırakarak oldukça ilerilemiş hattâ 38'inci Fırkaya âid bir bölüğü dahi berâberce sürükleyib götürmüştür.

4- Düşman topçusu pek az fâsıllı olarak topumuza âteş etmiş ve maa-mâ-fih ilerilemeğe başlayan piyâdemizi hemen âteşiyle karşılamakdan fârig kalmamıştır. Düşman ganbotu kendisini göstermeksizin topçumuza sol cenâhdan her fırsatta âteş icrâ' etmiştir.

5- Şimdi gelen Kolordu emrinin tatbîk ve icrâsına bütün mevcûdiyyetimizle çalışacağımız ma'rûzdur.

Grup K.
Bekir Sâmî

BELGE NO. 14

Osmânî Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro

Irak'dan Başkumandanlık Vekâletine

Telgraf

1- Bugün dahi taarruza devâm etdik. Kıtaât düşman tel örgülerine kadar sokuldular ve tahkîm edib yerleşdiler. Sağ sâhildeki kıtaâtımız kasabaya ve düşmanın yanlarına ve gerilerine mühim te'sîrler yapmaktadır. Âteşlerimiz dar bir sâhadaki düşman üstünde temerküz etdirilmiştir. Toplarımızın te'sîriyle düşmanın birkaç dubası ve bir harb motoru tahrib ve gark edildi. Fakat motorun garkı henüz teeyyüd etmediyse de bugün motor âteşi münkatî' olmuştur.

2- Şeyhsaid kasabasına kadar sürülen bir keşif kolu ve aşâir mezkûr kasabayı işgal etdiler. Ale'l-garbi'de dahi düşman yokdur. Düşmanın Amare'de tahkîmât yapmakda olduğu haber alındı. Ahâlî Amare'nin tahkîmine i'tirâz etmişlerdir. Amare'nin aşâiri de düşmanın aleyhine dönmektedir.

3- Bugünkü zâyiâtımız çok değildir.

28 Teşrîn-i sâni 331

Irak Kumandanı
Nûreddîn

Feldman Bey gördü. / 29/9/331

پنجاب دارالحکومت
عمادی

مقررہ نامہ قومانڈر صاحبہ تعارف

A	۷۱
D	262
F	87

شعبہ

نومرو

۱۔ کوکھ دھڑ تعوضہ درام ایون قطعات دسمہ ۱۱ اور کوکھ قدہ صورتوں پر وکام ایضہ
پریس صاحبہ سجدہ قطعات تعوضہ درسمہ بانڈ وکریہ ۷۷ نامہ تائیدر باعقدہ در
آندہ ۷۷ برسام دہ دسمہ ادسنج تکرار ایوینس۔ طویلین تائیدر
درسمہ بمقام دہ ۷۷ وکریہ موتوی قریب وکریہ ایوینس فقط موتوی غرق
لغزہ تائیدر ایوینس ۷۷ کوکھ موتوی اتنی منقطع اولس۔
۲۔ پنج سیدھے نہ قدہ سوریہ برکف تو را غما تکرار قصبہ ایوینس
علم الفریق دھڑ دسمہ یو قدہ درسمہ عمارہ دیکھات باعقدہ ۷۷ وکریہ ایوینس
اھام عمارہ دیکھات ایوینس ایوینس دھڑ عمارہ دیکھات تکرار دسمہ علیہ دھڑ

۳۔ کوکھ ضایعاتی جوہر دھڑ۔ ۷۷/۷۱/۷۱
مقررہ نامہ
نورگیر

قدہ ۷۷/۷۱/۷۱

BELGE NO. 15

Târihi: 29-9-331

İkamet Mahalleri: Kût'un 5 km garbindan

Karâr-gâh
29-9-331
Sâ. 5.25 evvel

On Sekizinci Kolordu Kumandanlığına Ordu Emri "46"

1- Düşmanın vaz'iyetinde tebeddül yoktur.

2- Ordu taarruzuna devâm edecektir. Bu gece ve yarın düşman mevzilerine en ziyâde takarrüb etmiş olan kıtaâtın taht-ı işgalinde bulunan hatlar tahkîm ve geriye irtibât hendekleri hafr edecekler. Bir taraftan tel örgülerinin tahrîbine çalışacaklardır.

3- Kıtaât merbût krokide gösterilen vaz'iyeti alacaklardır.

4- 40. Âlây Fırkasına ve 52'inci Fırka Kolordusuna, İzzet Bey kumandasındaki tabur kendi âlâyına ve Sûvâri Livâsındaki serî takım kendi taburuna ve İzzet Bey Müfrezesindeki cebel takımı Sûvâri Livâsına iltihâk edecektir.

5- Sağ sâhildeki ağır top bir takıma iblâğ edilecektir.

6- 35'inci Fırka, sağ sâhilde müstakil iki grup hâlinde bulunacak ve her iki grup kumandanı doğruca bana merbût bulunacaktır. Bu her iki gruba düşman cenâhlarına ve kasabaya müessir olmak üzere ve düşman kıtaâtını sâhile, suya yaklaşmaktan men' için kendi mıntıkalarındaki sağ sâhil aksâmında muhtelif nikatda siperler vücûda getireceklerdir.

7- Sûvâri Livâsı, keşfiyyâtına devâm edecek ve düşmanın muvâsala-i nehriyyesini kat' edecektir. İzzet Bey, mütebâkî kuvvetiyle Sûvâri Livâsına merbût bulunacaktır.

Fâzıl Paşa kuvvetini On Üçüncü Kolordu irtibâtında kalacaktır.

8- 18'inci Kolordu, bir âlâyını ordu ihtiyâtı olarak terk edecektir.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

[Ordu ile şifâhen görüşerek muntazam takarrûbe muvâfakat alındıktan sonra ordu emri beklenmeksizin Kolordu emri verilmiş idi. Bu ordu emri dört fırkanın cebheye konulmasını emr idi. Hâl-bu-ki Kolordu üç fırkasını cebhesine koyarak bir fırkasını ihtiyâtda bulundurmamak istemiş ve o sûretle emir vermiş idi. Cebhenin imtidâdı dört kilometreyi tecâvüz ettiğiinden dört fırka fazla gelecek idi. Bunun için ordunun emri üzerine Kolorduda bir tebeddülât yapılmadı.]

آذربائیجی دقیقہ ساعت	اوقات جاری	وقوعات	ملاحظات
۹-۹-۹۹	کتابت	۵/۴۵۷۹ ۱۴-۲۴ ۱-۲۵	ملاحظات
		اور دیکھی قلمی اردو کی رسم	۹-۹-۹۹ ۵۹
		اردو کی رسم	
		۱- دیکھ کر دیکھ کر	[اردو کی رسم]
		۲- دیکھ کر دیکھ کر	۱- اردو کی رسم
		۳- دیکھ کر دیکھ کر	۲- اردو کی رسم
		۴- دیکھ کر دیکھ کر	۳- اردو کی رسم
		۵- دیکھ کر دیکھ کر	۴- اردو کی رسم
		۶- دیکھ کر دیکھ کر	۵- اردو کی رسم
		۷- دیکھ کر دیکھ کر	۶- اردو کی رسم
		۸- دیکھ کر دیکھ کر	۷- اردو کی رسم
		۹- دیکھ کر دیکھ کر	۸- اردو کی رسم

BELGE NO. 16

Kût'un garbından

29/9/331

Sâ. 9.30 evvel

Irak Kumandanlığına

1- Kolordumun ileri hatları düşmana 150, 300 metre mesâfede bulunuyor. Bütün kıtaât kuvvetli siperler vücûda getirmişlerdir. Aynı zamânda geri ile mestûren irtibât te'sisi için irtibât hendekleri vücûda getirilmeğe uğraşıldığı, tel örgülerinin kat'ı için de ileriye gönderilen müfrezeler şiddetli düşman âteşi altında bir şey yapamamıştır.

2- Düşman, şafakla berâber 45'inci Fırka kıtaâtı üzerine fâsılalı top âteşini açmış ise de hiçbir te'sîr icrâ' edememiştir. Müsâid hedefler için tarafımızdan topçuyla mukabele olunmamıştır.

3- 38'inci Fırkanın ileri hattı, Hazîri Kalesi'ne 150, 300 metre mesâfededir. Bunlar da kuvvetli siperler yapmışlardır. Düşman ganbotu bu sabâh tebdîl-i mevzi' etdirilmiş olan cebel topçusunun eski mahalline bî-hûde yere âteş etmektedir.

İleri hatdaki piyâdelerle Hazîri Kalesi'ndeki düşman arasında tüfenk âteşi teâtî ediliyor.

4- Bugün irtibât yollarıyla el-yevm en ileride bulunan hattın ikmâline uğraşılacak ve geceden i'tibâren tel örgülerine takarrüb yolları yapılab tahrîbe uğraşılacağı ma'rûzdur.

18. K. Kumandanı
Halîl

BELGE NO. 17

Osmânî Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro
8.752

Irak'dan Başkumandanlık Vekâletine mevrûd şifredir.

1- Kûtü'l-Amare düşman tarafından kemâl-i dikkatle tahkîm olunmuş ve sekiz bin kişi ve 18, yirmi kadar serî' âteşli top tarafından müdâfaa olunmaktadır. Topların bir kısmı büyük çaplıdır. Düşman bu mevkiî, âtîde yapacağı taarruz için bir nokta-i istinâd gibi kullanmak istediği âşikârdır. Sıkıca ihâta olunmuştur. Irak ordusu kasabanın şimâlindeki iki cenâhı Dicle'ye müstenid düşmanın hutût-ı müdâfaa-i asliyyesine tahkîmât yaparak yaklaşıyor. Düşmana yüz elli ilâ üç yüz metre kadar yaklaşmıştır. Düşmanın zaîf bir düm-dârı henüz İmam Ale'l-garbi'de tutunuyor. Fâzıl Paşa kumandasındaki süvâri ve aşâir tarafından tard olunacaktır.

2- 27 Teşrîn-i sâni 331 târihli şifreli telgraf-nâmenize yarın tafsîlâtı cevâb vereceğim ma'rûzdur.

29/30 Teşrîn-i sâni 331

Altıncı Ordu Kumandanı
Golç

Reîsin havâlesiyle aslı İkinci Şu'bede
Ser-yâver Bey'e telefon edildi. 30/9/31 (İmza)

Fırkalara

1- Bugün 45'inci Fırkanın tahkîmâtını gördüm. Şâyân-ı memnûniyyet bir fa'âliyyetle çalışıyor.

2- Umûmiyyetle ileri hatlarda ihtiyât mevâzında lüzûmu kadar tesettüre riâyet edilmiyor.

Su almak için efrâd küme küme nehir kenârında toplanıyorlar. Setr hendekleri, irtibât yolları civârlarında bile efrâd açıkda dolaşüyor. Geriden ceb-hâne ve mevâdd-ı iâşe getiren hayvânât ve efrâd da toplu olarak yürüyorlar.

3- Düşman ceb-hâne isrâfından ictinâben seyrek endâht etmekde ise de bu derece kayıtsız hareket eden neferlerimizden zâyiât olmaması gayr-i mümkündür.

4- Husûle gelecek bu telefâtın doldurulmasındaki müşkilât-ı azîmi her kıt'a kumandanı nazar-ı dikkat ve ehemmiyyete alarak kazma ve kürekden ve mevâniden istifâdeye son derece i'tinâ olunacaktır.

5- Bi-l-hâssa mevâdd-ı âtiyenin şiddetle tatbîkini taleb eylerim.

(a) İleri hatda efrâd siperler, hendekler hâricinde kat'iyyen dolaşmayacaklardır.

(b) Siperler nehir kenârına kadar temdîd ve ser-best su alınacak kadar tevsî' olunacaktır.

(c) Düşmanın siperler dâhilindeki askerimizi keşf etmesine meydân vermemek için endâht edilmediği zamânlarda tüfenklerin siperler üzerine dizilmesi men' edilecektir.

(d) Muhârebe hattının gerilerinde hareket eden hayvânât ve efrâd münâsib mesâfe ve aralıklarla yürümelidirler. Mevcûd su harklarının ıslahıyla geriye doğru da tedricen mestûr yollar vücûda getirilmelidir.

6- İleri hatlarda geceleri dahi mestûriyyete riâyet lüzûmu, sessiz ve gürültüsüz bulunulması husûsu efrâda vâzihan anladılmalıdır.

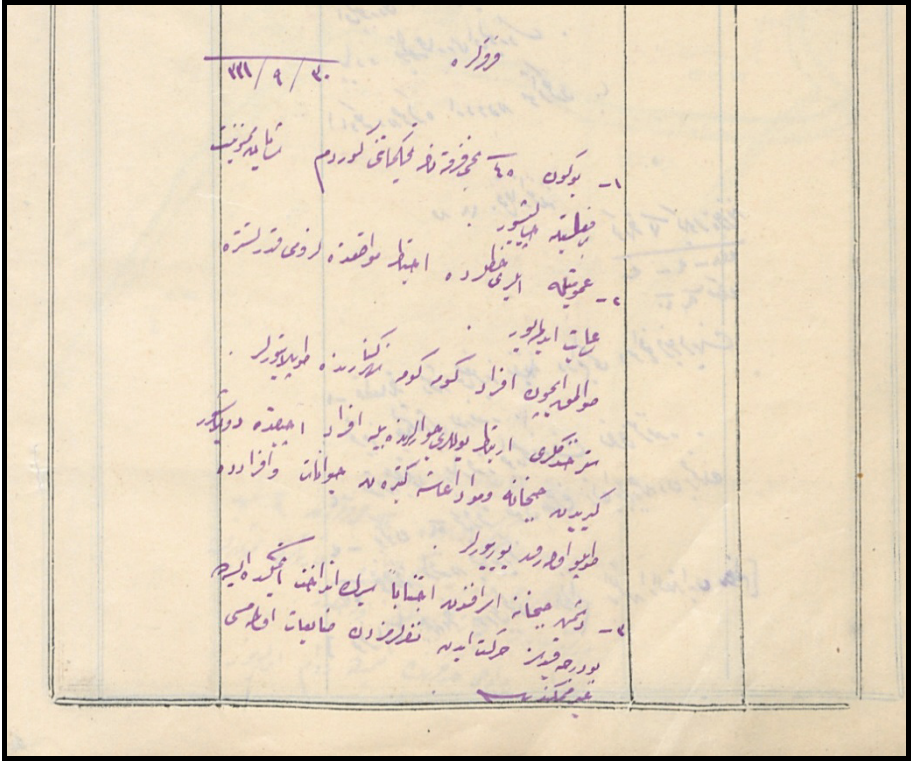
7- Düşman sıhhiyye arabalarına da endâht etmekdedir. Yaralı taharrî ve nakliyyâtında dahi dağınık ve mestûr hareket olunmalıdır.

8- Yağmurlar için siper tabanları düşmana muhâlîf tarafa meyilli olmalı ve akan suları birikdirmek için münâsib mesâfe ile çukurlar kazılmalıdır. Bu çukurlar doldukça karavanalarla su hârice atılarak askerin çamur içinde oturmasına meydân verilmesin.

9- İhtiyât mevâzıı olarak işgal olunan su harklarında ekseriyâ ara siperleri yapılmadığı görülüyor. Gerek âteş hattında ve gerek setr hendeklerinde ara siperlerini ihmâl etmemelidir.

18. K. Kumandanı
Halîl

BELGE NO. 18

۱- ملاحظه شود در تمام موارد که مصادف با یکی از موارد
 قوانین مذکور و در هر مورد، قاضی و کور کرده و در
 استناد به اصول درج شده است.

۲- با توجه به مراتب فوق الذکر، در خصوص
 (آ) برای عملیات زیر در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ب) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ج) در هر یک از موارد فوق الذکر

۳- در هر یک از موارد فوق الذکر، در هر یک از موارد
 (آ) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ب) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ج) در هر یک از موارد فوق الذکر

۴- در هر یک از موارد فوق الذکر، در هر یک از موارد
 (آ) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ب) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ج) در هر یک از موارد فوق الذکر

۵- در هر یک از موارد فوق الذکر، در هر یک از موارد
 (آ) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ب) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ج) در هر یک از موارد فوق الذکر

۶- در هر یک از موارد فوق الذکر، در هر یک از موارد
 (آ) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ب) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ج) در هر یک از موارد فوق الذکر

۷- در هر یک از موارد فوق الذکر، در هر یک از موارد
 (آ) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ب) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ج) در هر یک از موارد فوق الذکر

۸- در هر یک از موارد فوق الذکر، در هر یک از موارد
 (آ) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ب) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ج) در هر یک از موارد فوق الذکر

۹- در هر یک از موارد فوق الذکر، در هر یک از موارد
 (آ) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ب) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ج) در هر یک از موارد فوق الذکر

۱۰- در هر یک از موارد فوق الذکر، در هر یک از موارد
 (آ) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ب) در هر یک از موارد فوق الذکر
 (ج) در هر یک از موارد فوق الذکر

BELGE NO. 19

Târihi: 30/9/31

Sâat - Dakika: 9.40 sonra

18. K. Kumandanlığına

1- Kıtââtın düşman mevzilerine takarrûbe devâm etmesi ve mevânî'-i fer'iyyelerinin tahribine çalışmaları lâzımdır.

2- Taarruz-ı hakiki zamânına kadar top ceb-hânesinin tasarrufu mültezemdir.

3- Bugün 51'inci Fırka sol cenâhında terk edilen cebheden bir kısmının 38'inci Fırka tarafından işgal edilmeyerek cebhede bir açıklık bırakılmış olduğu(nu) gördüm. Bunu hemen kapatdırınız.

4- Her fırka top âteşlerinin ayrı ayrı idâre edildiği ve binâen aleyh top âteşlerinin temerkûz edemeyerek dağıldığı görüldüğü. Nazar-ı dikkatinizi celb ederim. Cebhede fırkaların irtibâtı dahi matlûb derecededir.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

Târihi: 30/9/31

Sâat - Dakika: 9.50 sonra

İkamet Mahalleri: Karâr-gâh

Altıncı Ordu Kumandanlığına

1- Mahsûr düşmanı tazyîke devâm ediyoruz. Kıtâât, düşman tel örgülerine yüz ilâ iki yüz elli metreye kadar sokulub tahkîm etmiştir. Gece ve gündüz muhtelif fâsılalarla muhârebe etmektedir.

2- Düşmanın sağ sâhilde ve taht-ı işgalinde bulunan hânelerden bir kısmı bugün bil-hücûm zabt edilmiştir. Kûtü'l-Amare'den çıkmak isteyen iki küçük motordan birisi top âteşiyle gark ve dîğerinin de hurûcuna mûmânaat olunmuştur.

3- Kûtü'l-Amare Muhârebesi'nden bugüne kadar tahakkuk eden zâyîât on dört zâbit, 1.054 nefer mecrûh ve dört zâbit, 66 nefer şehîddir. Mecrûhînin yüzde sekseni hafîfdir. Düşmanın zâyîâtı daha çoktur.

4- Ale'l-garbi'de düşmanın bir motoru görülmüş ve beş yüz kişilik bir müfrezesinin tahkîmât ile meşgul olduğu görülmüştür.

5- Mevcûd aşâir Mehmed Fâzıl Paşa kumandasıyla Şeyhsaid, Ale'l-garbi ve Amare istikametinde tahrik olunmuştur. Bir hecîn âlâyı terfîk edilmiş olan Süvârî Livâsı dahi mezkûr istikamette hareket etmek emri alınmıştır.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

BELGE NO. 20

Osmânî Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro
8.803

Irak'dan: Başkumandanlık Vekâlet-i celfîlesine mevrûd şifredir.
4.00 evvel

1- Kûtü'l-Amare'de dün gece ve bugün dahi fâsılalı topçu ve piyâde muhârebesi devâm etmiştir. Cebhenin ba'zı aksâmında kıtaâtımız tel örgülerine birkaç metre kadar sokulmuşlardır. Düşman bomba âleti ve el humbaraları isti'mâline başlamıştır. Tel örgüleri ilerisindeki düşman lağımlarını kıtaâtımız bulub patlatmaktadırlar.

2- Kûtü'l-Amare karşı yakasındaki düşman mevziine kadar yapılan taarruz muvaffakiyyetle ilerilemekdedir.

3- Dün kereste yüklü altı kayık iğtinâm olunmuştur.

4- Şeyhsaid nâhiyesine ileri kıtaâtımız vâsıl oldu ve idâre-i mülkiyye te'sîs edildiği ve Şatratü'l-müntefik kazâları me'mûrları dahi mahall-i me'mûriyyetlerine ve Mîr-livâ Mazhar Paşa Müntefik cihetine gönderilmişlerdir.

5- Düşman Ale'l-garbi, Fileyfile ve Amare'de zaîf birer müfrezesi bulunduğu haber alınmıştır.

6- Dünkü zâyiâtımız 4 mecrûh zâbit, 147 mecrûh efrâd, 1 şehîd zâbit, (...) şehîd efrâddır.

2-3 Kânûn-ı evvel 331

Altıncı Ordu Kumandanı
Golç

وزارت امور خارجه
مكتبه
تاریخ ۱۳۰۲/۱۰/۱۵

A	۱ - ۱
D	246
F	10 - 3

شعبه

نومرو

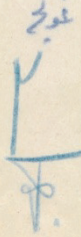
۸۸۰۲

مترقده : بایسته قوام الدوله و نه جلیقه مورد سیفده د -

ک ۱ - ۲

- ۱ - کوفه الاماره ده دونه کیم و برلونه دخی فاعده لی طوبی و دیارده محاسبی دواقم اقمده -
جبهه نیک بعضه قسامده قطعان نزل اور کولرینه تواج مزده یقده - هو فو سترده -
دشمه بریا آتی وال ضمیره لرا استعماله با سلاسه - نزل اور کولر ایارد سده کاشمه
اغدری قطعان برلوب با سلاسه د - ک -
- ۲ - کوفه الاماره فایو یقده سده کی دشمه موضع قده - بایا لایه نغصه موقیضه ایارد مکرده -
دونه کوانسه یقده الی قابیه اتمام اکنده -
- ۳ - شیخ سعه ناعیه ایبری قطعان داخل دلدی داراره ملکیه ناسین ابرلیدی د شقره المنطقه
قصار نامور لری دخی محل نامو یلرینه و برلوا مظهر باب منطقه جبهه کوفه برلوا -
دشمه علی الفری - فلیقه دغماره ده ضعیف برلوا و فرزه کی بولند یق غیر اکنده -
- ۴ - دخی ضایعاتنر مجموع ضایله ۱۴۷ مجموع انوار ۱
- ۵ - دخی ضایعاتنر مجموع ضایله ۱۴۷ مجموع انوار ۱
- ۶ - دخی ضایعاتنر مجموع ضایله ۱۴۷ مجموع انوار ۱

النجی اردو زمانه ای
نویس

BELGE NO. 21

4/10/331
Sâ. 1.00 evvel

(Kolordu Emri)

1- Düşmanın vaz'iyetinde tebeddül yoktur.

2- Tel örgülerine doğru hutût-ı takarrübiyye yapılmağa ve tel örgülerinin tahribâtına devâm olunacaktır.

3- Fazla telefâtın vikaye için ber-vech-i zîr mevâddın tatbîkini talep ederim.

a- En ileri hatda efrâdı kesîf bulundurmamaya seyrek bulundurmak ve kuvvetli hattı düşmanın 100 metre kadar mesâfesinde bulundurmak

b- Mevcûd kum torbaları ve civârdaki tuğla ve kerpiçlerden istifade ederek mazgal yapmak ve bu mazgalları mâilen koymak sûretiyle telefâtın mikdârını tenkis eylemek ve bu sûretle her nefer kendi cebhesine amûden değil mâilen endâht edecektir.

c- Bi-l-hâssa yan taraflardan âteş alan kıtaât bu âteşin cihet-i istikametini iyi bir sûretde keşf ederek o istikamete karşı yüksek yan siperleri yapmak sûretiyle de yan âteşini men'e çalışmak, evvelce de tebliğ olunduğu üzere bilâ-lüzûm hiçbir nefer kendisini meydâna çıkarmamalıdır.

4- Fırkaların telefon nöbetçileri vazîfelerine dikkat etmiyorlar. Sâ. 12.10 sonraya kadar fırka nöbetçi telefoncularına otuzar değnek vurulacak, bu husûs Kolorduya ma'lûmât verilecektir.

18. K. Kumandanı
Halîl

BELGE NO. 22

Kût'un 5 km garbindan

6-10-331

Sâ. 7.15 sonra

Kolordu Emri

1- Düşmanın vaz'iyetinde tebeddül yoktur.

2- Makineli tüfenklerle tel örgülerinin kesilmesi Yedinci Âlâyca iyi bir netîce vermiştir. Bu sûretle tahrîbe devâm olunacaktır.

Tüfenklerin 30, 50 metreye kadar konulması kâfidir.

3- 52 ve 38. Fırkaların istihkâm bölükleri Hazırı Kale duvarını atmağa çalışacaklardır. Lüzûmu olan tahta, sağ sâhilden celb olunabileceği gibi 51'inci Fırkadan da bir mikdâr alınabilir.

4- Düşmana bir şaşkınlık verilip bî-hûde yere ceb-hâne sarf ettirmek ve râhatsız eylemek için yarın öğleden evvel sâat 5'de aynı zamanda umûm toplanarak hurmalık ve şehir istikametine, gerilere birer atım atılacak, hemen bunu müteâkıb birinci hatda bulunan umûm efrâd düşman siperlerine doğru üçer mermî endâht eyleyecek ve akabinde siperlere gizlenerek umûm efrâd "Allah Allah" diye bağıracaklardır.

18. K. Kumandanı

Halîl

تاریخ روز و ماه سال	اقامت محلی	موقعیت	ملاحظات						
<table border="1"> <tr> <td>A</td> <td>9-4549</td> </tr> <tr> <td>D</td> <td>381 (18-25)</td> </tr> <tr> <td>F</td> <td>1-30</td> </tr> </table>	A	9-4549	D	381 (18-25)	F	1-30			<p>فهرست درخت</p> <p>نوع درخت: کرم غزل</p> <p>۶-۱۰-۹۹</p> <p>۷۷۷</p>
A	9-4549								
D	381 (18-25)								
F	1-30								
			<p>۱- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۲- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۳- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۴- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۵- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۶- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۷- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۸- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۹- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۱۰- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۱۱- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۱۲- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۱۳- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۱۴- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۱۵- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۱۶- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۱۷- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۱۸- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۱۹- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۲۰- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۲۱- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۲۲- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۲۳- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۲۴- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۲۵- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۲۶- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۲۷- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۲۸- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۲۹- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۳۰- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۳۱- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۳۲- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۳۳- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۳۴- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۳۵- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۳۶- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۳۷- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۳۸- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۳۹- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۴۰- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۴۱- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۴۲- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۴۳- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۴۴- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۴۵- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۴۶- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۴۷- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۴۸- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۴۹- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۵۰- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۵۱- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۵۲- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۵۳- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۵۴- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۵۵- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۵۶- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۵۷- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۵۸- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۵۹- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۶۰- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۶۱- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۶۲- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۶۳- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۶۴- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۶۵- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۶۶- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۶۷- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۶۸- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۶۹- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۷۰- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۷۱- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۷۲- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۷۳- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۷۴- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۷۵- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۷۶- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۷۷- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۷۸- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۷۹- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۸۰- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۸۱- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۸۲- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۸۳- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۸۴- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۸۵- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۸۶- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۸۷- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۸۸- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۸۹- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۹۰- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۹۱- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۹۲- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۹۳- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۹۴- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۹۵- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۹۶- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۹۷- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۹۸- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۹۹- رنگ سفید بدلیه</p> <p>۱۰۰- رنگ سفید بدلیه</p>						

BELGE NO. 23

Târihi: 8/10/31 Vürûdu: 16 minh

İkamet Mahalleri: Bağdad

Altıncı Ordu Kumandanlığı

Ordu Emri (1)

1- Altıncı Ordu ber-vech-i zîr ordu, kıtaât ve makamâtıdan müteşekkildir:

a- Irak Ordusu

b- İran Kolu

c- Şat Filosu

d- On İkinci Kolordu Kumandanlık Vekâleti

e- On Üçüncü Kolordu Kumandanlık Vekâleti

f- Altıncı Ordu Menzil Müfettişliği

2- Altıncı Ordunun işbu makamâtla münâsebâtı Harbiyye Nezâreti ve Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesinden mevrûd evâmîr, teblîgat ve nizâmâtın neşr ve ta'mîminden ve harekâta müteallik umûmî evâmîr i'tâsından ibâretir.

3- Irak Ordusu On Üçüncü Kolordu Kumandanlığı ile olan münâsebât-ı husûsiyyesinde devâm eder.

4- Âsâyiş-i dâhilî, aşâirin celbi veya gönüllü teşkilâtı, vesâit-i nakliyye tedârîki ve iâşeye muktezî mevâddın derc ve cem'i ve sâir bu gibi husûsâtıda Musul, Bağdad, Basra vilâyetlerine, Diyarbekir vilâyetinin havâlf-i cenûbîsi ve Deyr sancağına Altıncı Ordu ta'lîmât verir.

5- Irak Ordusu Bağdad ve Basra vilâyetleri dâhilindeki aşâirin -şimdiye kadar olduğu gibi- celb ve cem'iyile teşkilâtını bi-z-zât tertîb ve idâre eyleyecektir.

6- Altıncı Ordunun emrinde (Şat Filosu) nâmıyyla bir filo teşkil edilmektedir. Filo Kumandanlığı ile buna muktezî zâbitân ve mürettebâtın vürûduna kadar Filo Kumandanlığına âid umûr ve husûsâta Komodor Kaim-makam Hâmid Bey nezâret edecektir. İdâre-i nehriyye ile Sevkıyât Riyâseti Filo Kumandanlığının emrinde bulunacaktır. Bil'âhire bu bâbda mufassal ta'lîmât da verilecektir.

7- Altıncı Ordu menzili daha henüz yolda bulunduğundan eldeki menzil teşkilâtı ve hidemâtı kemâ-kân îfâ edilecek ve icrâ-yi vazîfede devâm eyleyecektir. Menzilin vürûdunda ta'lîmât ve ta'dîlât-ı lâzıme yapılacaktır.

Altıncı Ordu Kumandanı
Müşîr Golç

[illegible]

BELGE NO. 24 (1)

Karâr-gâh
10/10/331
1.20 evvel

On Sekizinci Kolordu Kumandanlığına

Ordu Emri
“50”

1- Kûtû'l-Amare'deki düşman vaz'iyetinde tebeddül yoktur. Bu düşman sarsılmışdır. Ale'l-garbi ve Nasırıye'deki muhtelit düşman müfrezeleri tahkîmât yapmaktadır.

2- Ordu, Kûtû'l-Amare'deki düşmana karşı taarruz-i kat'î icrâsına başlayacaktır. Taarruz-i hakiki düşmanın sağ cenâhına “Hazırı Kalesi'ne” tevcih olunacaktır.

3- Sûvâri Livâsı ve Mehmed Fâzıl Paşa Kolu, Ale'l-garbi'de düşmanı tesbît ve keşfiyyâta devâm edeceklerdir. Sol sâhildeki sûvâri müfrezesi keşfiyyâta devâm edeceklerdir.

4- On Sekizinci Kolordu, 38'inci Fırka cebhesini 52'nci Fırka ile işgal ve Kırkinci ve Yüz Kırk İkinci Fırkalarına iltihâk etdireceklerdir. Taarruz-i aslıye 52'nci Fırka kâmilten ve 51'inci Fırka kısmen iştirâk edeceklerdir.

Cebhenin aksâm-ı sâiresindeki kıtaât, karşılarındaki düşmanı işgal ve tesbît edecekler ve ancak az fedâ-kârlıkla düşmanın tardına imkân hâsıl olursa ileriye atılabileceklerdir.

5- 13'üncü Kolordu Elhan mıntıkasındaki kuvvetiyle Elhan'daki düşmana ve kasabadaki düşman topçularına âteş edeceklerdir.

İmam Muhammed mıntıkasındaki şnayder ve mantelli bataryaların en birinci vazîfesi, düşmanın geriden kuvvet sevkiyle “Hazırı” Kalesi'ne muâvenet etmesine sûret-i kat'iyyede mâni' olmak ve ikinci derecedeki vazîfesi “Hazırı” ve tuğla ocakları civârındaki düşman topraklarını döğmek ve bu vazîfeleri îfâ etmekle berâber imkân bulursa “Hazırı” Kalesi'ne tevcih edilecek topçu âteşine iştirâk etmekden ibâretidir.

6- 38'inci Fırka, 51 ve 52'nci Fırkaların vasatı gerisinde top menzili hâricinde ictimâ' ederek ihtiyâtını teşkîl ve bi-l-hâssa topçular düşmana hiss etdirmeksizin gecedan bil-istifâde merbût harîtadaki vaz'iyeti alacaklardır.

Yalnız Kırk Beşinci Fırka mıntıkasında kalan topçu düşmanın cebhesindeki ve kasaba civârındaki topraklarına âteş edeceklerdir.

Mütebâkî toprakların kâffesi âteşlerini “Hazırı” Kalesi'nde temerküz etdireceklerdir.

7- Hazırı Kalesi'ne taarruz ve hücum edecek olan kıtaâtın kalenin zabtını müteâkib şöyle ileriye atılacaklardır ve düşmanın kale gerisindeki

mevzilerde mukavemete meydân vermayerek düşmanı kasabaya kadar sürmeğe çalışacaklardır.

Hazırı Kalesi'nin zabtını müteâkıb en yakın iki batarya kale civârında mevzi' olarak piyâdemizin ilerilemesini te'mîn edecek ve düşman mevzilerini yan âteşine alacaklardır.

Sağ sâhilde İmam Muhammed mıntıkasındaki bataryalar Hazîri Kalesi'nin zabtını müteâkıb sâhil boyunca sola, kasabaya doğru kayarak düşmanı mütemâdiyen yanı ve gerilerinden âteş altında bulunduracaklardır.

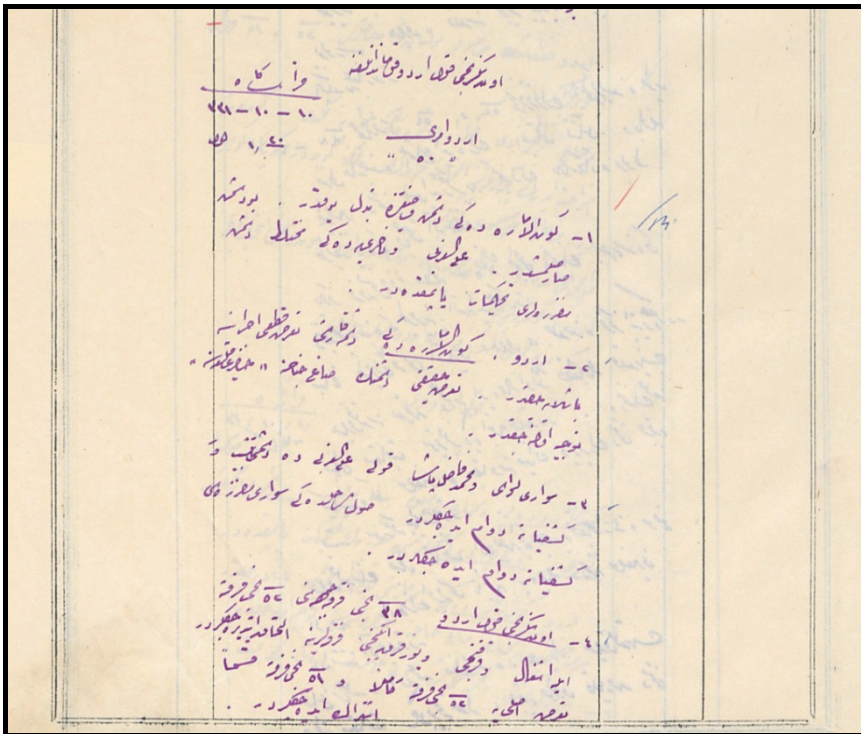
9- Ceb-hâne Taburu 38'inci Fırka yakınında bulunacaktır.

10- Taarruz, 11/10/31 öğleden evvel 5.30'da başlayacaktır.

11- 10/11 gecesinin her gece gibi geçirilmesi ve ertesi günü yapılacak taarruzun düşmana asla sezdirilmemesi kat'iyyen matlûb ve mültezemdir.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

BELGE NO. 24

تاریخی دقیقه ساعت	مکان و قوالب	ملاحظات
<div data-bbox="811 404 974 522"> <div>A 5-4599</div> <div>D 331 (H-265)</div> <div>F 1-8</div> </div>	<p>تاریخ ۱۳۰۲/۱۰/۱۰</p> <p>۱- در روز ۱۰/۱۰/۱۳۰۲ در محل ...</p> <p>۲- ...</p> <p>۳- ...</p> <p>۴- ...</p> <p>۵- ...</p> <p>۶- ...</p> <p>۷- ...</p> <p>۸- ...</p> <p>۹- ...</p> <p>۱۰- ...</p> <p>۱۱- ...</p> <p>۱۲- ...</p> <p>۱۳- ...</p> <p>۱۴- ...</p> <p>۱۵- ...</p> <p>۱۶- ...</p> <p>۱۷- ...</p> <p>۱۸- ...</p> <p>۱۹- ...</p> <p>۲۰- ...</p> <p>۲۱- ...</p> <p>۲۲- ...</p> <p>۲۳- ...</p> <p>۲۴- ...</p> <p>۲۵- ...</p> <p>۲۶- ...</p> <p>۲۷- ...</p> <p>۲۸- ...</p> <p>۲۹- ...</p> <p>۳۰- ...</p> <p>۳۱- ...</p> <p>۳۲- ...</p> <p>۳۳- ...</p> <p>۳۴- ...</p> <p>۳۵- ...</p> <p>۳۶- ...</p> <p>۳۷- ...</p> <p>۳۸- ...</p> <p>۳۹- ...</p> <p>۴۰- ...</p> <p>۴۱- ...</p> <p>۴۲- ...</p> <p>۴۳- ...</p> <p>۴۴- ...</p> <p>۴۵- ...</p> <p>۴۶- ...</p> <p>۴۷- ...</p> <p>۴۸- ...</p> <p>۴۹- ...</p> <p>۵۰- ...</p> <p>۵۱- ...</p> <p>۵۲- ...</p> <p>۵۳- ...</p> <p>۵۴- ...</p> <p>۵۵- ...</p> <p>۵۶- ...</p> <p>۵۷- ...</p> <p>۵۸- ...</p> <p>۵۹- ...</p> <p>۶۰- ...</p> <p>۶۱- ...</p> <p>۶۲- ...</p> <p>۶۳- ...</p> <p>۶۴- ...</p> <p>۶۵- ...</p> <p>۶۶- ...</p> <p>۶۷- ...</p> <p>۶۸- ...</p> <p>۶۹- ...</p> <p>۷۰- ...</p> <p>۷۱- ...</p> <p>۷۲- ...</p> <p>۷۳- ...</p> <p>۷۴- ...</p> <p>۷۵- ...</p> <p>۷۶- ...</p> <p>۷۷- ...</p> <p>۷۸- ...</p> <p>۷۹- ...</p> <p>۸۰- ...</p> <p>۸۱- ...</p> <p>۸۲- ...</p> <p>۸۳- ...</p> <p>۸۴- ...</p> <p>۸۵- ...</p> <p>۸۶- ...</p> <p>۸۷- ...</p> <p>۸۸- ...</p> <p>۸۹- ...</p> <p>۹۰- ...</p> <p>۹۱- ...</p> <p>۹۲- ...</p> <p>۹۳- ...</p> <p>۹۴- ...</p> <p>۹۵- ...</p> <p>۹۶- ...</p> <p>۹۷- ...</p> <p>۹۸- ...</p> <p>۹۹- ...</p> <p>۱۰۰- ...</p>	<p>۱- ...</p> <p>۲- ...</p> <p>۳- ...</p> <p>۴- ...</p> <p>۵- ...</p> <p>۶- ...</p> <p>۷- ...</p> <p>۸- ...</p> <p>۹- ...</p> <p>۱۰- ...</p> <p>۱۱- ...</p> <p>۱۲- ...</p> <p>۱۳- ...</p> <p>۱۴- ...</p> <p>۱۵- ...</p> <p>۱۶- ...</p> <p>۱۷- ...</p> <p>۱۸- ...</p> <p>۱۹- ...</p> <p>۲۰- ...</p> <p>۲۱- ...</p> <p>۲۲- ...</p> <p>۲۳- ...</p> <p>۲۴- ...</p> <p>۲۵- ...</p> <p>۲۶- ...</p> <p>۲۷- ...</p> <p>۲۸- ...</p> <p>۲۹- ...</p> <p>۳۰- ...</p> <p>۳۱- ...</p> <p>۳۲- ...</p> <p>۳۳- ...</p> <p>۳۴- ...</p> <p>۳۵- ...</p> <p>۳۶- ...</p> <p>۳۷- ...</p> <p>۳۸- ...</p> <p>۳۹- ...</p> <p>۴۰- ...</p> <p>۴۱- ...</p> <p>۴۲- ...</p> <p>۴۳- ...</p> <p>۴۴- ...</p> <p>۴۵- ...</p> <p>۴۶- ...</p> <p>۴۷- ...</p> <p>۴۸- ...</p> <p>۴۹- ...</p> <p>۵۰- ...</p> <p>۵۱- ...</p> <p>۵۲- ...</p> <p>۵۳- ...</p> <p>۵۴- ...</p> <p>۵۵- ...</p> <p>۵۶- ...</p> <p>۵۷- ...</p> <p>۵۸- ...</p> <p>۵۹- ...</p> <p>۶۰- ...</p> <p>۶۱- ...</p> <p>۶۲- ...</p> <p>۶۳- ...</p> <p>۶۴- ...</p> <p>۶۵- ...</p> <p>۶۶- ...</p> <p>۶۷- ...</p> <p>۶۸- ...</p> <p>۶۹- ...</p> <p>۷۰- ...</p> <p>۷۱- ...</p> <p>۷۲- ...</p> <p>۷۳- ...</p> <p>۷۴- ...</p> <p>۷۵- ...</p> <p>۷۶- ...</p> <p>۷۷- ...</p> <p>۷۸- ...</p> <p>۷۹- ...</p> <p>۸۰- ...</p> <p>۸۱- ...</p> <p>۸۲- ...</p> <p>۸۳- ...</p> <p>۸۴- ...</p> <p>۸۵- ...</p> <p>۸۶- ...</p> <p>۸۷- ...</p> <p>۸۸- ...</p> <p>۸۹- ...</p> <p>۹۰- ...</p> <p>۹۱- ...</p> <p>۹۲- ...</p> <p>۹۳- ...</p> <p>۹۴- ...</p> <p>۹۵- ...</p> <p>۹۶- ...</p> <p>۹۷- ...</p> <p>۹۸- ...</p> <p>۹۹- ...</p> <p>۱۰۰- ...</p>

BELGE NO. 25

Osmânî Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro
9.074

Hanikin'den: Başkumandanlık Vekâlet-i celîlesine mevrûd
(4.414) numrolu şifredir.

1- Kûtü'l-Amare'de kazanılmış arâzî terk olunmuyor. Telefâtı tenkis için kesîf olan birinci hatt postalarla tutuluyor. Kuvâ-yi külliyye tahşîd etse bile Kûtü'l-Amare'de piyâde ile yapılacak iş yokdur. Her tarafı Dicle Nehri, yalnız dört kilometre kadar bir cebhe vardır. Obüs bataryalarına ihtiyâc vardır.

2- (35)'inci Fırka Şeyhsaid'e sevk olunmuşdur. (38)'inci de sevk olunmak üzeredir.

17 Kânûn-ı evvel 331

Altıncı Ordu Kumandanı
Golç

Asıl 15 sa.'lik serî' obüs (2 batarya) yerine
şimdilik 12 sa.'lik âdî 2 batarya obüs
gönderilmesi muvâfık görülmekde olduğu kaydıyla
Beşinci Şu'beye verildi. / 18/10/331

6.

A	1-1
D	276
F	10-17

ح.

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

شعبه

نومرو هفائزیه : با سه قاعده اوله کتبه جیده / مورد (۴۱۴) دوفوق سیقه در

۹۰۷۴

۱- کوة العماره ده قارائنه از خورک اولیور تلفاتی تنصیف ایچره کیفادلا
برخی خط بوته لرله طوبیور . قوای کلیه تحسینیه بیل کوة العماره ده بیاده ایله
بیلجه ایسه بوته . لکطرفی دهله نوری یا آلا درت کیلومتره قدر چیه دارد
اولیس بیلجه ایچره احتیاج دارد

۲- (۲۵) خجی فرقه پنج سیه سوفه اولیور (۲۸) خجی ده سوفه اولیور در و ده

۱۷

البحر ادر در قاعده ایچره
نمونه

۲

۴

۱- کتبه ایچره ایچره (۱۷) بیلجه
کتبه ایچره ایچره (۱۷) بیلجه
کوتله ایچره ایچره (۱۷) بیلجه
دور در ۱۸/۱۰/۲۱

BELGE NO. 26 (1)

Osmânî Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro
9.088

Irak'dan: Başkumandanlık Vekâlet-i celfilesine mevrûd
(1.921) numrolu şifredir.

Otuz Beşinci Fırkada (165) zâbit, (5.450) nefer, (4.166) büyük çaplı mavzer tüfengi, (400) sandık ceb-hânesi, (200) muhtelif model tüfenk, (10) sandık ceb-hânesi, (10) makineli tüfenk, (25) sandık ceb-hânesi, (8) mantelli sahrâ topu, (1.050) atım ceb-hânesi, (802) hayvân, (96) deve vardır. Mantelli sahrâ toplarından birisi ta'mîrdedir; (38)'inci Fırkada (159) zâbit, (3.943) nefer, (2.631) büyük çaplı mavzer tüfengi, (449) sandık ceb-hâne, (358) muhtelif model tüfenk, (18) sandık ceb-hâne, (5) makineli tüfenk, (61) sandık ceb-hânesi, sekiz mantelli ... topu, (506) atım ceb-hânesi, (1) İngiliz serî sahrâ topu, (109) atım ceb-hânesi, (872) hayvân, (145) deve; (45)'inci Fırkada (143) zâbit, (4.724) nefer, (2.991) küçük çaplı mavzer ve muaddel martin tüfenk, (476) sandık ceb-hânesi, (257) muhtelif model tüfenk, (26) sandık ceb-hânesi, (4) makineli tüfenk, (22) sandık ceb-hânesi, (7) mantelli sahrâ topu, (831) atım ceb-hânesi, (1.066) hayvân, (116) deve; (51)'inci Fırkada (220) zâbit, (6.258) nefer, (4.055) küçük çaplı mavzer tüfengi, (908) sandık ceb-hânesi, (171) büyük çaplı mavzer tüfengi, (12) sandık ceb-hânesi, (180) muhtelif model tüfenk, (31) sandık ceb-hânesi, yedi makineli tüfenk, (73) sandık ceb-hânesi, (199) dâne, iki serî şnayder cebel, (354) atım ceb-hânesi, (2.069) hayvân vardır. (4) şnayder, cebel top ceb-hânesi olmadığından isti'mâl edilmemekdedir. (52)'nci Fırkada (148) zâbit, (4.653) nefer, (3.615) küçük çaplı mavzer tüfengi, (604) sandık ceb-hânesi, (84) büyük çaplı mavzer tüfenk, (6) sandık ceb-hânesi, altı makineli tüfenk, (61) sandık ceb-hânesi, (94) dâne, (1.315) hayvân olub topçusu henüz muvâsalat etmemiştir. Müstakil kıtaâtta (268) zâbit, (5.347) nefer, (1.235) küçük çaplı mavzer ve muaddel martin, (155) sandık ceb-hânesi, (1.194) büyük çaplı mavzer tüfenk ve filinta, (120) sandık ceb-hânesi, (406) muhtelif model tüfenk (17) sandık ceb-hânesi, (537) dâne, (2) âdî cebel top, (202) atım ceb-hânesi, (1) İngiliz cebel, (176) ceb-hânesi, (8) serî sahrâ topu, (1.622) atım ceb-hânesi, (7) on iki santimetrelik muhâsara topu, (463) atım ceb-hânesi, (2) otuz yedi milimetrelik Hoçkis topu, (536) atım ceb-hânesi, (4) serî sahrâ süvâri bataryası, (1.316) atım ceb-hânesi, (2) havan topu, 5 aded güllesi, (2) kaval el humbara topu ve (2.753) hayvân, (1.589) deve vardır. (1) İngiliz cebeli ve (1) Hoçkis topu ta'mîrdedir. 14 ve 16 Kânûn-ı evvel 331'de buraya muvâsalat eden (...) süvâri bataryasıyla İşkodra İstihkâm Bölüğü müstakil kıtaât yekûnuna dâhil edilmiştir. Fırkalardan tefrîk ile Altıncı Ordu Kumandanlığı emrine verilen bir âlây piyâde, bir âdî cebel bataryası, bir makineli tüfenk bölüğü ve (10) atlıdan mürekkeb müfreze bu kuvveye dâhil

edilmemiştir. Ceb-hâne taburunda (130) sandık küçük çaplı mavzer ceb-hânesi, (200) atım muhâsara ceb-hânesi mevcûddur. Menzilde ... de (1.025) sandık küçük çaplı mavzer ceb-hânesi, sekiz yüz altmış sandık büyük çaplı mavzer, (1.420) atım serî' sahrâ ceb-hânesi, (726) mantelli sahrâ ceb-hânesi, (296) atım âdî cebel ceb-hânesi, (219) atım (12) santimetrelik muhâsara topu ceb-hânesi, (80) atım İngiliz top ceb-hânesi, (42) atım Hoçkis topu ceb-hânesi, (133) muhtelif model tüfenk ceb-hânesi mevcûddur. Ta'dâd mühimmât anbarında (1.532) sandık küçük çaplı mavzer ceb-hânesi, (3.812) sandık büyük çaplı mavzer ceb-hânesi, (1.281) atım mantelli sahrâ ceb-hânesi, (2.287) sandık muhtelif model tüfenk ceb-hânesi mevcûd olduğu.

18 Kânûn-ı evvel 331

Irak Kumandanı
Nûreddîn

Aslı Beşinci Şu'bede hıfz / 20/10/331

عبدالرحمن خان
نائب قاضی

A	/ - /
D	246
F	77

شعبہ

نومبر و عرقدہ : بابہ قوامیہ و انت جلیہ زورود (۱۹۲۱) بوزوکی سیرہ د۔

۹۰۸۸

ادورشی فرزدہ ضابطہ (۱۶۵) ضابطہ (۵۴۰) نفر (۴۱۶۶) بوزوکی مایور تصفی
(۴۰۰) ضابطہ عیانی (۲۰۰) مختلف مودل تصفی (۱۰) ضابطہ عیانی (۱۰) ماکہ تصفی
(۴۵) ضابطہ عیانی (۸) مانندی صراطی (۱۰۰۰) آتم عیانی (۸۰۰) حیوانہ (۹۶) دہ
(۲۸) فرزدہ (۱۰۹) ضابطہ (۲۹۴۲) نفر
وارد مانندی صراطی برسی تعمیر دہ (۲۸) فرزدہ (۲۵۸) مختلف مودل تصفی (۱۸) دہ
(۲۶۲۱) بوزوکی مایور تصفی (۴۴۹) ضابطہ عیانی (۵۰۶) آتم عیانی
عیانہ (۵) ماکہ تصفی (۶۱) ضابطہ عیانی (۱۷۲) حیوانہ (۱۶۵) دہ (۴۵) فرزدہ
(۱) انگیزہ سرع صراطی (۱۰۹) آتم عیانی (۱۷۲) حیوانہ (۱۶۵) دہ (۴۵) فرزدہ
(۱۴۲) ضابطہ (۴۷۲۴) نفر (۴۹۹۱) بوزوکی مایور تصفی (۴۷۲) دہ
(۱۴۲) ضابطہ (۴۷۲۴) نفر (۴۹۹۱) بوزوکی مایور تصفی (۴۷۲) دہ
عیانہ (۲۵۷) مختلف مودل تصفی (۴۶) ضابطہ عیانی (۴) ماکہ تصفی (۴۰) ضابطہ عیانی
(۷) مانندی صراطی (۱۲۱) آتم عیانی (۱۰۶) حیوانہ (۱۱۶) دہ (۵۱) فرزدہ
(۲۴۰) ضابطہ (۲۴۵۸) نفر (۴۰۵۵) بوزوکی مایور تصفی (۹۰۸) ضابطہ عیانی -
(۱۷۱) بوزوکی مایور تصفی (۱۲) ضابطہ عیانی (۱۸۰) مختلف مودل تصفی (۲۱) دہ
عیانہ (۱۶۹) دہ (۱۶۹) دہ (۱۶۹) دہ (۱۶۹) دہ (۱۶۹) دہ (۱۶۹) دہ (۱۶۹) دہ
(۲۵۹) آتم عیانی (۲۰۶۹) حیوانہ (۴) بوزوکی مایور تصفی (۶۰۶) ضابطہ عیانی
(۵۴) فرزدہ (۱۶۸) ضابطہ (۴۶۵۲) نفر (۲۶۱۵) بوزوکی مایور تصفی (۶۱) ضابطہ عیانی
(۱۴) بوزوکی مایور تصفی (۶) ضابطہ عیانی (۱۶۸) ضابطہ (۴۶۵۲) نفر (۲۶۱۵) بوزوکی مایور تصفی (۶۱) ضابطہ عیانی
(۹۴) دہ (۲۱۵) حیوانہ (۱۲۲۵) بوزوکی مایور تصفی (۱۵۵) ضابطہ عیانی
(۲۶۸) ضابطہ (۵۴۴۷) نفر (۱۲۲۵) بوزوکی مایور تصفی (۱۵۵) ضابطہ عیانی (۱۵۵) ضابطہ عیانی
(۱۱۹۴) بوزوکی مایور تصفی (۱۲۲۵) بوزوکی مایور تصفی (۱۵۵) ضابطہ عیانی (۱۵۵) ضابطہ عیانی

BELGE NO. 27

Târihi: 20/10/331

Sâat - Dakika: 9.15 sonra

İkamet Mahalleri: Kût karşısından

Fırka Emri

1- 38'inci Fırka lağv olunarak efrâd ve zâbitânı 35'inci Fırkaya verilmiştir. Bu Fırkanın ilk kademesi yarın, diğerleri 22/10/331'de Şeyhsaid'e gidecektir.

2- Kûtü'l-Amare'nin Muhâsarası kâmilen Kolordumuza tevdi' olunmuştur.

3- Bu yeni vaz'iyet için ber-vech-i âtî tertîbât alınacaktır:

b- 141'inci Âlây yarın sâat 8 evvelde ordu-gâhından hareket ederek Beyt-i Samarra Köprüsü'nden sağ sâhile geçecektir. Bu Âlây yarın gece Elhan Kulesi karşısındaki 38'inci Fırka kıtaâtını değiştirecek gündüz gözüyle mevâzı görmek için atlı zâbitânını ileri sürecektir.

c- Üç toplu mantelli bataryamız bu gece Kolordu Karâr-gâhı gerisine girecek ve yarın 141'inci Âlâyla sağ sâhile geçecektir. Sağ sâhildeki ağır toplar havan ve diğer toplarla Fırkadan gidecek olan üç toplu batarya 141'inci Âlây Kumandanı'nın taht-ı emrinde bulunacaktır.

d- Bu teşekkül eden müfreze Dicle'den i'tibâren Garaf Kanalı'na kadar olan Elhan ve Kût karşısını tarassud ve düşmanın hurûc ve sâir harekâtına mâni' olacaktır.

e- Bu müfreze doğrudan doğruya Kolordudan emir alacaktır. Elhan karşısında telefon merkezi vardır. Burası helyosta vâsıtasıyla sol sâhilde Kolordu tarassud mahalline merbût olub buradan da Kolorduya telefon vardır.

4- 51'inci Fırkadan bir tabur sandal ve ...(?) ile yarın akşama kadar İmam Muhammed cihetine gidecek, oradaki mevzii 38'inci Fırkadan teslim alacaktır.

Bu tabur sandal ve ...(?) ile geçemez ise köprüden gidecektir. İki şnayder topu bu taburun emrinde bulunacaktır. Bu tabur, Dicle'den Garaf Kanalı'na kadar sâhili tarassud ve düşmanın hurûcunu men' edecektir ve tabur Fırkasına merbûtdur. 51'inci Fırkadaki dört toplu bataryamız bu gece Fırkaya gelecek, iki topuyla eski mevziine, diğer iki topuyla girecek bataryanın mevziine girecektir. Fırka Topçu Kumandanı topçular hakkındaki mevâdın vaktiyle icrâsını te'mîn edecektir.

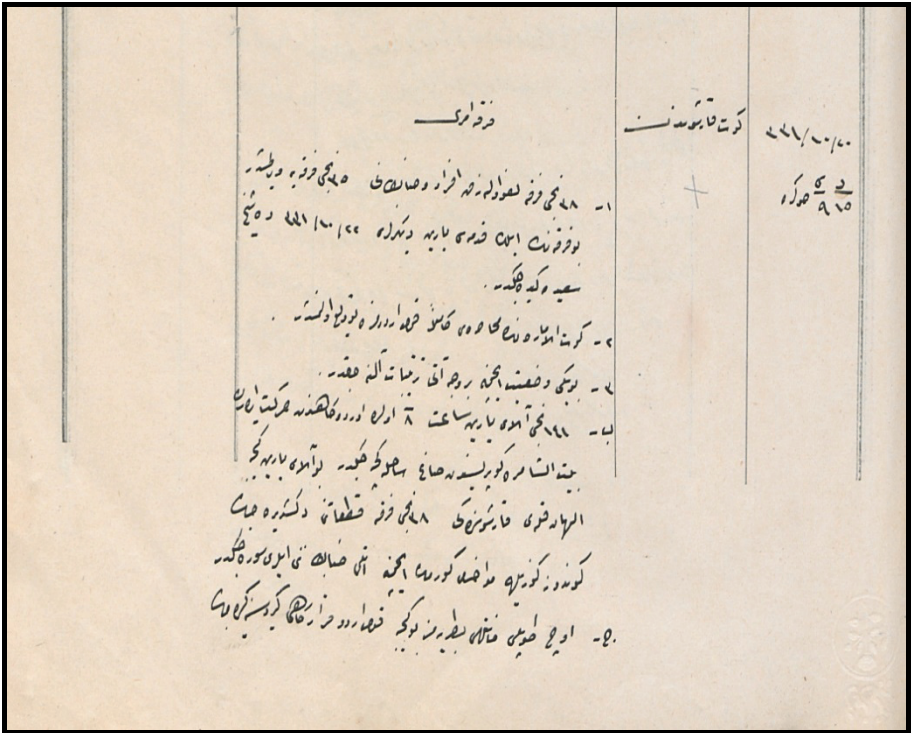
5- İşbu tertîbât yarın akşama kadar hitâma ermeli ve mevziler gidecek müfrezeler tarafından yarın be-heme-hâl teslim alınmış bulunmalıdır.

52'nci Fırka yerinde kalacaktır.

6- 142'nci Âlây bir taburunu yarın gurûbdan sonra Beşar Kale civârındaki ordu-gâhına gönderecek ve Üçüncü Âlâyın yaptığı gibi üç günde bir tebdîl sûretiyle askerinin istirahatini te'mîn edecektir. Fırkanın diğer kıtaâtı yerlerinde kalacaklardır.

45. Fırka Kumandan Vekîli
Kaim-makam
Süleyman Mesrûr

BELGE NO. 27

ملاحظات	وقوعات	اقامت محلاى	تاریخ ساعت دقیقه
	<p>دوباره اینجای آمیزه صاف شود که یکبار صاف شده و آنرا بطریق معموله و دیگر بطریق فرزند که در حین ابلان او می طبع بر لبه این آمیزه قرار داده است تحت اثر این بوم بقدر در بوشکی بیه مفرزه در حدوده اعصاب خلاف حاله اوله الهامه و گفته قایم ترند و در نزد فرج دسار هکذا تمام این هکذا بفرزه طریقی طریقی قرار داده اوله بقدر الهامه قایم شکوه مرکزی واه در بوشک لیبوسا و سلمی حصول سکه و در اردو ترند هکذا بوشک اوله بوشک قرار داده شکوه دارد به این فرزند بر بوشک و فرزند این به باده اقامت که این فرزند که در دهک و هکذا این فرزند در شکوه بوشک در شکوه و فرزند این که بوشک که هکذا این سببه طریقی بوشک در شکوه و فرزند هکذا بوشک در شکوه هکذا سببه ترند و در نزد فرزند این هکذا و بوشک فرزند مرید هکذا به فرزند که در شکوه بوشک فرزند که هکذا این فرزند اسکس هکذا دیگر این بوشک که در شکوه که هکذا فرزند این بوشک که در شکوه و فرزند این نایم این هکذا استواریات باده اقامت هکذا این و در شکوه که در شکوه فرزند باده بوشک که در شکوه به این فرزند حاله هکذا به این فرزند باده بوشک که در شکوه و فرزند این که در شکوه گویند که در شکوه و فرزند این که در شکوه و فرزند این هکذا این نایم این هکذا فرزند این که در شکوه و فرزند این حاله هکذا فرزند این که در شکوه سببه سببه</p>		

BELGE NO. 28 (1)

Karâr-gâh
21/10/331

18. K. Kumandanlığına

Kûtü'l-Amare Muhâsarası'nın îcâbında asgarî kuvvetle idâmesini ve kuvâ-yi külliyyemize hareket kabiliyyetinin verilmesini te'mîn etmek için tedâbir-i âtiyenin ittihâz ve tatbîkine lüzûm görülmüşdür:

1- Düşman mevzilerine bir kilometre mesâfede [Bu mesâfe arâzînin şekline nazaran bir buçuk kilometreye kadar tezyîd edilebilir.] istinâd noktaları vücûda getirilecektir. Nikat-ı istinâdiyye birer bölüklük olacaktır. Pek mühim görülen noktalarda -bi-l-hâssa cenâhlarda- ba'zılarının ikişer bölüklük yapılması câizdir.

2- Nokta-i istinâdiyye aralarındaki mesâfeler a'zamî 700 metreyi tecâvüz etmeyecektir. Piyâde âteşinin sâbit nişân-gâh ile iki nokta-i istinâdiyye aralığının vasatı ilerisinde telâki etdirilmesi mültezem olduğundan aralıklar bu esâsa göre ta'yîn edilmelidir.

3- İstinâd noktaları gerilerinde ihtiyâtlar için müdâfaalı setr hendekleri vücûda getirilecektir. Arâzînin müsâadesi nisbetinde bunların nikat-ı istinâdiyye aralıkları gerisine tesâdüf etdirilmesi müreccahdır.

4- İstinâd noktalarında ve bunların aralıklarında münâsib noktada makineli tüfenk mevzileri ihzâr edilecektir.

5- İstinâd noktalarının bulunacağı hatt, muhâsara -düşmanın hurûcuna karşı müdâfaa- hatt-ı aslîsini teşkîl edeceğinden bu esâsların ihzârını müteâkib nukat-ı istinâdiyyenin aralık siperleriyle birbirlerine rabt edilmesine de teşebbüs olunacaktır.

6- Muhâsara hatt-ı aslîsinin gerilerinde en müsâid nukatın cümlesinde top amplasmanları ihzâr ve aralıklarının çok bırakılması lâzımdır. Muhâsaraya tercîhen ağır topların tahsîs edileceği nazar-ı dikkate alınmalıdır.

7- Nukat-ı istinâdiyyede be-heme-hâl ve siperlerin aksâm-ı sâiresinde vesâitin müsâadesi nisbetinde mevânî'-i fer'iyye vücûda getirilecektir. Menzilde tel örgüsü vardır. Kurd kuyuları da yapılmalı. Lağım tertîbâtı dahi teemmül edilmelidir.

8- Sağ sâhilin Elhan mıntıkası tahkîmâtı cebhe-i asliyye tahkîmâtına müşâbih olabilirse de İmam Muhammed mıntıkası [Garaf'dan Haziri Kalesi karşısına kadar] sûret-i umûmiyyede sol sâhili tarassud ve memleketi ta'cîz etmek ve sol sâhildeki düşmanı yan ve gerilerinden vurmak esâsına göre tahkîm edilecektir. Elhan ve İmam Muhammed mıntıkalarında dahi müteaddid top amplasmanları lâzımdır.

9- Sol sâhil cebhesinin sağında ve Elhan mıntıkasının solunda yapılacak olan nikat-ı istinâdiyye nehre yakın bulunması ve her ikisinin nehir tarafeyninde karşılıklı ve yek-dîgerine muâvenet edecek sûretde bulunmasına dikkât edilmelidir. "Hazırı" tarafı ile İmam Muhammed mıntıkası arasında aynı şerâitin te'mîni lâzımdır. Bu vâsıta ile nehir menba' ve akıntı cihetlerinden taht-ı te'mîne ve muhâfazaya alınmış olunmalıdır.

10- Mevcûd mebânîden nokta-i istinâd gibi istifâde edilmelidir.

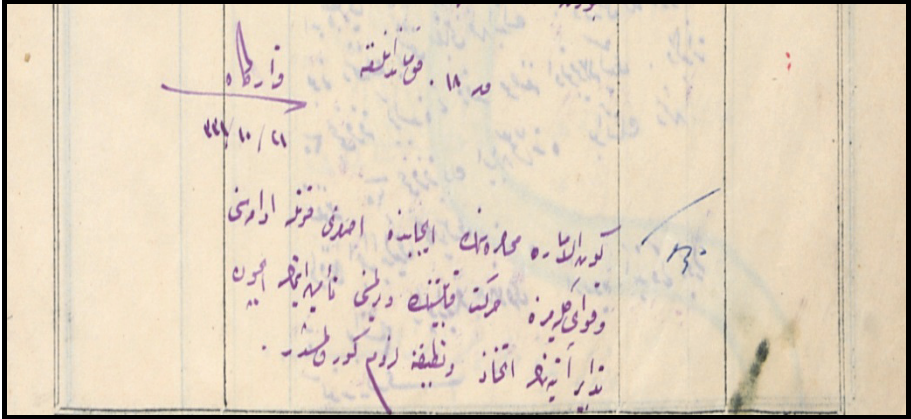
11- Nokta-i nazarımı musavver olan kroki merbûtdur. İstihkâm bölükleri vâsıtasıyla hemen ameliyyâta mübâşeret edilecektir. İstihkâm Yüzbaşı Hasan Efendi bu tahkîmâta me'mûren muvakkaten maiyyetinize gönderilmiştir.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

Gördüm.

Erkân-ı Harbiyye Reîsi (İmza)

BELGE NO. 28

تاریخ دقیقه ساعت	اوقات محارری	وقوعات	ملاحظات
	<div data-bbox="776 427 957 527"> <p>5-45-79 331(4-27) 1-27</p> </div>	<p>۱- ششصد و پنجاه و نه نفره [سواران و پیاده] ... ۲- ... ۳- ... ۴- ... ۵- ... ۶- ... ۷- ... ۸- ...</p>	<p>۱- ... ۲- ... ۳- ... ۴- ... ۵- ... ۶- ... ۷- ... ۸- ...</p>

[illegible]

BELGE NO. 29 (1)

Karâr-gâhdan

23/10/331

Sâ. 12.15 sonra

Kolordu Emri

Bu gece Kolordu ber-vech-i âtî tertîbâtı alacaktır:

1- Kırk Beşinci Fırkanın Üçüncü Âlâyıyla 51'inci Fırkanın 9'uncu Âlâyı sağa ve sola kaymak sûretiyle 142'nci Âlâyın mevziini teslîm edeceklerdir. Üçüncü Âlây muvakkaten 51'inci Fırkanın taht-ı emrine verildi. Ve Kût cebhesinde tarassud ve düşmanın hurûcunun men'i bu Fırkaya tevdi' olunmuştur.

2- 45'inci Fırka Karâr-gâhı ve 142'nci Âlây bu gece Beyt-i Şamran Köprüsü'nden geçerek 38'inci Fırka Karâr-gâhının evvelce bulunduğu mahalde kalacaktır. 142'nci Âlâyın orada toplu bulundurulması matlûbdur. Fırka, Dicle'den Garaf'a kadar olan mahallin tarassudu ve düşmanın hurûcunu men' vazîfesiyle mükellefdir. Bu cihetde yapılmakda olduğu gibi Elhan karşısında da düşman mevziine 1, 2 km mesâfede Dicle ile Garaf arasında mikdâr-ı kâfî nukat-ı istinâdiyye yapılacaktır. Bu nukat-ı istinâdiyyenin mahalleri Fırkaca ta'yîn olunacaktır.

Bu nikat-ı istinâdiyyenin inşâsı 142'nci Âlây vasıtasıyla olacaktır. Bu Âlâya rehberlik eylemek üzere 45'inci Fırka İstihkâm Bölüğünden bir zâbitle 15, 20 nefer alabilir. İstihkâm Bölüğünün diğer aksâmıyla İşkodra İstihkâm Bölüğü bu cihetde kalıb tahkîmâta devâm edeceklerdir.

3- Sağ sâhilde bulunan Yedinci Âlâyın bir taburu ...(?) Fırkasına merbûtdur. Bu taburun sâhil boyunca kuvvetli tahkîmât yapması lâzımdır.

4- Yedinci Âlâyın diğer iki taburu Kolordu ihtiyâtıdır. Maa-mâ-fih şimdilik tahkîmâta yardım eylemek üzere muvakkaten bulunduğu mahalde kalabilir.

5- Bu işlerin bu gece muntazaman yapılması için Fırkanın gündüz gözüyle tertîbâtını hâzırlaması lâzımdır.

Üçüncü Âlâyla da telefon muhâberesi düşünülmelidir.

6- 45'inci Fırka Sıhhiyye Bölüğü de berâber götürecektir. Batarya ve ağır toplar yerinde kalacaktır.

18. K. Kumandanı
Halîl

قول اردو دري
 قوال احمد
 ۱۳۱۱ / ۱۰ / ۱۳
 ۱۳۱۱ / ۱۰ / ۱۳

بويکه قوت اردو دريانه تيرانه الهميد -
 ۱- قوت اردو دريانه تيرانه الهميد -
 صاعه و صولک تيرانه تيرانه -
 ايتيانه تيرانه تيرانه -
 و کويه تيرانه تيرانه -
 ايتيانه تيرانه تيرانه -
 ۲- قوت اردو دريانه تيرانه الهميد -
 کويه تيرانه تيرانه -
 صاعه و صولک تيرانه تيرانه -
 ايتيانه تيرانه تيرانه -
 و کويه تيرانه تيرانه -
 ايتيانه تيرانه تيرانه -
 ۳- قوت اردو دريانه تيرانه الهميد -
 کويه تيرانه تيرانه -
 صاعه و صولک تيرانه تيرانه -
 ايتيانه تيرانه تيرانه -
 و کويه تيرانه تيرانه -
 ايتيانه تيرانه تيرانه -
 ۴- قوت اردو دريانه تيرانه الهميد -
 کويه تيرانه تيرانه -
 صاعه و صولک تيرانه تيرانه -
 ايتيانه تيرانه تيرانه -
 و کويه تيرانه تيرانه -
 ايتيانه تيرانه تيرانه -
 ۵- قوت اردو دريانه تيرانه الهميد -
 کويه تيرانه تيرانه -
 صاعه و صولک تيرانه تيرانه -
 ايتيانه تيرانه تيرانه -
 و کويه تيرانه تيرانه -
 ايتيانه تيرانه تيرانه -
 ۶- قوت اردو دريانه تيرانه الهميد -
 کويه تيرانه تيرانه -
 صاعه و صولک تيرانه تيرانه -
 ايتيانه تيرانه تيرانه -
 و کويه تيرانه تيرانه -
 ايتيانه تيرانه تيرانه -

[illegible]

BELGE NO. 30

Târihi: 23/10/331

İkamet Mahalleri: Kût karşısından

Fırka Emri

1- Alelgarbi'deki düşman kuvvetinin iki piyâde ve bir kuvvetli süvâri livâsıyla üç motordan ibâret bulunduğu teyyüd etmektedir. Bu kuvvetin kısm-ı küllîsi oradaki köprüden sol sâhile geçirilmekte olduğu haber alınmıştır.

2- Ordu, Kûtü'l-Amare'nin Muhâsarası'na devâm ve Alelgarbi'deki düşman kuvvetini Şeyhsaid civârında tevkîf edecektir. Bunun için:

3- Süvâri Livâsı hecîn âlâyıyla iki bölük süvâriyi Beytül-kâzım'da 13'üncü Kolordunun taht-ı emrinde bırakarak mütebâki kuvvetiyle sol sâhile geçecek ve Alelgarbi istikametini setr ve keşf edecektir. 52'nci Fırka 22/23 gecesini sol sâhili ta'kiben sol sâhile hareket etmiştir. Bu Fırkaya iki serî sahrâ bataryasıyla 51'inci Fırka mıntıkasındaki iki ağır top ve ayrıca bir istihkâm bölüğü verilmiştir.

4- Kolordumuzun 51 ve 45'inci Fırkaları Kûtü'l-Amare'nin Muhâsarası'na devâm edeceklerdir. Vazîfemiz sırf tarassud ve düşmanın her cihetden hurûcuna mâni' olmaktır. Binâen aleyh düşmanın her dürlü taarruz teşebbüslerini Fırkamız bulunduğu hatdan tevkîf etmekle berâber sağ cenâhı mantelli batarya mevziinden başlamak ve sol cenâhı Hazîri Kalesi'nin 1,5 kilometre karşısında hitâm bulmak üzere geride ikinci bir hatt-ı muhâsara tahkîm ve ihzâr edilecektir. Bu bâbdaki tahkîmât emri merbûtdur.

Şimdilik tel örgülerine doğru takarrüb yolları yapılmayacaktır. Âlâylar hatt-ı aslînin istirahatle âteş icrâsına müsâid olacak vechle ıslâhât ve tanzîmâtını yapacak, yarlarda ve geride olan turûk-ı ittisâliyyenin tevsî' ve ta'mîkine ve adedlerinin tezyîdine germiyetle çalışacaklardır.

6- Bu bâbda şifâhen teblîgatda bulunulmuş idi. Mûcibince hareket olunması.

45. Fırka Kumandan Vekîli
Süleyman Mesrûr

کوتاه قاصد است

۴۹۱ / ۱۰ / ۱۰۰

فرقه اولی

- ۱- علی الدیج کا دیکھ تو فرمہ ایک سیارہ در قوتی سواری بواسطہ اوج
مطوّر رہہ خباہتہ بولنے کی تائید آجکادہ۔ بونوخت قمری سیارہ کی
- ۲- کو برینا حول سولہ گز لکھ لکھ خدائے
اردو کتبہ املاہ نہ تھی ہر دوام و علی الدیج کی دیکھ تو فرمہ پنج سجدہ
ہواری توفیق ہے چکر۔ بونوخت آجکادہ
- ۳- سواری لوسی کچھ آویسہ ایک بونوخت سواری کا جینا لکھ ہے۔ بونوخت
اردو کتبہ کتبہ فرمہ بونوخت صافی فرمہ حول سولہ گز لکھ لکھ
استغاثی سند لکھ ہے۔ بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت
نقشا حول حرکت آیت۔ بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت
فرمہ سلفہ سلفہ کی ایک آیت لکھ ہے۔ بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت
۴- قہار اردو کتبہ ۱۰۰ و صافی فرمہ کتبہ املاہ نہ تھی ہر دوام
دو لکھ ہے۔ بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت
خود فرمہ صافی لکھ ہے۔ بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت
فرمہ بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت
۵- بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت
فرمہ قاصد بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت
۶- بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت
فرمہ بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت بونوخت

-Tahkîmât Emri-

1- Dûn istihkâm zâbitânı ve fırkaların erkân-ı harbleri tarafından intihâb ve arâzide işâret olunan hatt sağdan üç toplu mantelli batarya mevziinden başlayarak mezkûr bataryanın bulunduğu kermeyi ta'kîben Hazîri Kalesi'nin 1,5 kilometre karşısında nihâyet bulmakda ve böylece Kûtü'l-Amare'yi ihâta etmektedir.

2- Mezkûr hatda vücûda getirilecek sekiz nokta-i istinâdın dördünü Fırkamız ve diğer dördünü 51'inci Fırka yapacaktır. Evvel-emirde bu nokta-i istinâdların tahkîmâtı asgarî zamânda ikmâl edilecektir. Bunların ikmâlinden sonra mevânî-i fer'iyyeleri ve aralarını vasl eden avcı hatları, ihtiyâtlar için hendekler ve muvâsala yolları hâzırlanacaktır.

3- Fırkamıza İşkodra İstihkâm Bölüğü dahi rabt edilmiştir. Her iki bölük İstihkâm Yüzbaşısı Fahrî Efendi'nin kumandasına verilmiştir. Her iki bölüğün yevmî vazîfesini taksim ve inşââtın matlûba muvâfık bir sûrette vücûda getirilmesini ve a'zamî iş yapabilmesini mûmâ-ileyh te'mîn ve bi-z-zât nezâret edecektir.

4- Sağdan i'tibâren nikat-ı istinâdiyyeye 1, 2, 3, 4 numrosu verilmiştir. Evvel-emirde 1, 2 numroların itmâmı lâzımdır. Binâen aleyh her istihkâm bölüğü yerine me'mûr edilmelidir. Bu hafriyyâtın mümkün mertebe düşman nazarından setri için yarım metre derinlik hâsıl oluncaya kadar a'zamî iş çıkarmak şartıyla gündüzleri istihkâm bölükleri küçük grublar hâlinde çalışacak ve düşman top âteşiyle iz'âc eylediği zamân diz çökerek çalışmak sûretiyle hedeflerini küçültecektir ve açılan bu izler geceleri piyâde tarafından derinleştirilecektir. Ara siperlerinin sık ve fazla sihan ve irtifâda münâsib vechle tertîbi matlûbdur. İstihkâm zâbitleri ve şimdilik yalnız geceleri tahkîmâta gelecek olan piyâde bölükleri zâbitânını mutlaka iş başında bulacaklardır.

5- 3. Âlây ve 142. Âlâydan Fırka ihtiyâtı olarak münâvebe ile Beşar Kale civârında bulunacak taburlardan birer bölük münâvebe ile her gün gurûbdan sonra Fırka Karâr-gâhının hemen gerisine gelecek ve İstihkâm Yüzbaşısı Fahrî Efendi'ye mürâcaatla gösterilecek hafriyyât mıntikalarında a'zamî fa'âliyyetle çalışacaklardır. Akallı 30 kazma, 30 kürek, âlâylar tefrîk ve sırasıyla gelecek bölüklere verilmek üzere 45'inci Fırka İstihkâm Bölüğüne teslîm edilecektir. İstihkâm Bölüğü yapacağı hücrelerde bunları muhâfaza, bölük gelince tevzî', iş bitince toplayıp hüsn-i muhâfaza edecektir. Geride bulunacak taburlar tahkîmâtda istihdâm hasebiyle dört günde bir tebdîl edilmelidir.

6- İstihkâm Yüzbaşısı Fahrî Efendi tadrîcen bu yeni hattın 1/2.500 mikyâsında krokisini ihzâra ve bu hattın imtidâdıyla berâber ileri ve gerisine doğru beş yüz metrelik sâhada mevcûd tabîî ve sun'î hendek ve sair avârız-ı

şekl ve imtidâdlarıyla bil-mikyâs irâe edecektir. Mûmâ-ileyh gerek istihkâm bölüklerinin ve gerekse her akşam gelecek iki piyâde bölüklerinin iş sâatlerini de tanzîm ve her akşam 6 sonrada yapılan iş mikdârını bâ-rapor bana bildirecektir. Bu bâbda Fahrî Efendi'ye ayrıca ta'lîmât-ı şifâhiyye de verilmiştir.

7- Bu yeni hatta nazaran Fırka Topçu Kumandanı bugün Ağır Topçu Kumandanı'yla müştereken yeni topçu mevzilerini intihâb ve hemen amplasmanları yapılmak üzere bu akşam bana ma'lûmât verecektir.

45. Fırka Kumandan Vekîli
Kaim-makam
Süleymân Mesrûr

A	F-10587
D	H-1
F	1-117

- نکات اری -

۱۰۰/۱۰۰

- ۱- در این مقام ضابطه‌ای در فرم آن اصرار بر این طریق است
و اگر در آنجا ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
مقتضی است تا در آنجا ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
خط ضابطه در این فرم ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
خط ضابطه در این فرم ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
- ۲- در این مقام ضابطه‌ای در فرم آن اصرار بر این طریق است
و اگر در آنجا ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
مقتضی است تا در آنجا ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
خط ضابطه در این فرم ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
خط ضابطه در این فرم ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
- ۳- در این مقام ضابطه‌ای در فرم آن اصرار بر این طریق است
و اگر در آنجا ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
مقتضی است تا در آنجا ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
خط ضابطه در این فرم ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
خط ضابطه در این فرم ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
- ۴- در این مقام ضابطه‌ای در فرم آن اصرار بر این طریق است
و اگر در آنجا ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
مقتضی است تا در آنجا ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
خط ضابطه در این فرم ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
خط ضابطه در این فرم ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
- ۵- در این مقام ضابطه‌ای در فرم آن اصرار بر این طریق است
و اگر در آنجا ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
مقتضی است تا در آنجا ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
خط ضابطه در این فرم ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار
خط ضابطه در این فرم ضابطه خط ضابطه در این فرم ضابطه اصرار

[illegible]

BELGE NO. 32

Irak ve Havâfisi Kumandanlığı
Erkân-ı Harbiyesi

Şeyhsaid'den
24/10/331

Ta'mîm

Bağdad Vilâyetine
Musul Vilâyetine
Deyr-i Zor Mutasarrıflığına
Bağdad'da On Üçüncü Kolordu Kumandanlığı Vekâletine
Haleb'de Menzil Müfettişliğine
Fırat Müfrezesi Kumandanlığına
Bağdad'da Bahriye Komodorluğuna

1- Kûtü'l-Amare'de mahsûr düşmanın tazyîkine devâm olunmaktadır. Mahsûrînin mukabelesi günden güne za'fiyyet kesb etmektedir.

2- Kûtü'l-Amare Muhâsarası'nı ref' etmek ve-yâhûd mahsûrîne erzâk ve mühimmât îsâl eylemek maksadıyla İngilizlerin Ale'l-garbi civârında topladıkları kuvvet harb motorları ve nakliyye gemileri ve kırk kadar erzâk sefineleriyle berâber ilerilemek teşebbüsünde bulunması üzerine Şeyhsaid civârında mütehaşşid kıtaâtımız tarafından mukabele edilmekte idi.

Düşman bugün bil-muhârebe ilerilemek teşebbüsünde bulunduğundan Şeyhsaid'in şarkında vuku' bulan meydân muhârebesinde düşman zâyîât-ı külliyye ile tard ve merâkib-i harbiyye ve nakliyyesi dahi ric'ate mecbûr edilmiştir.

Bu muhârebedeki zâyîâtımız lehu'l-hamd pek cüz'îdir.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

ایمان محمدی

تسمیه

شماره سند

۲۶۱ / ۱۰ / ۱۳۲۱

بند اول

موصوف

بند دوم

بند سوم

A	4/10481
B	205
C	119

بند چهارم

بند پنجم

بند ششم

بند هفتم

بند هشتم

بند نهم

بند دهم

بند یازدهم

بند پانزدهم

بند شانزدهم

بند هجدهم

بند بیستم

بند بیست و یکم

بند بیست و دوم

بند بیست و سوم

بند بیست و چهارم

بند بیست و پنجم

بند بیست و ششم

بند بیست و هفتم

بند بیست و هشتم

بند بیست و نهم

بند بیست و دهم

بند بیست و یازدهم

بند بیست و چهارم

بند بیست و پنجم

بند بیست و ششم

بند بیست و هفتم

بند بیست و هشتم

بند بیست و نهم

بند بیست و دهم

بند بیست و یازدهم

بند بیست و چهارم

بند بیست و پنجم

بند بیست و ششم

بند بیست و هفتم

۱- کت الاماره ده محوره کت تفتیه دایم اولیقه در - - - - -

کوتنه کونه ضعیف کسب نموده - - - - -

۲- کت الاماره محوره منی ضعیف دایم اولیقه در - - - - -

ایست مقصود انکازک علی الفی جواره طویل قدری قوت من

موصوفی و نقدی قدری قدر - - - - -

نقدی بولونسی اوردی شخ جواره منی قطعاً تر طرفه

مقابلہ ایدلده ایدی

رشد بولون بالیجاریه ایدلده منی بولون نقدی شخ عدله شرق

و فوجی لایه میله محاری منی دکت ضعیفان کتایله طرد و مرکب

و نقیسی دمن جفت مجبور ایدلده

بومباریه ده که ضعیفان تر از الحدید جزیه

Ordu Emri [Numro - 3]

1- Kûtü'l-Amare'nin Muhâsarası'nı ref etmek üzere cenûbdan, sol sâhilden gelen düşman kuvveti On Üçüncü Kolordu kuvvetine fâik bulunduğundan muhâsara hattındaki On Sekizinci Kolordunun ihtiyâtlarından da istifâde olunmak üzere muhârebe-i kat'iyye Kûtü'l-Amare'ye yakın akdemce ihzâr olunan mevkiye kabûl edilmelidir. Bununçün On Üçüncü Kolordu muhtelif mevzilerde mümkün olduğu kadar düşman harekâtını te'hîr ede ede işbu mevzie çekilecektir. Burada sol cenâh gerisinde bir fırka ve süvâri livâsı ihtiyât olarak bulunmalıdır.

Sol cenâhdaki horlar şimdiden lâyıkıyla keşf edilecektir. Mevziin de tahkîmâtına devâm olunmalıdır.

2- Muhârebe-i kat'iyyeye iştirâk edebilmek üzere Kûtü'l-Amare'nin Muhâsarası'nda âtîdeki tebeddülât icrâ' edilecektir:

a) Henüz tevsî' olunmayan hatt-ı muhâsara hemen tevsî' olunacaktır. Birinci hatda düşmanla temasda yalnız kuvvetli postalar bulunacaktır. Bunlar düşmanı tarassud etmek ve hurûc için ihzâra çalışacağı gedik açmak ameliyyâtını âteşle akim bırakmalı ve ânında düşman teşebbüsünü işârât-ı mukarrere vesâir vesâitle geriye haber vermeliyler. Diğer kıtaât ihzâr olunan ikinci mevzie alınacaktır. Bu mevzi' her ân takviye olunarak az kuvvetle bile melhûz bir hurûc def' edilmelidir.

İhtiyât, en az bir âlây olarak sol cenâh gerisinde bulunacaktır. Tâ ki On Üçüncü Kolordu muhârebesine iştirâk edebilsin.

b) Dicle'nin sağ sâhilinde Fâzıl Paşa süvârileri düşmanla temasda bulunacak ve bunun nezdindeki iki süvâri bölüğünden biri Kûtü'l-Amare'nin alt tarafında Şattü'l-hayy ve Dicle arasındaki taburun yerine giderek o cihetin tarassud vazîfesini alacaktır. Oradaki tabur da Şattü'l-hayy'a avdet ve geçidleri muhâfaza etmek üzere toplu bulunacaktır. Sağ sâhilden çekilecek süvâriler için bir köprü başı tahkîmâtı da yapacaktır. Şattü'l-hayy şimâlinde bulunan piyâde âlâyları şimdiki muhâsara hattında tarassud postaları terk ile kısm-ı küllîsi Kûtü'l-Amare'nin yukarı cihetindeki köprüye yakın bulunmak üzere hatt-ı muhâsarayı tevsî' edecektir.

3- Topçu mevzilerinde âtîdeki tebeddülât icrâ' edilecektir.

a) Dicle'nin sağ sâhilindeki toplardan: 12 sa.'lik iki top Kûtü'l-Amare'nin alt tarafındaki Dicle kısmını döğebilmek üzere muhâsara hattının sol cenâhına ta'biye olunacaktır.

Mantelli toplar sol sâhilde yeni işgal olunacak muhâsara hattının ilerisini âteş altına alabilecek vechle ta'biye edilmelidir.

İki şnayder topu Şattü'l-hayy Geçidi'ni müdâfaa edecek mevkide ta'biye olunacaktır.

b) Sol sâhildeki toplardan: 3 aded 12 sa.'lik toplar şimdilik eski mevzilerinde kalacaktır. Mantelli batarya bulunduğu mintıkada merkez ilerisini döğecek sûretde tebdîl-i mevzi' edecektir. Serî' âteşli toplar sol cenâha alınacak ve Kûtü'l-Amare'ye ve-yâhûd Dicle sol sâhilinden gelecek seyyâr düşman kuvvetine karşı muhârebeye iştirâk edebilmek üzere ikişer mevzi' ihzâr edecektir. Bidâyetde Kûtü'l-Amare'ye karşı olan mevzide bulunur.

Hoçkis ve İngiliz topları eski mevzilerinde kalırlar.

4- Şat Filotillası Kûtü'l-Amare hurûcu müdâfaasına ve Kûtü'l-Amare bombardımanına iştirâk edecektir. Bunu nazar-ı dikkate alarak ahz-ı mevzi' eder. Şimdiden zâbitânı, tarafeyn vaz'iyetini ve bi-l-hâssa topçu mevzısını öğrenmelidir. Muhârebe esnâsında endâht tanzîmi için karada tarassud zâbiti bulundurulmalıdır.

Altıncı Ordu Kumandanı
Müşîr
Golç

Sûret-i Tevzî':

Irak Grubu Kumandanlığına tahrîren
ve 1 Kânûn-ı sâni 331'de şifâhen teblîğ edildi.
Erkân-ı Harbiyye Reîsi
(İmza)

<

سید آغا محمد رسول خداوندی و لواء الایم و باغور و علی رسول خداوندی سید و
 قدت قاری محرابی اشتران ایام بیلارزه انیشیونلر اعضا ایملر و . . . بدایت ه
 لواء الایم قاری اولد موضع بولور .
 صولکس و انیشیونلر اسکس و صولکس قایلر .
 ۴- خط فایونلای لواء الایم خدیج مدافس و لواء الایم بوسا و اشتران ایملر .
 بونی نظرقه الریه احد موضع ای . . . سیدیه بطانی طوفیه وضیه و بالخاصه طوفیه مواضیه اولد
 محارب اسلحه انداختنلر ایملر و ده و ده و ده بولدیله .
 آلتیم ارر و قایم
 مس
 غولج
 صدق قاری :
 عا و ده و ده و ده و ده
 د کازیه ای و ده و ده و ده و ده
 ۲۰
 ۱۳-۱

A	4/10481
D	
F	13-1

ریس و ده
 کور و ده

BELGE NO. 34

Osmânî Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro
9.915

Konak'dan Başkumandanlık Vekâlet-i celîlesine mevrûd
bilâ-numrolu şifredir.

Kütü'l-Amare'nin Muhâsarası'nı ref' etmek üzere İngilizler tarafından vâki' olan teşebbüsât 31/10/31 Vadi-i kelal'de ve 8/11/31 Felahiye'de vuku' bulub düşmanın hezîmetiyle neticelenen muhârebâtla şimdilik tevkif edilmiş olduğunu hiss ediyorum. Düşmanın bu teşebbüsâtı kendisine kuvâ-yi imdâdiyye yetiştirildiği takdîrde yeniden tekrâr edecektir. Bu aralıkda İkinci Fırka gelecek ve İran'da mühim bir tebeddülât vuku' bulmayacak olur ise taarruza geçerek İngilizleri atacağımı ümîd ediyorum. Devletabad ve Tuzhurmatu'nun(?) tahliyesi ve Kengaver'in ziyâ ile vaz'iyet bizim aleyhimizde olarak tebeddül etmiş ise de Kengaver'in arkasındaki mevzi'-i müstahkem yine elimizdedir. Rusların bu hareketi kat'î ve (C.A.Y.) bir taarruz yâhûd münferid taarruzlardan ibâret olub olmadığı henüz tahakkuk etmemiştir. Ruslar tarafından Kirmanşah'a doğru şiddetli bir taarruz vuku' bulursa vaz'iyet kesb-i vuzûh edecektir. Bu son zamânlarda Rusların İran'daki kuvvetlerinin azalmadığı muhakkak gibi görünüyor. Rusların İran'dan kuvvet celb edib Kafkasya'ya i'zâm etmiş oldukları farziyyâtı bence doğru değildir. Kengşur(?) taarruzunun bir kısmını idâre etmiş olan Alman Ataşe militeri Kont Kanç'dan 15 Kânûn-ı sâni 1916 akşamından beri hiç haber yoktur. Mûmâ-ileyhin vefât etmiş olduğu zann ediliyor. Vefâtı tahakkuk ederse keyfiyyet pek çok mûcib-i esef olur. Mûmâ-ileyh İran mahâfilinde pek mu'teber idi.

10/11 Kânûn-ı sâni 331

Altıncı Ordu Kumandanı
Golç

BELGE NO. 35

Irak Grubu Kumandanlığı
Erkân-ı Harbiyesi
Aded
4.569
Şu'be 1

Karâr-gâh
22/11/331

On Üçüncü Kolordu Kumandanlığına

Kûtü'l-Amare'de mahsûr düşmanın bugünlerde Garaf'ın şarkında bir hurûca teşebbüs etmesi kaviyyen muhtemeldir. Şimdiye kadar elde edilen mültecilerin ifâdâtı bu husûsu te'yîd etmektedir. Düşmanın hurûc hareketini seyyâr kuvvetiyle karârlaştırdığı bir zamânda icrâ' etmesi en ziyâde muhtemel olduğuna göre 13'üncü Kolordu aynı zamânda hem Kûtü'l-Amare kuvvetiyle ve hem de cebheden gelecek kuvvetle uğraşmağa mecbûr olacaktır. Kolordunun bu maksadla Garaf Kanalı ile İmam Muhammed arasındaki mıntıkanın tarassud ve müdâfaasına tahsîs ettiği âlâyın tertîbât ve tahkîmâtına fazla ehemmiyet vermesi îcâb eder. Düşmanın hurûc istikametiyle kurmak istediği ...(?) mahalli merbût harîtada takrîbî olarak gösterilmiştir. Bu nokta-i nazardan yapılması iktizâ eden tertîbât-ı tedâfüiyyenin şimdiye kadar ne derece icrâ' edildiğinin bir kroki üzerinde irâe ve irsâli.

Irak Kumandanı
(İmza)

Evrâk Kalemi
1.743

23 Şubat 331 sâ. 6 sonra vusûlû

فراشه

۲۹ / ۱۱ / ۴۴

عرفه غزوی فرمانده محترم

ارکانه دری

عدد

شماره

۲۰۲۹

اولین قول در زمانه

A	5-10677
D	472
F	1

لوحه شماره ده عدد در کتب بولونزو و عرفه زرق بر فرد و بنده ای فوای نموده است. کدی به قلم به پیر بیک خان به بولونزو نموده است.

در کتب خروج قوتی، سبب خود قرار داده شد و در بی زمانه به این اثر که زیاد به کمال اولی که در ۴۴ قول در دو، بی زمانه به کمال که در قول

و هر چه در ده عدد به خود او را شده بخیر و در حد. قول در ده عدد به خود او را شده بخیر و در حد. قول در ده عدد به خود او را شده بخیر و در حد.

تقریباً به این دلیل که نیاید و کلماته نقد اهمیت دیگر ایجاد به. در ده عدد به خود او را شده بخیر و در حد. قول در ده عدد به خود او را شده بخیر و در حد.

تقریباً اول در ده عدد به خود او را شده بخیر و در حد. قول در ده عدد به خود او را شده بخیر و در حد. قول در ده عدد به خود او را شده بخیر و در حد.

ارکانه دری

۱۷۹۴

عرفه غزوی

۱۰۲

BELGE NO. 36

İngilizlerin Kûtü'l-Amare'ye erzâk idhâline muvaffak olduklarını Bağdad'daki Alman tâcirler Golç Paşa'ya müteaddid def'alar bildirmişler. Irak Grubuna bu husûsda şu yazıldı:

Irak Grubuna

Bağdad

29 Kânûn-ı sâni 331

Şifre

1- Mütemâdiyen gelen mevsûk ve husûsî haberlere nazaran Arablar Kûtü'l-Amare'ye erzâk idhâline muvaffak oluyorlarmış. Bu da ancak nehren ve-yâhûd sağ sâhilde düşman tarafından işgal edilen hatdan olabilir.

Kût'u düşürmek için açlık en müessir vesâitden biri olduğundan Kût'un aşağı ve yukarı kısımlarıyla hattı tarassud eden kıtaâta, bu husûsa fevk-al-âde ehemmiyet ve dikkat atf eylemelerinin emr ve tenbîhi ricâ olunur.

İngilizler; Kût'a erzâk idhâl etmeğe muvaffak olan Arablara fevk-al-âde büyük mükâfât-ı nakdiyyede bulundukları istihbâr edilmektedir.

2- Kût'dan gelen mülteciler el-yevm nerededirler. İş'âr buyurulması.

Golç

اندر ذل کون اوره به از ده ادهال موزه اوله دلی نقد دده کی الاله
 فایرل غولج یایه نقد دده لید مکر غولج غولج به غولج غولج غولج

نقد
 ۹۹ کالو به ۷۷۱

غولج

غولج

اندر ذل کون اوره به از ده ادهال موزه اوله دلی نقد دده کی الاله
 فایرل غولج یایه نقد دده لید مکر غولج غولج به غولج غولج غولج

اندر ذل کون اوره به از ده ادهال موزه اوله دلی نقد دده کی الاله
 فایرل غولج یایه نقد دده لید مکر غولج غولج به غولج غولج غولج

اندر ذل کون اوره به از ده ادهال موزه اوله دلی نقد دده کی الاله
 فایرل غولج یایه نقد دده لید مکر غولج غولج به غولج غولج غولج

اندر ذل کون اوره به از ده ادهال موزه اوله دلی نقد دده کی الاله
 فایرل غولج یایه نقد دده لید مکر غولج غولج به غولج غولج غولج

غولج

BELGE NO. 37

Târihi: 2/12/331

İkamet Mahalleri: Sagire'nin 3 km şimalinden

Fırka Emri

1- Mahsûr düşmanın iâşe ve hastalık dolayısıyla pek ziyâde hâl-i müzâyaka ve sefâletde olduğu mültecîlerin ahvâl ve ifâdâtından anlaşılmaktadır. Düşmanın bilâ-hareket ve fa'âliyyet arz-ı teslimiyyet etmeyerek bir hurûc ve taarruza kıyâm eylemesi me'mûl-i kavîdir. Binâen aleyh bi-l-umûm kıtaâtın buna nazaran müteyakkız ve mütebassır davranmaları ve mevzilerinin takviye ve ikmâl-i tahkîmâtına sarf-ı gayret etmeleri muktezîdir. Bu fa'âliyyete muhâsara günleri geçdikçe mütezâyiden ehemmiyyet verilmelidir.

2- Bu akşam, makineli tüfenklerin tertîbâtında ber-vech-i âtî ta'dîlât yapılacaktır.

a- 3. Âlây makineli tüfenkleri 1, 3'üncü nokta-i istinâddaki vaz'iyetlerini muhâfaza edeceklerdir.

b- Dokuzuncu Makineli Tüfenk Bölüğü iki tüfengiyle ikinci ve iki tüfengiyle dördüncü nokta-i istinâdlara yerleşecektir.

c- Dördüncü nokta-i istinâddaki yedinci bölüğün bir takımı beşinci nokta-i istinâda nakl edilecektir.

d- 44'üncü Âlây tüfenklerini lüzûmuna göre dîğer nokta-i istinâdlara yerleşdirecektir.

3- Evvelce teblîğ edildiği vechle makineli tüfenklerin mâil-i âteş edecek bir vaz'iyette ta'biye edilmeleri buna nazaran yanlarının kum torbaları veyâ toprak siperlerle setr edilmiş olması muktezîdir.

4- Bu tertîbât bugün akşama kadar alınarak netîce bana bildirilecektir.

5- 7. Bölük Makineli Tüfenk Takımı Kırk Dördüncü Âlâya Dokuzuncu Makineli Tüfenk Bölüğü Üçüncü Âlâya merbût bulunacak, evâmir ve ta'lîmât-ı mukteziyeyi mezkûr âlâylardan telakkî edeceklerdir.

51. Fırka Kumandan Vekîli
M. Reşîd

[illegible]

BELGE NO. 38 (1)

Târihi: 17/12/331

İkamet Mahalleri: Karâr-gâhdan

1- Düşman, bir kısım kuvvetiyle 52. Fırka karşısında Hor-ı İbrahim şimâlinde Ceria Tepesi'yle Zemzir Tepeleri mıntıkasında bulunuyor. İhtiyâtı da Vadi-i Kelal ittisâlinde. On Üçüncü Kolordu âlâylarıyla Ben-i isa garbında dîğer kuvvetleriyle [Sin, Ebhar] Tepelerinde bulunuyor. Ve âlâyıyla da Garaf, İmam Muhammed, Kût cebhesini tarassud eyleyecektir.

2- Herhangi bir mıntıkadaki muhârebede a'zamî bir kuvvet kullanabilmek için Kolordu ber-vech-i zîr vaz'iyet alacaktır:

45. Fırka bir âlây ile Elhan mıntikasını, dîğer iki âlây ile de Kût şimâl mıntikasını tarassud edecektir. 51. Fırka 7. Âlây ve 44. Âlâyları ve Felahiye'deki serî' batarya ve iki şnayder topuyla [Medhi] civârında müctemi' bulunacaktır. 9. Âlây şimdilik 52. Fırkaya merbût kalacak ve sâhil ile hor cihetinin tarassuduna devâm edecektir. 52. Fırka kemâ-kân Felahiye cebhesini müdâfaa edecektir. Benitemim civârında bulunacak iki ağır top da 52. Fırkanın emrindedir.

3- Felahiye ve Kût Şimâl Grubu Kumandanlığı mülğadır. 45. Fırka Karâr-gâhını Kût şimâl cebhesine nakl edecektir.

4- 51. Fırka Karâr-gâhı ve 7. Âlây yarın Medhi'ye gelmiş bulunacaktır.

5- 45. Fırkanın 142. Âlâyı yarın öğleden sonra Garaf Köprüsü'nden hareketle Kût şimâl cebhesine gelecek ve yarın gece 44. Âlây mevziini teslîm alacaktır. Âlây Kumandanıyla bir iki tabur kumandanı daha evvel gelerek teslîm alacakları mevzileri gündüz gözûyle görmeleri lâzımdır. 44. Âlây, mevziini teslîm ettiğini müteâkıb [Medhi'ye] giderek Fırkasına iltihâk edecektir. 142. Âlâyın berâberinde bulunan üç toplu muaddel mantelli batarya yarın sabâh Garaf Köprüsü'nden geçerek Makasis Kalesi civârındaki şahdurlarla sol sâhile geçecek 52. Fırkanın emrine girecektir. Bu bataryanın iltihâkını müteâkıb 52. Fırkanın nezdinde bulunan mantelli bataryalardan birisiyle tabur erkânı On Üçüncü Kolorduya iltihâk etmek üzere gönderilecekler ve buradan sağ sâhile geçeceklerdir.

6- Grub ve Kolordu Karâr-gâhı eski mevziindedir.

18'inci Kolordu Kumandanı
Halîl

BELGE NO. 39 (1)

Tercüme (Aslı Golç Paşa Hazretlerine takdîm olunmuştur.)

Bağdad

4/3/16

22 Şubat 331

Kûtü'l-Amare'nin Topçuluk Nokta-i Nazarından Vaz'iyet ve Bombardımanı

Müsâid şerâit dâhilinde gelecek on dört gün zarfında Kûtü'l-Amare'nin bombardımanı için:

14 aded 12 sa.'lik top ma' 1.500 atım kadar mühimmât
[bunlardan iki top şübhelî]

2 aded 12 sa.'lik obüs ma' 200 atım kadar mühimmât

2 aded 10,5 sa.'lik bahriyye topu ma' 435 atım kadar mühimmât
2.135 mevcûddur.

Sahrâ topçusu ise 45, 35 ve İkinci Fırkaların toplarıyla bunlara âid mühimmât iştirâk edebilir.

Ağır topçu mühimmâtının fıkdanı topçuluk nokta-i nazarından kuvvetli bir sûretde inşâ edilmiş mestûr mahallere ...(?) güşâdını ve 18 adedde tahmîn olunan düşmanın muhârebe bataryalarına [Bunlar miyânında bir kısım 12 ve 15'lik toplar da vardır.] tahrîbât-ı azîme husûle getireceğini intizâr etdirmez.

Kezâ burada mukavves muharrikli topların adem-i mevcûdiyyeti sebebiyle ma'nevî büyük bir te'sîr de yapılamayacağından piyâde, derin hafr edilmiş ve kuvvetli setr olunmuş mahfûz mahallerde -eğer esbâb-ı sâireden nâşî aynı zamânda piyâde ile hücûm icrâ' olunarak sûtrelere çıkmağa mecbûr edilmezse- bombardımanın devâmı müddetince sûtrede kalacaklar ve hârice çıkmayarak belki hiç zâyîât vermeyecek, kat'iyyen sarsılmayacak ve kuvve-i imdâdiyyenin geleceği hakkında ümîd ve ma'lûmât istihsâl ederlerse mukavemet ve sebât göstereceklerdir.

Eğer muhâsara ordusu cânibinde şâyân-ı i'timâd tarassudât, istihbârât, keşfiyyât ve-yâhûd firârî, mültecî ve üserânın beyânâtına nazaran iki - üç aylık muhâsara ve vukua gelen muhârebât hasebiyle şimdiden kuvve-i ma'neviyelerinin sarsıldığı, hastalık, açlık ve-yâhûd mühimmât noksânı [Bu husûsu zann ve kabûlde teennî gösterilmelidir.] gibi ma'lûmât-ı mevsûka mevcûd ise müşâvir bir topçu zâbiti olarak mevcûd mühimmâtın 1/3 mikdârını mahsûrîni (teslîme) mecbûr etmek için Mevki'-i Müstahkemi bombardımana tefrîk etmek münâsib olduğunu beyân edebilirim.

Ahvâlin burada ceb-hâne husûsunda icâb etdirdiği iktisâd, diğer kıtaâtın vaz'iyet-i ta'biyeviyesi gerek cenûb ve gerek diğer cebhelerde

topçunun fıkdanı topçu ve ceb-hâne ikmâlinin müşkilâtı ve bâ-husûs ağır topçu mühimmâtının tedârikinin şübheli bulunması gibi cihetlerin nazar-ı dikkate alarak hiçbir sûretle mevcûd mühimmâtı sarf etmeliğimize müsâade olunmamalıdır.

İcrâât:

Bir kuvve-i imdâdiyye gelmeden kalenin serîan mahsûrîn tarafından teslîm edilmesi için kuvvetli bir bombardıman ile mahsûrînin kuvve-i ma'neviyelerini sarsmak îcâb etdiğine göre zamânın darlığı hasebiyle işbu bombardıman bataryaların hâl-i hâzır mevzilerinde icrâ' olunmalıdır. Zîrâ birkaç gün içinde batarya mevzilerinin tebdîli, ceb-hânenin nakli vesâit-i mevcûde-i hâzıra ile hemen mümkün gibi görülemez. Yalnız son zamânda buradan gönderilen 12 sa.lık ve gönderilecek olan 10,5 sa.lık topları beklemegi münâsib telâkki ederim.

Mevkiin (...) mümkün olmaz veya icrâ' edilen bombardıman, istihsâli ârzû olunan netîceyi te'mîn etmediği muhâsara ordusunca görülürse o hâlde müdebbir-âne (...) ve muhâsara-i muntazama ile bir mıntıkaya karşı ağır topçu taarruzu icrâ' ve eğer mefrûz kuvve-i imdâdiyyeyi Kûtü'l-Amare'ye sokarak tekrâr kapamak mümkün olmazsa şedîden mukavemet etmek mecbûriyeti hâsıl olur.

Vaz'-ül ceyş, toparların mevcûdiyyetine ve arâzînin hâline nazaran topçu taarruzunu (hücûm cebhesini) mutlaka şimâl-i garbî [daha ziyâde garba yakın] cihetinde icrâ' etmek ve âna göre şimdiden Dicle'nin garb sâhiline mükemmel topçu ve malzemesi vaz' ve ta'biye etmek îcâb eder.

Düşman kuvve-i imdâdiyyesinin Kûtü'l-Amare'ye cenûb ve şarkdan dâhil olarak mahsûrîn ile birlikde şimâl veya şimâl-i şarkîye doğru taarruz edeceği hâlinde Dicle sâhilinde ta'biye edilecek uzun menzilli topar mütearrızının sol cenâhından dögeceği gibi bu topar nehirle düşmandan ayrılmış olduğundan, serîan nakli kabil olmamasına rağmen az bir piyâde ile cenâhdan muhâfaza edildiği takdîrde, Kûtü'l-Amare'ye karşı uzun müddet mukavemet edebilirler. Sol taraf sâhildeki piyâde ve sahrâ topçusu ise nokta-i nazarıma göre şimdiye kadar bulundukları hüçûm cebhesinde bırakılabileceği ve-yâhûd kuvve-i kâfiyye ve malzeme mevcûdiyyeti hâlinde [tel mikrâslar, humbara âletleri] ileriye sevk olunabileceği der-kârdır.

İleri arâzî ve Kûtü'l-Amare'nin cenûbdan daha iyi kabil-i tarassud olmasına rağmen sevk ve nakli müteassir olan toparları cenûb cebhesine ta'biye etmeği esbâb-ı ta'biyeviyyeden dolayı şâyân-ı teveccüh görmem. Mezkûr topar ve mühimmâtını cenûb cebhesine vakt ü zamânıyla sevk edebilmek mümkün olamaz. Diğer bir hüçûm cebhesi ise mevzû'-i bahs bile edilemez.

Esbâb-ı âtiyeden dolayı şimâl-i garbî cebhesinin taarruz mıntıkası intihâb edilmesini teklîf ederim:

1- Düşman hiç şübhesiz mezkûr cebheyi en az ağır topçu ile takviye etmiş, tayyâre istikşâfâtına nazaran düşman bataryaları şimâl ve şark cihetlerine inşâ olunmuştur. Diğer bir cebheye serîan batarya inşâ ederek tebdîl-i mevzi' etmek şimdiki kuvvetle pek basît değildir. Bu sûretle Kûtü'l-Amare'deki bataryalar kısmen anflada alınacakları gibi garb ve şimâl-i garbî cihetinden arkadan te'sîr altına gireceklerdir.

2- Şimâl-i garbî cebhesinden Bağdad'a mülâkî olan yollar en kısa ve en serî ve vapurla ceb-hâne ikmâlini, imdâd i'zâmı imkânını bahşeder.

3- 10,5 sa.'lik topların eğer Tophane'de i'mâl edilmiş olan zâviye-i irtifâ [sıklı altı] bir ârıza göstermezse nehir sâhilinde Kût civârındaki ser- köprüye ve düşman motorbotlarına karşı mühim hizmet ifâ edebilirler. Menzil-i a'zamîlerinin on bir kilometre kadar olması ileriye sevk edilmelerini de icâb etdirmez.

4- Dicle bir mâni'-i tabîi olduğundan topçunun sağ cenâh ve ilerisinde zaîf bir piyâde kuvveti kifâyet edecektir. Topçu taarruzu için ise âtîdeki husûsât nazar-ı dikkate alınmalıdır:

Dicle'nin sağ sâhilinde yeni muhârebe bataryalarının inşâsı gece icrâ' olunacağı gibi mevzie girmek dahi âteş güşâd edileceği günün gecesi vuku' bulacaktır. Şimâl-i şarkîdeki eski batarya mevzilerinin yerine ise gündüzün sahte bataryalar inşâ etmek ve birtakım harekât-ı nümâyiş-kârâne göstermek ve âteş güşâdı esnâsında sahte bataryalardan sahte endâhtlar icrâ' etmek, bundan mâ-adâ ağır topçu ile muhâsara ordusu kumandanı irtibât hâsıl ederek tayyâre tarassudâtı (iânesi) ve tayyârenin bomba endâhtı sûretiyle tevhid-i mesâîl edilerek bombardıman icrâ' olunur. Sahrâ topçusu ceb-hâne iktisâdı için mümkün olduğu kadar az endâht icrâ' edecektir. İşbu bombardımana tahsîs edilmiş olan mühimmâtı ikiye ayırarak arada bir fâsıla vermek husûsu teemmül olunmalıdır. Eğer ikiye ayırmak tercih olunursa mühimmâtın kısm-ı küllîsi ile ikinci kısım endâhtı icrâ' etmeği teklîf ederim. Birinci kısım endâhtda tekmîl topar aynı zamânda ânı müttehiden endâhta ibtidâr ve mümkün mertebe çok mikdârda sahrâ topçusu bidâyetde âteşe iştirâk eylemelidir.

Netîce: Tekmîl tertîbât ol vechle icrâ' olunmalıdır ki düşman taarruz mıntıkası yakınında tamâmiyle bî-karâr ve aldatılmış olsun.

Kaim-makam
Vilhelmi

Tercüme olunmuştur. (İmza)

Kûtü'l-Amare ahvâline her yeri mutâbık değil çünkü bu mevkiin bombardıman nazariyyâtı ... / 22

On Sekizinci Kolorduya merbût 45, 51, 52'nci Fırkalar kıtaâtında vukûa gelen yaralılar evvelâ bölükleriyle hatt-ı harbe giden sıhhiyye onbaşlıları ve bi-z-zât efrâd kendi yaralarını sarmak ve avcı hatları ilerilediği zamân mecrûhîni toplamak için kıtaât sargı mahallinden gönderilen kıtaât teskereci efrâdı tarafından efrâdın ceketlerinin sol eteği cebinde dikili olan sargı paketleriyle ve zâyî' edenler teskereci palaskalarındaki tımâr paketleriyle sarıldıktan sonra, hafif mecrûhîn yürüyerek ve ağır mecrûhîn kıtaât teskereleriyle kıt'a sargı mahalline getirilerek kıt'a tabîi tarafından lüzûm görülenlere be-tekrâr müdâvemât-ı ibtidâiyye yapıldıktan sonra o fırkanın sıhhiyye bölüğü ile kıtaât sargı mahalli vasatına en ziyâde kıtaât sargı mahalline karîb te'sîs edilen sıhhiyye bölüğü kademesinin araba tevakkuf mahalline kadar kıtaât tezkereci efrâdıyla sevk ediliyor. Mecrûhîn ziyâde olduğu ve âteş kesildiği vakitte bi-z-zât sıhhiyye bölüğü teskereleri de avcı hattından yaralı toplarlar. Hafif mecrûhîn, hafif yaralılar ictimâ' mahallinde toplandıktan sonra doğruca sıhhiyye bölüğüne giderler. Ağır mecrûhîn, sıhhiyye bölüğünün araba tevakkuf mahallinden sıhhiyye bölüğü teskereleri ve sıhhiyye arabaları ile sıhhiyye bölüğüne nakl edilir ve kademe tekrâr araba mahalline avdet ederler.

Sıhhiyye bölüğüne getirilen mecrûhînden lüzûm görülenlere be-tekrâr tımâr ve îcâb edenlere operatör ma'rifetiyle amelîyyât icrâ' edildikten sonra yine sıhhiyye bölüğünün vâsita-i nakliyyesiyle fırkası maiyyetinde hâl-i fa'âliyyetde bulunan seyyâr hasta-hâneye sevk edilir. Seyyâr hasta-hânede yeniden tımâr-ı tecdîd(?) ve îcâb edenlerin amelîyyâtı icrâ' edildikten sonra ne araba ve ne de sıhhiyye otomobiliyle sevkinde mahzûr görülen ağır mecrûhîn hasta-hânede bırakılarak mütebâkî mecrûhînden hafif olanlar mâşiyen, biraz ağır olanlar ise hasta-hânenin araba ve mekâreleriyle ve mecrûh adedi ziyâde olduğu vakit fırka ve gerekse hasta-hâne ser-tabîblerinin kolordu ser-tabîbine vuku' bulan mürâcaatlarında hemen en yakın bulunan kıtaât ile hâl-i fa'âliyyetde olmayan diğer fırkalar seyyâr hasta-hâne ve sıhhiyye bölüklerinin araba ve mekâfîleri ve sıhhiyye otomobilleri ileriye sevk edilerek mecrûhînin kâffesi menzile sevk edilir.

Binâ olmayan menzillerde menzil hasta-hâneleri te'sîs edememesinden üç yüz elli yataklı sevk-i mecrûhîn hasta-hâne dubasıyla harbe iştirâk etmeyen fırkaların seyyâr hasta-hâneleri menzil civârında menzil hasta-hânese vazîfesini îfâ' ederek hatt-ı harbdan gelen bi-l-umûm mecrûhîn mezkûr hasta-hânelerde yatırılır.

Dâimâ menzil ile Bağdad arasında seyr ü sefer eden nehir şirket vapurunun menzile vürûdunda hemen vapur ve îcâb ederse dubalar hamûlesini boşaltdıktan sonra vapur ve dubaların tathîrât-ı fenniyyesi icrâ' edildikten sonra vapurun ve gerekse dubaların anbar ve güverteleri lüzûmu

kadar yatak ve battaniye ve yorgan ile tefriş edilir ve efrâdın derece-i mecrûhiyyetlerine göre mecrûhın vapur ve dubaların muhtelif aksâmına yatırılır.

Mecrûhının mikdârına göre ba-zân bir ba-zân iki tabîb ile bir eczâcî me'mûr edildiği gibi mecrûhının esnâ-yi râhda her dürlü iâşeleri de te'mîn edilerek me'mûr-i mahsûsuna teslîmen memleket Askerî ve Hilâl-i Ahmer hasta-hânelerine sevk edilir.

18'inci Kolordu Ser-tabîbi
Kaim-makam
(İmza)

BELGE NO. 41

Târihi: 22/12/331

İkamet Mahalleri: Kût karşısından

Fırka Emri

1- Kûtü'l-Amare Muhâsarası 45'inci Fırkaya tevdi' olunmuştur. Fırkanın sağ cenâhı Garaf Kanalı'na, sol cenâhı Dicle [Kûtü'l-Amare]'yi dolaşarak teşkil ettiği devreden sonra yine Dicle'ye müsteniddir.

2- Fırka, Elhan mıntıkasında en ileri hatda ve Kût'un şimâlinde birinci hatt-ı müstahkemde musirr-âne müdâfaa edecektir.

3- Husûsî emirler ile bildirilen Kût şimâl mıntıkasındaki sağ ve sol cenâhlarda Dicle'ye karîb ve şekli vechle müdâfaalı muvâsala hendeklerinin germiyyet ile hafrına başlanacak, ay aydınlığından istifâde olunacak ve muvâsala hendeklerinin hafrı büyük bir sükûnet üzere ve asla mecrûhiyyet ve şehâdete sebep olmayacak bir sûretde icrâ' edilecektir. Bu tarzdaki mecrûhiyyet ve şehâdeti tedbîrsizlik netîcesi addederim. Ve 3. Âlây ve 142. Âlây kendi mıntıkları dâhilindeki hafr edilen üçüncü hatt-ı müdâfaanın tanzimiyle de meşgul olacaktır.

4- İstihkâm Bölüğü salıdan i'tibâren iş için ikiye inkisâm ederek âlâylara muâvenet edecektir.

5- Geceleri ileri hattın sûret-i işgali ile zâbitân ve efrâdın ne tarzda îfâ-yı vazîfe ettiklerinin âlâylardan bildirilmesi lâzımdır.

45. Fırka Kumandanı
Kaim-makam
Alî Necîb

[illegible]

BELGE NO. 42 (1)

Târihi: 22/12/331

Sâat - Dakika: 10 sonra

İkamet Mahalleri: Kût karşısından

Ta'lîmât

Kût'da mahsûr düşman tarafından bir hurûc yapılması ihtimâline binâen gündüz ve gece yapılacak harekât hakkında ber-vech-i âtî ta'lîmât tatbîk edilecektir:

1- Düşmanın taarruzu demek, düşmanın siperlerden çıkıp ilerilmesi demektir. Düşman siperlerinde veya kalede bulunduğu hâlde ne kadar şiddetli âteş ederse etsin taarruz ediyor demek değildir. Olsa olsa nihâyet bir hâzırlık olabilir. Ne kadar şiddetli âteş olursa olsun düşmanlar yerinden çıkmadıkça tarassud postaları geri çekilmez. Düşmanın bu sûretle âteş ettiği hemen geriye bildirilmelidir.

2- Düşman taarruzunda gündüz zâten ileride az bulunan tarassud postaları şiddetli âteş açacaktır. Bu âteş hatt-ı aslîdeki kıtaâtın derhâl silâh başına edib siperleri işgal etmesine bir işaret demektir. Düşman taarruzuna devâm ederse nehre yakın olan aksâm ya'nî sağ taraftaki tabur postaları nehre doğru mâilen çekilerek nehir cihetinde yapılan hendeğe ilticâ edeceklerdir. Bu hendekde vücûda getirilen âteş hattı aksâmından istifâde ederek düşmana yandan te'sîr ve hareketini tevkif edeceklerdir. Taarruzun devâmı hâlinde tedricen bu kuvvetle(?) geriye çekileceklerdir. Binâen aleyh sağdaki tabur cebhesi bu sûretle efrâdımız tarafından tahliye edileceğinden düşmana hemen âteş açılacaktır ve bi-l-hâssa makineli tüfenkler bu sûretle uzakdan âteş yapabilirler. Soldaki taburun ilerideki postalarına gelince, bunlar dahi gündüz şiddetli âteşi müteâkıb seyrek olarak 4 ve 5 nokta-i istinâdları arası istikametine çekilecekler, bu çekilme düşmanın taarruzunun devâmındaki şiddete nazaran îcâb ederse müteaddid hatlarda âteş açarak çekileceklerdir. Bunların çekilecek noktayı görebilmeleri için 4, 5 nokta-i istinâdlar arasına büyücek kırmızı bir bayrak dikilecektir. Gündüz sol taraftaki taburun tarassud postalarıyla düşman arasındaki açıklık 1, 2, 3'üncü nokta-i istinâdlardan pek âlâ fark edilebileceğinden mezkûr postaların ric'ati bu üç nokta-i istinâdlardan piyâde ve bi-l-hâssa makineli tüfenklerle himâye edilecektir. Bu âteşle himâye nehir cihetindeki hendeğin vereceği fâideyi hâsıl edebilir. Bu cihetde en büyük tehlike kale cihetinden gelecek âteşler olduğundan, topçumuzun kalenin garb ve garb-ı şimâlî kısımlarının âteş altına alınması için Fırka Kumandanı'na arz edilecektir.

3- Her iki taburun böyle sağa ve sola geriye çekilmeleri hatt-ı aslîdeki efrâdımızın ilk zamândaki cebhe âteşleri yapmasına mâni' olamaz ve mevzi'-i asliye gelen efrâd derhâl kıt'alarına iltihâk edeceklerdir.

4- Düşmanın kendi topçusundan da istifâde ederek hurûca gündüz teşebbüs etmesi kabûl olunabilir ise de me'yûs olan düşmanın gecede topçu

himâyesinden istifâdeyi bırakarak baskın sûretinde gecede taarruz edeceğini düşünmek lâzımdır.

5- Düşmanın geceleyin taarruza başladığını anlamak karanlık gecelerde müşkil olduğundan, keşif kollarımız düşman yakınlarına kadar sokulmalıdır. Düşmanın bizim yaptığımız gibi muhâsara usûlüyle mevzimize takarrûbe çalışmasını farz etmek zamânı geçmiştir. Ancak sabâha karşı başlayacağı bir taarruzla hurûc yapmak istemesi kabûl olduğu gibi daha gece karanlığından dahi ilerilemekden istifâde ederek mevzimize yaklaşmak istemesi mümkündür. Şu hâlde düşmanın bütün cebheden taarruza kalktığını anlamak pek mühimdir. Bu da keşif kollarımızın fa'aliyyetine vâbestedir.

6- Her iki taburun da düşmanın taarruza kalktığını işâret tabancasıyla ...(?) geriye bildirmesi pek mühimdir. Küçük karakol kumandanları böyle bir hâl karşısında derhâl yek-dîgerine de haber göndermeleri ve bu sûretle düşmanın ufak bir kuvvetle bir taraftan keşif yapmak mı istediğini yoksa umûm taraftan taarruza mı kalktığı tahkik olunmalı ve derhâl şiddetli âteşle geriye haber-dâr ve düşmanı tevkif etmekle berâber yek-dîgerini müteâkıb fâsılasız üç kırmızı işâret fişengi atılmalı [düşmanın taarruza başladığına işâret] bu işâret her iki tabur zâbitinden de verilmelidir. Düşmanın taarruzu devâm ederse postaların çekilmeğe başladığına işâret olmak üzere üç adet yek-dîgerini müteâkıb ve fâsılasız yeşil işâret fişengi kezâ her iki küçük karakol kumandanı tarafından atılacaktır.

7- Çekilme keyfiyeti: Sağ cenâhdaki tabur postaları Dicle cihetine ve kazılan hendeğe çekilerek mâtde 2 vechle hareket edecektir. Soldaki tabur postaları kezâ mezkûr mâtde vechle hareket edeceklerdir. Fakat gündüz flama konulan mahalle gece çifte fener konacaktır. Hatt-ı müdâfaanın başka kısmında fener bulunmayacaktır.

8- Geceleyin çekilen postalar çekilmeğe başlarken evvelce ihzâr ettikleri ot demetlerine âteş vererek tahliye edilen kısmı ve cebheyi gerideki hatta göstereceklerdir.

9- Gece dahi gündüzde olduğu gibi postalarımızın şiddetli âteşi birinci hattın derhâl hâzırlanmasına ve üç kırmızı işâret fişengi siperlerin işgaline delâlet eder.

10- Düşmanın taarruzu hakiki olmadan geriye haber ve işâret vermek cebânete delâlet edeceğinden mûcib-i mes'ûliyyetdir. Binâen aleyh küçük karakol kumandanlarının yek-dîgeriyle anlaşması şarttır. İlerideki her küçük zâbit postası geceleri en ufak hâdiseyi bile yek-dîgerine devriyelerle bildirmeğe mecbûrdur.

11- Sağdaki tabur nehir cihetini ve Kût ile Elhan arasındaki nehir kısmını tarassud ve mûnâkaleyi men' edeceklerdir. Soldaki tabur küçük karakolu da 142. Âlây ile sıkı bir irtibât te'sîs ve her dürlü ahvâli ânlara haber vermek ve ânlardan ma'lûmât almakla mükellefdir.

12- İlerideki postalar ânî baskınlara karşı bomba isti'mâli için bomba ile techîz edilmelidir. Hatt-ı aslîyi işgal edecek kıtaât da bombaları ve bombacı efrâdı hâzır bulunduracaktır.

13- Düşman taarruz işâretlerini görmek için hatt-ı aslîdeki bütün nöbetçilerin bu işâreti bilmesi lâzımdır. Şiddetli âteş seslerini ve işâret fişenklerini derhâl mâ-fevklerine haber vermelidir.

14- Âlây İhtiyât Bölüğü de kezâ ilk işâretde hâzır bulunacaktır. Bütün âlây efrâdı şiddetli âteş işidir işitmez hemen kıt'asına koşub çanta ve silâh ve sâiresini hâzırlamalıdır. İşbu mevâddan her neferin kat'î olarak ma'lûmâtı olmalı ve bunlar ders hâlinde sık sık öğretilmelidir.

15- 2. Tabur 5 aded yeşil fişengi Birinci Tabura verecektir.

16- Soldaki tabur bu ta'lîmâtın bir sûretini 142. Âlây Kumandanı'na gönderecektir. Bu ta'lîmâtı Âlâyın her zâbiti kopya edecektir.

17- Birinci hatt tabur kumandanları fer'î tedâbîrden beni de haber-dâr etmelidir.

18- Hatt-ı aslî de musirr-âne müdâfaa edilecektir.

3. Âlây Kumandanı
Binbaşı
Nazmî

[illegible]

[illegible]

[illegible]

BELGE NO. 43

Halîl Paşa tarafından Tavshend'e yazılmışdır.

25/12/331

Paşa Hazretleri

Sizi kurtarmak üzere gelen İngiliz kuvvetleriyle Felahiye mevziinde vermiş olduğum muhârebede muâvenetinize gelen kuvvet beş bin kişi telefât vererek ric'at eylemiş idi. Bu mağlûbiyyet üzerine bir buçuk aydan beri ihzârâtta bulunan Jeneral Aylmer kendisini en kuvvetli zann eylediği dünki gün 5, 6, 8 ve 12'nci Piyâde ve bir süvâri livâsıyla Dicle'nin sağ sâhilinden taarruz etdiğini gördünüz. Bu taarruzda da dört binden fazla telefât vererek bugün ric'at ediyor ve ben de kâfi kuvvetle kendisini ta'kîb eyliyorum. Siz bütün vazâif-i askeriyyenizi kahramanca îfâ etdiniz. Bugünden i'tibâren sizin için ümîd-i halâs görmüyorum. Askerlerinizden firâr edib gelenlerden öğrendiğime nazaran erzâksızsınız ve kısmen de hastalık başgöstermiş. Ale-d-devâm tezâyüd eyleyen kuvvetimin karşısında harben veya sulhen teslîm olmakda muhtârsınız. İhtirâmât-ı fâikamın kabûlünü ricâ' ederim.

Fransızca yazıldı. / 25 minh

BELGE NO. 44 (1)

Târihi: 25-26/12/331

Sâat - Dakika: 11 sonra

İkamet Mahalleri: Kût karşısından

Bugün Hazîri Kalesi'nden firâr ile ileri postalarımıza ilticâ eden üç Hindli Müslimân neferden alınan ba'zı ma'lûmât:

Kût'da dört ceneral vardır. En büyükleri Tavshend, sonra Dilman diğerlerinin ismini bilmiyoruz. Kût'da 6.000 mevcûd olub bini Müslûman, üç bin Mecûsî, iki bin İngiliz vardır. Sûvâri hiç yokdur. Müslûmanların kumandanı General Dilman'dır. Motor bir dânedir. İçinde bir top vardır. Diğer toplarını çıkardılar. Kût'da 36 top vardır. On ikisi büyük, ikisi daha büyük olub mütebâkîsi cebel ve serîdir. Ceb-hâne vardır fakat azdır. Şâyed Osmânîli atacak olsa biz de atarız. O vakit altı günde ceb-hâne biter. Eskiden ceb-hâne çok olduğundan çok atıyordu. Şimdi olmadığı için atmıyor. Mitralyöz 24 dânedir. Şimdi beş yüz top hayvânı vardır. Başkaca ester de vardır. Evvelce daha çokdu fakat günde on beş dânesini kesiyorlar. Hayvânlar zaîfidir. Arpa yokdur. Hayvânlara hurma dallarını veriyorlar. Piyâde ceb-hânesi çokdur. Telsiz telgraf vardır. Her vakit muhâbere ederler. Telefon çokdur. Bazen tayyâreler de haber getirirler ve banknot da atıyorlar. İşte kuvvetimiz geldi, bizi kurtaracak diyerek kumandanlar teslim olmak istemiyorlar. Bize atdiğiniz beyân-nâmeleri gördük. Hattâ Mecûsîler de bizimle berâber gelecekler fakat korkuyorlar, i'timâd edemiyorlar. Biz miskîn olduğumuz için ittifâk edemiyoruz. Yoksa hepimiz geleceğiz. Memleketden mektûb hiçbirimiz alamıyoruz. Zâbitân ve İngilizler dahi muhârebeden usanmışdır. Kût'da köprü vardır, hasta-hânenin yanındadır. İki gün evvel kurulmuşdur ve iki bin asker Elhan'a geçmiştir. Bir gün kalıb tekrâr köprü üzerinden gece Kût'a gelmiştir. Top ve başka şeyler geçmemiştir. Elhan'da bin asker ve üç mitralyöz vardır. Erzâkını kayıklarla geçiriyor. Kayıkların üzerine ağaçlar koyarak yapıyorlar. Et yokdur. Her gün on yedi hayvân kesiyorlar. Cenerallerin beş altı koyunu vardır, başka yokdur. Ahâlî hânelerinde birer çukur(?) yapmışlar, orada oturuyorlar. İngilizler bütün erzâkını ve bütün hurmaları almışdır. Buğday(?) hiç yokdur. Bize günde iki küçük ekmek ile bir avuç arpa veriyor. Beyâz askerlerine çorba da veriyor. Tuz çokdur, şeker hiç yokdur, hurma vardır. Bunu İngiliz askerlerine çay ile berâber veriyorlar. İngilizlerde sabun yokdur. Şâyed böyle idâreli giderse daha bir aylık erzâk vardır. El'ân siper kazıyorlar. Kaledeki kum torbaları siperdir, arkasında asker vardır. Tel örgülerini ta'mîr etmiştir. Dört ve ba'zı mahalleri beş katdır. Telin önünde dinamit ve lağımlar vardır. Hepsî yüz elli kadardır. Türkler kaleye hücum etdikleri zamân bu lağımlar yok idi, sonradan yapıldı. Hattâ ba'zı yerleri yıkıldı. Onları kaldırdılar. Şimdiye kadar asker isyân etmedi. Fakat bütün asker âcizdir, bıkmışdır, takatden düşmüşdür. Libâs hiç yokdur ve hiç kalmamışdır. Potin, çamaşır, hâ-kezâ odun yokdur. Hânelerin tahtalarını bozub yakıyor ve harâb olanlarını yakıyorlar. Yağ İngiliz'de yokdur. Fakat ahâlîde az vardır. Siyâh gaz vardır ve ekmeği bu

gazla yapıyorlar. Bizim ceb-hâne sandıklarını göstererek bu gibi yirmi otuz kadar sandık Dicle'ye atdıklarını fakat içinde ne olduğunu bilmediklerini söylediler. Hastabakıcı mâdâm yoktur. Otuz doktor vardır. Çok hasta vardır. Günde titremeden* altı yedi kişi ölüyor. Mecnûn dahi çoktur. İlâc gayet azdır, hiç yok gibidir. Suyu nehirden alıyoruz. Kasabaya kadınlar getiriyor, kaledekiler kendileri alıyorlar. Su alırken altı yedi İngiliz ve beş altı Hindli ölmüşdür. Bomba Arablara zarar vermiştir. İngilizlerin zâyiâtı azdır. Bir büyük top parçalanmıştır. Şimdi sulh olacak, herkes yine eski yerinde kalacaktır diyerek bizi aldatıyorlar. Evet zâbitler tarassud ediyorlar fakat minâreye çıkmıyorlar. Hurma ağaçlarından ve yüksek evlerden tarassud ediyorlar. Her gün her tarafı tarassud ederler.

(Bu mültecilerin getirdikleri ekmekler görüldü. Âdetâ ekle gayr-i sâlih bir hâlde siyâh ve fenâ kokusu var. Arpa ekmeği ve temizlenmemiş arpadan yapılmıştır.)

* (Isıtma veya tifo olacak.)

کوت قایموندست ۹۹/۱۲/۹۹

۲۰ صحره

برگه خفیه خندسته زرا لید ابری بونه لرزه انجا لیده لوج
لغصه سکا به لکه دله آغانه بقمه بصله سانه

کوتله دره جلال دارد. ان بوملری خادسند هرکه دیلانه دیکرینک
اسکی سیمونه. کونج ... دهره لرزه سکی سکا به اوج سیمونک
ایکای به انقلد دارد. سولایچ بوند سولون قیامانی جلال
دیلمانه. موطور براده در بجه طریه دارد دیکر لیرین صفا بیز
کونج ۶ طریه دارد. اولیکسی بولک یکسی ده بولک لرزه
مناسی صیل بر بورد. حجاز دارد فقط از در. شایه غنای
آیه به لرزه آمانه اوقتی ان کونج حجاز بیز. اسکی به حجاز
هرنه دلیلمانه هرنه انوردی بجه دلیلمانی انجونه انجونه. بیلانور
دازدر. بجه بیلانور طریه جلال دارد بشقه جلاله دارد. اول
دها خوضی فقط کونه اولر به دای کسیر. خیلانور خفیه
آرد بوند خیلانور قیامانی دیر بولر. سادیه حجازی بوند.
نی ستر قیامانی دارد. ده دقت بجه ایدر. خفیه بوند بصله
طیاره لره خیلانور. دیا بصله ده انورد. ابته خونر کونج
ری قور نا اجه دیر دن قیامانی لرزه ایلانور بولر. بزه انجونه
بیا سولری کور دن حنی محمد سدره زله بر که جلال قیامانی
بما و بولر. بصله دلیلمانی انجونه انجونه بولر بوند
هیر که جلال. بصله دلیلمانی بولر بولر. خادسند انقلد
دجی بولر بولر ده اده سانه. کونج کورلی دارد شسته خانه بولر ده
ایک کونه اول قور بولر. وایکای به شکر خان کشته بولر قایم نکلر
کورلی لورنه بولر کورنه کشته. طریه دقت سید کشته. الخانج
بصله شکر دایم بولر. دارد انجی قایم لرزه بولر. قایم بولر
اولر بولر انجی قایم بولر. ات بوند. لکه کونه اولر بولر

تاریخ ساعت دقیقه		اقامت محلی	وقوعات	ملاحظات
A	7-10383		کبودر. جنرالک بهائی قیوف دارد بسف بود. اهلاندره	
D	11-1		بر جیفو. یاسمد اراده اطور یور. انکیزار بدنه ازانی بدنه	
F	1-148		خود ماری المند. بعضا هیچ بود. زکونج ایکو صیت کله اند	
			را دوچ آری ویریور. جنبه عسکرانه جدید ویریور. طو. صفت	
			سکه هیچ بود. خود ما وارد بود انکیزار عسکرانه جای اند بار	
			دیریور. انکیزار دره صلیب بود. شاید بربو اواره لی کید	
			د کما بر اسمی آراشم دارد. المند سید فایور. خف ده کرم	
			طوری برای سید آراشم عسکر دارد. تی کوکونز لیبز ایش	
			دره ریفه عسکرانه آراشم. تله اکون دینایت لیل و دارد.	
			هیس بزی المند. نور کله صیت یهجوم انکیزار نامه بولند	
			بوده ایط عسکره دینایت لیبز حتی لیبز برای یفدی لیبز قالد بر	
			سوییم قد. عسکر عسکرانه ایط فقط بدنه عسکر عسکرانه یفدی	
			طافند در کشد. لیبز هیچ بود. هیچ قالد. لیبز هیچر هکله	
			اودود بود. حاکم لیبز لیبز بود. ولسا لیبز لیبز	
			ماؤ انکیزار به بود. فقط اهلاندره از دارد. سیاه غار دارد	
			و انکیزار بوقازر یور. بزم حجاز خضر لیبز کونده رت لیبز لیبز	
			قد صدم و جلدیه آراشم فقط یخچ. لیبز لیبز لیبز	
			ختم باقی ماری بود. اوله دقور دارد. حرم ختم دارد. کون	
			تیره دقور آراشم لیبز لیبز. بزم دقور ختم. علم غایت	
			آراشم لیبز لیبز. حرم لیبز لیبز ختم. قالد لیبز لیبز	
			ختم دقور لیبز لیبز. حاکم لیبز لیبز لیبز لیبز لیبز	
			بوسا عسکره حرم دقور. انکیزار حتما عسکرانه لیبز	
			طیب لیبز لیبز. بزم صلیب لیبز لیبز. لیبز لیبز لیبز	
			دقور لیبز لیبز. اوت صلیب لیبز لیبز لیبز لیبز	
			جیفور. خود ما انکیزار لیبز لیبز لیبز لیبز لیبز	
			له طریقی رت لیبز.	
<p>بوسا عسکرانه لیبز لیبز لیبز لیبز لیبز اکم عسکرانه لیبز لیبز لیبز لیبز لیبز لیبز لیبز لیبز لیبز لیبز لیبز لیبز + (لیبز لیبز لیبز)</p>				

Irak zâbitânı ve askerleri!

Son zamânda vuku' bulan şânlı muhârebâtta ibrâz ettiğiniz şecâat ve emsâlsiz cesâret ile sükûnet ve hüsn-i idârenizi takdîre ve bu sebeble hâsıl olan memnûniyyet ve teşekkürâtımı izhâra geldim. Bunu birçoğunuza şifâhen söyledim ise de umûmunuza beyâna imkân olmadığından intizârda kalmamanız için tahrîren ta'mîm ediyorum.

Aylarca devâm eden Kûtü'l-Amare Muhâsarası'nda her türlü tehlikelere, mahrûmiyetlere ve havalanın fenâlığına katlanarak ve düşmanla sûret-i dâimede çarpışarak göstermiş olduğunuz inâd ve sebâtınızı ayrıca takdîr ederim.

Irak Grubu zâbitânı ve askerleri!

Bugünlerdeki tavr ve hareketiniz kırk sene evvel Plevne, Şıpka ve Alaca Dağı'nda bütün dünyâ târihlerine şân vermiş olan ecdâdınızınkinin aynıdır. Pâd-şâhlarının ve milletlerinin büyüklüğü ve şânı için muhârebe etmiş olan en cesûr Osmânlı muhâribleri miyânında siz dahi sayılacaksınız. İsimleriniz unutulmayacaktır. Muzafferiyyetinizi haber alan vatanınız sizleri minnet ve şükrânla yâd edecektir.

Cesûr askerlere yakışır bir sadâkatle vazîfenizi îfâ etdiniz. Her taraftan size tevcih edilen senâyı bi-hakkın kazandınız. Sevgili Pâd-şâhımızın da mahzûziyyet ve memnûniyyetlerine lâayık oldunuz. Fakat daha görecektir birçok işiniz var. Kûtü'l-Amare henüz sukut etmedi ve düşman mukaddes Osmânlı toprağından daha tard edilmedi. Bu cihâd-ı mukaddesin size tahmîl ettiği vazîfenin tamâmen halli için büyük bir metânete, birçok fedâ-kârlıklara ve yeni yeni muzafferiyyetlere lüzûm vardır. Bu vazîfe-i asliyyeyi de yine Osmânlılığa lâayık bir sûretde îfâ edeceğinizi biliyorum. Cenâb-ı Allah tevfiğini refik etsin.

Golç

BELGE NO. 46 (1)

Târihi: 12/12/31 (Birinci Şu'beye Vürûdu: 3/1/32)

İkamet Mahalleri: Bağdad

Tercümesi

Irak Grubu Başkumandanlığına

İngilizlerin Kûtü'l-Amare'nin sür'at-i mümkinine ile ref-i muhâsarasına sarf-ı mesâî edecekleri şübhesizdir. Binâen aleyh bu kasabanın etrâfında vakayi'-i kat'iyyenin zuhûruna her ân intizâr etmek lâzım gelir. Elsure kurbunda Dicle Nehri üzerinde kurdukları köprü sâyesinde her iki sâhilden taarruz edebilmek fâidesini te'mîn etmişlerdir. Maa-hazâ bu taarruzu sağ sâhilden icrâ' etmeleri aaleb-i ihtimâldir. Çünkü sola nazaran en az mâniyalı ve en kısa yol bu sâhildedir.

Maa-mâ-fih bir darbe-i kat'iyyeden evvel sol sâhilde Felahiye cebhesini ıskata teşebbüs etmeleri de mümkündür. Çünkü bulunduğu yerde kalmak şartıyla 52'nci Fırka düşman gerilerini tehdîd edebilir. Şurası muhakkaktır ki kendilerine pek pahâliya mâl olan 8 Şubat 331 cebhe taarruzunu tekrâr etmezler. İstihzârâtına bakılırsa Felahiye hattının cebhe, cenâh ve gerisine ve sol cenâhını muhâfaza eden bataklığa karşı daha vâsi' miyâsda fikr-i taarruz beslemekde olduğu anlaşılıyor.

Binâen aleyh her şeyden evvel düşmanın bu emelini akim bırakmak lâzım gelir. Bu maksadla 51'inci Fırka, 52'nci Fırkaya yaklaştırılmış ve sol sâhilde düşmanın en ziyâde geçmesi muhtemel noktalarda tahkîmât vücûda getirmiştir.

Aynı zamânda 51'inci Fırka, topçusunu o sûretle ta'biye etmelidir ki düşmanın 52'nci Fırka gerilerini döğmek için sağ sâhile ta'biye ettiği iki bataryayı da yan âteşine alabilsin. Bu sûretle 51'inci Fırka, düşmanın 52'nci Fırkaya ciddî taarruzu ve geçid harekâtını icrâya teşebbüsü hâlinde icrâ-yi muâvenete dâimâ hâzır bulunacaktır.

Bu hâle nazaran düşmanın teşebbüsâtında muvaffak olabilesinin ihtimâli yoktur. Bil'akis bizim kıtaâtın basîret-kârâne ve cesûr-âne hareketleri hâlinde böyle bir teşebbüsün düşman için ehemmiyetlice bir mağlûbiyeti intâc etmesi me'mûldür.

Düşmanın sol sâhildeki kuvvetimizi tarassud ederek kuvvetinin kısm-ı a'zamıyla sağ sâhilden taarruz etmesi muhtemeldir. Bu takdîrde 35'inci Fırkanın kendisine gelecek kuvvâ-yi imdâdiyyeye güvenerek Kûtü'l-Amare ilerisindeki hatt-ı müstahkemde be-heme-hâl sebât etmesi lâzımdır. 35'inci Fırkanın imdâdına koşacak kuvvet ise mezkûr fırkanın sağ cenâhı gerisinde bulunan İkinci Fırka ile Kût hatt-ı muhâsarasındaki 45'inci Fırkanın alınabilecek aksâmıdır.

Devâmlı bir mahsûriyyetin ilka' ettiği acz ve za'f sebebiyle Kûtü'l-Amare İngiliz kuvve-i işgaliyyesinde, şiddetli bir hurûca muktezî

kabiliyyet pek de bulunamaz. Bu mevkiin tarassudu için siperlerde bulundurulacak tek bir avcı hattı böyle bir teşebbüsde bulunacak mahsûrünü dücâr-ı hezîmet etmeğe kâfidir.

Kûtü'l-Amare ilerisinde ve 35'inci Fırkanın işgal ettiği hattın gerisinde Dicle Nehri üzerinde bir harb köprüsünün vücûda getirilmesi bizim kuvvet için son derece mühimdir.

Buna muktezî malzemenin cem' ve iddihârı dâire-i imkâna girince hemen icrâsına tevessül olunmalıdır. Bu hâlde 51'inci Fırka Dicle'yi geçerek Otuz Beşinci Fırkaya muâvenet edebilmek imkânını kazanacaktır.

Düşmanın ciddî taarruzuna hedef olmayan hatt-ı muhâsaradaki kıtaâtın kâffesi dâimâ sağlarında ve sollarında bulunan kıtaâta muâvenet için hâzır bulunmalı ve vakt ü zamânıyla bu maksad için hareket edebilmelidir.

Bütün kıtaât kumandanları, ileride Kût etrâfında vukua gelecek bir muhârebenin bize pek çok zahmetlere, kanlara mâl olan Kût'un âkîbetini kat'î olarak taayyün edebilmesi için hâzır ve âmâde olmalıdırlar.

Kûtü'l-Amare'nin âkîbeti ihtimâl ki ileride Elcezire'nin tahlîsi için cereyân edecek vakayi'-i harbiyyeye bile müessir olacaktır. Binâen aleyh bütün kuvvet ve gayretimiz bu muazzam gayeye masrûf olmalı ve ref'-i muhâsara için koşub gelen düşman kuvvetini bir daha muhâsara kuvvetine taarruz edemeyecek hâle getirmeğe, tamâmen ezmeğe ma'tûf olmalıdır.

Altıncı Ordu Kumandanı
Müşîr
Fon Der Golç

Vürûdu / 4 minh

Medhi
3/1/32

Irak Grubuna

1- Aziziye Yol Taburundan 200 nefer gönderildiği Dicle Menzil Mıntıkası Müfettişliğinden bildirildi. Mezkûr mahaldeki taburun mütebâkî efrâdının Gruba i'zâmı bildirildi.

2- On Üçüncü Kolordu bu gibi efrâdı kollarda istihdâm ederek buralardan tasarruf edecekleri de cebhe-i harbde istihdâm edecektir. Mezkûr Kolordudan bir zâbitin, işbu tabur efrâdından işe yarayanları tefrîk etmek üzere Kût menziline gönderilmesi teblîğ edildi.

3- Bağdad'da amele taburlarında ve müessesâtta ne kadar işe yarayan efrâd varsa On Üçüncü Kolordu için gönderilmesi de ayrıca Dicle Menzil Mıntıkası Müfettişliğine bildirildi.

Altıncı Ordu Kumandanı
Golç

Bedre
3/1/32

Irak Grup Kumandanlığına

Amare ve Basra cihetinden Şeyhsaid mevkiine bin piyâde düşmana
imdâd geldiği istihbâr kılındığı ma'rûzdur.

Bedre Kaim-makamı

BELGE NO. 47

Irak ve Havâlfisi Kumandanlığı Erkân-ı Harbiyyesi

Târih: 5/1/332

Âid Olduğu Dosya: 1. Şu'be

Tayyâre Müfrezesi Kumandanlığına
Ağır Topçu Kumandanı Kaim-makam Vilhelmi Bey'e } Hakkı Bey
45'inci Fırkaya yazılmışdır. / 5 minh } tebyîz etmiştir.

1- Kûtü'l-Amare kasabasına karşı icrâsı tasavvur olunan topçu bombardımanına tayyâre filomuz dahi iştirâk edecektir.

2- İşbu bombardıman günü tayyâre filosu, Ağır Topçu Kumandanı Vilhelmi Bey'in emrine tevdi' olunmuştur.

3- Bombardımana iştirâk edecek tayyâre adedini, endâht edilecek bomba mikdârını ve tayyârelere verilecek hedefi Ağır Topçu Kumandanı ta'yîn edecektir.

4- Bombardıman zamânı, Ordu ile Vilhelmi Bey arasında takarrür etdirildikten sonra Vilhelmi Bey tarafından Tayyâre Müfreze Kumandanlığına bildirilecektir.

5- 45'inci Fırka, Elhan mıntıkasındaki en ileri siperlerdeki efrâdı bombardımandan müteessir etmemek üzere bombardımanın vuku' bulacağı zamân ikinci hatta çekecektir. Bu husûsda 45'inci Fırka ile Ağır Topçu Kumandanı irtibâtda bulunmalıdır.

6- Bu emir Ağır Topçu Kumandanlığıyla 45'inci Fırkaya ve Tayyâre Müfrezesi Kumandanlığına tebliğ olunmuştur.

Altıncı Ordu Kumandanı
Golç

BELGE NO. 48

Târihi: 7/1/332

Saat - Dakika: 5 sonra

İkamet Mahalleri: Kût karşısından

3. Âlây Kumandanlığına

1- Bugün ba'de-z-zevâl sâat 2'de sağ sâhilde Kûtû'l-Amare'nin cenûbundaki topçularımız hurmalık ile taş ocakları arasındaki kasabanın bir kısmını bombardıman etmiştir. Hurmalık ile tuğla ocaklarının arasında bulunan münferid binânın sağ köşesi tahrîb edildiği görülmüştür.

2- Sâat 2.15 sonrada gelen düşman tayyâresi Kût'a bir paket atmıştır. Âlâyımız mintikası üzerinde birkaç uzunca devir yaptıktan sonra gitmiştir.

3- İleri karakoldan bir nefer göğsünden mecruh olduğu ma'rûzdur.

1. Tabur K.

Şevkî

Mülâhazât: 7 Mart'da ahvâl-i sıhhiyye iyidir. Bir mecrûh ve beş hasta hasta-hâneye gönderilmiştir ki bu hastalar ale-l-âde emrâzdan ibâretidir. Asker; böğrölce, etli lapa, portakal ile iâşe edilmiştir. Havâ az bulutlu ve sisli olub sıkıntılıdır.

BELGE NO. 48

تاریخ ساعت دقیقه	اوقات محاسری	وقوعات	ملاحظات
۱۳۹۰/۱/۷ شبه صبح	گیت فاروسه دست	کے قیامہ وقت	۷ بارے احوال صحیح ہیں۔ ربحہ و دیہہ ضعیفہ ہیں۔ کونہ ملے کہ بوضہ ر عین العار و الضعیفہ عیانہ۔ عکس: بدکریہ، اخیال یور تقاضا اہل ہاہم الیہ۔ لھو از بدلالہ سبیلہ الیہ مقبولہ۔
		۱- بولکہ بعد از ازال ساعت ۵ و ۶ سانچہ سجدہ کہتہ العار و جدب کی جو عید از ضعیفہ الیہ طامہ اوجھدی اسدہ کی تھپہ نہ کسی نوپا رمانہ آیت۔ ضعیفہ الیہ طوطہ اوجھدی آر اسدہ لڑنا نہ مفرد سانچہ صا کہتہ کی تحب لڑیہ کی کہتہ ۲- ساعت ۸ و ۹ صبح کہہ کہ پیار وی کہتہ برکتہ آیت آیت از ضعیفہ الیہ رقیہ اور بوز دور باید کہ نقدہ کہتہ ۳- بڑی قرہ عجلہ نہ رفتہ کہتہ نہ بجز الیہ نہ رفتہ۔ طہ صہ شور	

BELGE NO. 49 (1)

Târihi: 14/1/32 (Şu'beye Vürûdu: 16 minh)

İkamet Mahalleri: Kûtü'l-Amare civârından

Altıncı Ordunun Irak Grubundaki tevakkufum benim için pek kıymet-dâr idi. Irak Grubunun müşkil ve ağır vazîfesini bi-hakkın ve tamâmen îfâ edebileceğine bu tevakkufum beni iknâ' etdi. Irak Grubunun bu vazîfeyi muzafferen halledebileceği i'timâdıyla Bağdad'a avdet ediyorum.

Kûtü'l-Amare önünde ve civârında hemen bütün kıtaâtı bi-z-zât gördüm ve kıtaâtı cânlı, rûhlu, kendi kuvvetlerinden emîn ve şân-âver bir muzafferiyete muntazır ve mutmain buldum. Muhârebede en müşkil vaz'iyetlerde muvaffakiyyeti te'mîn ve en âlî icrââtı tevîd eden işte bu sıfatlardır.

Irak Grubunun zâbitânı ve askerleri!

Siz bir taraftan Selmanpak'da mağlûb edilen ve müstahkem Kûtü'l-Amare'ye çekilen düşmanı aylardan beri orada kapadınız. Diğer taraftan da mahsûr düşmanı kurtarmağa gelen adedce fâik olan düşmanın teşebbüsâtını kırdınız. Ânı mağlûb ederek parlak muzafferiyetler kazandınız. Bundan sonra da aynı sûrette devâm ve Kûtü'l-Amare elinize düşünceye kadar aynı gayretle muhârebe edersiniz. Hakk Teâlâ Hazretleri Kûtü'l-Amare'yi size zafer mükâfâtı olarak taayyün etmiştir. Sizin isminiz ve muktedir kumandanlarınızın ismi Devlet-i Osmâniyye'nin ve şânlı Osmânî ordusunun târihinde hiçbir vakit unutulmayacaktır. Bil'akis bugün yaptıklarınız istikbâlde ne kadar tafsîlâtıyla ma'lûm olursa isimleriniz o kadar ziyâde medh ü senâ ile yâd edilecektir. Siz bî-hûde yere doğmadınız ve fâidesiz olarak yaşamadınız. İslâmiyyet'e, Pâd-şâhınıza, devlete ve müttetiklerinize büyük hizmetlerde bulundunuz. Bundan dolayı sevininiz. Fakat onunla berâber dâimâ mütevâzî' olunuz. Kibir ve gurûra kapılmayınız. Yanlarınızda şehîd olan cesûrları unutmayınız. Meşakkatlerin, tehlikelerin nihâyeti daha gelmediğini ve ayaklarınızda merhamet taleb edecek düşmanı kâmilten mağlûb edinceye kadar sebât etmek lâzım geldiğini biliniz. Bunu istihsâl edeceğinizi kat'iyyen biliyorum. Vazîfe beni meydân-ı harbin diğer bir noktasına çağırdığından aranızda bulunamayacağım. Fakat temenniyyâtım hep size refâkat ediyor. Cenâb-ı Hakk sizinle berâber olsun ve yeni bir zaferle cesâretinizi, şecâatinizi tetvîc etsin. Düşman dayanıklı ve sebât-kâr bulunduğu zaferi ancak güçlûkle nâil olacaksınız. Fakat eğer herbiriniz vazîfesini îfâ eder ve elinden gelen hiçbir şeyi geri bırakmazsa cesâretiniz ve kuvvetinizle müteaddid düşmanı perîşân edeceğinize emîn olunuz.

Altıncı Ordu Kumandanı
Müşîr
Golç

[illegible][illegible]

BELGE NO. 50

Târihi: 3/2/332

İkamet Mahalleri: Kût şimâlinde

Fırka Emri

1- Kût'daki düşmanın artık son dakikalarını yaşadığı, tayyâresi ile atıp İmam Muhammed cihetindeki kıtaât siperlerine düşen un çuvallarından anlaşılıyor.

2- Bu ahvâl muvâcehesinde mahsûrînin kurtarılması için vuku' bulacak teşebbüsü Felahiye'deki Kolordumuz kıtaâtıyla sağ sâhildeki 13'üncü Kolordu kırmak vazîfesini almışlardır.

3- Fırkamız Kût muhâsarasını idâme ve son günleri yaşayan bî-tâb hasmı iz'âc edecektir.

4- Âlâyler ileri sürebilecekleri postalar ve tesbît edecekleri tüfenklerle mermî sarfında dâimâ tasarrufla hareket ederek düşmanı geceleyin de iz'âc edeceklerdir. Topçular dahi aynı tasarruf şartına riâyatle gündüzden verecekleri istikametlere geceleyin dahi muhtelif zamânlarda endâhtlar yapacaklar ve ancak hedef intihabında, en ziyâde hasmı iz'âc edici yerleri terciâh edeceklerdir.

Gündüzün un getiren tayyârelere sağ sâhildeki mantelli batarya da fâideli âteşler yapmalıdır. [İyi ve müessir endâht mümkün ise]

Şimâl cebhesindeki şnayder bataryası bu vazîfeyi almıştır.

5- Kût'a gelecek düşman tayyârelerine topçular gibi geride bulunan kıtaâtdan mâ-adâ mevzilerdeki kıtaâtdan dahi ayrılacak nişancılarla kıt'a hâlinde ve kumanda ile âteş edilmelidir. [Evvelce bildirildiği üzere bölük kumandanlarının kumandasıyla]

6- Âteş hattı ilerisine feyezân suyunu tutmak için süddeler yapıldı ise âteşimize mâni' olmamak için ve düşmanın mestûren takarrübüne hizmet eylemek üzere su çekildikçe südde toprağının da bir taraftan yayılması elzemdir.

7- Fırka Karâr-gâhı eski mahallindedir. Kıtaâtlı olan telefon muvâsalasının müsmir olmasına dâimâ telefon başında nöbetçi bulundurulacak çalışılmalıdır.

45. Fırka Kumandanı
Kaim-makam
Alî Necîb

Târihi: 4/2/332

Sâat - Dakika: 5.20 sonra

İkamet Mahalleri: Kût karşısından

45. Fırka Kumandanlığına

1- Düşmanın vaz'iyetinde tebeddül yoktur.

2- Bugün iki def'a düşman tayyâresi gelmiştir. Bunlardan birisi Kût'a kâğıd atmıştır.

3- Topçularımız tarafından bu tayyârelere endâht edilmiştir.

4- Nehrin suyu sabâhki vaz'iyete nazaran bir parça daha artmıştır.

5- Medhi menzil yolunda çalışmak üzere 50 nefer ve ağır topçu civârındaki süddenin takviyesi için kırk nefer gönderilmiştir.

3. Âlây Kumandanı
Binbaşı
Nazmî

تاریخ ساخت دقیقه	اقامت بخاری	وقوات	ملاحظات
۱۰/۶	کوت قایموند	زوجه قیامانی	<p>مده طراند ده براند به بیایس اندر .</p> <p>۷- زوجه قایموند ده براند به بیایس اندر . قطعه انده ولانده ده براند به بیایس اندر .</p> <p>مژانده دانی ده براند به بیایس اندر .</p> <p>زوجه قیامانی</p> <p>دانش</p> <p>کوت</p>
۱۰/۶	کوت قایموند	زوجه قیامانی	<p>۱- دکه ده براند به بیایس اندر .</p> <p>۲- دکه ده براند به بیایس اندر . دکه ده براند به بیایس اندر .</p> <p>۳- دکه ده براند به بیایس اندر . دکه ده براند به بیایس اندر .</p> <p>۴- دکه ده براند به بیایس اندر . دکه ده براند به بیایس اندر .</p> <p>۵- دکه ده براند به بیایس اندر . دکه ده براند به بیایس اندر .</p> <p>۶- دکه ده براند به بیایس اندر . دکه ده براند به بیایس اندر .</p> <p>۷- دکه ده براند به بیایس اندر . دکه ده براند به بیایس اندر .</p> <p>۸- دکه ده براند به بیایس اندر . دکه ده براند به بیایس اندر .</p> <p>۹- دکه ده براند به بیایس اندر . دکه ده براند به بیایس اندر .</p> <p>۱۰- دکه ده براند به بیایس اندر . دکه ده براند به بیایس اندر .</p> <p>زوجه قیامانی</p> <p>کوت</p> <p>نظری</p>

BELGE NO. 51

Osmânî Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Erkân-ı Harbiyye Riyâseti
Şu'be
Numro
583

Altıncı Ordudan: Başkumandanlık Vekâlet-i celîlesine mevrûd
45 numrolu şifredir.

Yüz Otuz İkinci Rapor:

1- Dün düşman tayyârelerinden Kûtü'l-Amare'ye atdığı çuval bombadan ikisi bizim tarafa düştü. Yirmi beş kilo dakik olduğu görüldü. Geceleyin on, on beş kişilik bir âileyi küçük bir kekle karşı sâhile atmışlardır. Açlık te'sîriyle ahâlîyi dışarıya atmağa çalışıyorlar. Buna mümânaat olunmaktadır.

2- Bir Foker tayyâremiz geldi. Derhâl Kûtü'l-Amare'ye gönderilecektir.

4 Nîsân 332

Altıncı Ordu Erkân-ı Harbiyye Reîsi
Kâzım

Ba'de îade olunmak üzere 13. Şu'beye takdîm. 8/2/332

2. Şu'be Müdîri Emriyle
Alî Seydî

Ba'de 13'üncü Şu'beye gönderilmek üzere takdîm. 6/2/32

1. Şu'be Müdîri Nâmına
(İmza)

پنجاب حکومت

ارکان دربارہ ریاستی
شعبہ

نومرو الہی اردو: بہ قضاۃ کونستہ جلد ۴۵ نومرو سیفورد۔

۵۸۲

A	1/2
D	193
F	40

یوز او تری الہی رایہ :

- ۱۔ دومہ دیکھارہ کونستہ کوفہ العمارہ اندین ہواں ہوسارہ اکیلی بزم حرف
- بوشی یکری بہ کیو دقبعہ اولدین کورلی کجہ لہ اوسہ اوہ بہ کشیلک پرائڈ
- کوعہ بر کلکہ قاسو ساعدہ اتخدر۔ اچقہ تریلہ الہائی پٹیارہ اتخف
- پھالیشورک بوطا عمانعت اولمقہ در
- ۲۔ بر فوکہ۔ طیار و مزلکہ در علی کوفہ العمارہ کونستہ لہ جلد۔

الہی اردو ارکانہ ریاستی
کاظم

۵۴۷

بعدہ عادہ کونستہ اندین قلعہ نقیج
۵۴۷/۸

موردہ (نومرو) ۹
۱۳۴۶/۹
۱۳۴۶/۹

13. 1. 4. 2. 0. 1.

6. II. 32

۵۴۷/۸

مذہب یکدی

بعدہ ۱۲ جے ہونستہ در علی اورف
نقیج
۵۴۷/۸

۵۴۷

Kût Muhâsara Kuvâsı Kumandanı
Birinci Ferîk Necîb Paşa Hazretlerine

Devletlü Efendim Hazretleri:

Aramızda bir yanlışlık hiss ediyorum. Ahâlîyi şimâl-i garbî ve şimâl-i şarkî istihkâmâtımdan ya'nî meydân-ı muhârebeden çıkartmayacağımı söyledim. Lakin kelek veya sâir vâsıtalarla Dicle tarîkinden çıkacak ahâlîyi tevkif edeceğimi söyledim. Kût sekenesine ihbâr eyledim ve mektûbunuzu [Molla]ya göstererek ahâlîye tafsîlât-ı lâzîmede bulundu. Müteaccib ahâlî: "Biz de Osmânî tebaasıyız ve Türk kardeşlerimiz bize karşı endâht etmeleri mümkün değildir!" demiştir. Târih-i askerîyi yâd ediyorsunuz. Bu husûsâta nâfiz bir nazar atf eder ve bir ân mülâhazâtda bulunsanız acaba çizmenizin diğer ayağınız üzerinde bulunmayacağından emîn misiniz? -Târih hakkımda sözünde sâbit bir ceneral olmadığımı söyleyeceğinden emîn misiniz?- Ben ise: Sancağına ilticâ eden 200 veya 300 senelik tebaasının Bâb-ı âlî tarafından redd edilmelerini târih-i âtînin me'yûsiyyetle kayd edeceğinden emînîm. Lakin hep bunları dost-âne söylüyorum. Cesûr Türk düşmanlarımıza karşı hürmet ve hayrândan başka hissim yokdur. Bu husûsda efkârıma iştirâk edeceğinizden emînîm. Sözümde sâbit bir insân olmadığımı tasavvur ediyorsunuz!.. Dinleyiniz: İngiltere'nin en eski asâletden bir âileye mensûbun ve âilemin bütün efrâdı vakar ile 300 seneden beri ya orduda hizmet etmiş veya ricâl-i hükûmetdir. İngiltere'de [Horsford(?)] eyâletinde büyük arâzîye mâlikiz. Ricâ ederim. [Darb-ı mesel] - Voyages noblesse oblige. Asîl olan, vakar ve ciddiyetle harekete mecbûrdur.

Bu mektûbu Halîl Paşa Hazretlerine göndermenizi ricâ' ederim. Kendisine karşı büyük hürmet ve hayret hissiyyâtıyla mütehasşisim. Bizim gibi sâdık düşman arasında sehv ve sû-i zann olmasını ârzû etmem. Yakında beni ser-best bırakacağından ümîd-vârîm. Zîrâ Fransa'ya gidib Almanlarla çarpışmak için ölüyorum. Askerî tadrîsâtımı yaptığım Fransa'da bir dostum vardır. Hissiyât-ı güzîdemin hüsn-i kabûl buyurmanızı ricâ' ederim Paşa Hazretleri.

İmzâ'
Şarl Tavshend
Majör General [Ferîk]

BELGE NO. 53

Makasis'den
11-2-332
Sâ. 9.20 sonra

51. Fırka Kumandanlığına

Telefon

Bir düşman ganbotunun fenerlerini söndürerek Felahiye mevzii hizâsından Kût'a doğru geçdiği haber alındı. Düşman ganbotunun Kût'a erzâk götürmesi veya ceneralleri kaçırmak istemesi muhtemeldir. Şimdi serî' âteşli bir topu serî'an Makasis civârına gönderiniz. Sâhil yakınında mevzie girerek ganbot geçer iken batıracaktır. Makasis'e sâhile bir makineli tüfenk takımıyla bir piyâde takımı da gönderilmiştir.

13. K. Ordu Kumandanı
Alî İhsân

Aynı emir İkinci Fırka Kumandanlığına sâ. 8.40'da ve 103. Âlây 3. Tabur Kumandanlığına sâ. 9.25 sonrada telefonla teblîğ edildi.

13. K. Yâverliğine

Halîl Paşa telefon başında netîceyi anlamak istiyorlar. İş'ârı mercûdur.

13. K. Nöbetçi Zâbiti
Mülâzım-ı evvel
Kâsım

Halîl Paşa Hazretlerine

13'üncü Kolordu Yedinci Âlâyın dahi muâvenetiyle düşman ganbotunu teslîme mecbûr etdi. Şimdi üserâyı teslîm alıyorum. Gambot ufak bir ta'mîr ile kabil-i istifâdedir. İsmi ne koyacaksınız.

13. K. Kumandanı
Alî İhsân

BELGE NO. 53-1

Makasis'den
11-2-332
Sâ. 1.15 evvel

İkinci Fırka Kumandanlığına
51. Fırka Kumandanlığına
35. Fırka Kumandanlığına
Müstakil Süvâri Livâsı Kumandanlığına
103. Âlây 3. Tabur Kumandanlığına
52. Fırka Kumandanlığına

Kût'a erzâk götürmek isteyen düşman ganbotu, Makasis Kalesi önünde Karâr-gâh Muhâfız Takımı, 1. Bölük makineli tüfenkden bir takım, 51'inci Fırkadan celb ettiğim bir top ve bu sâhile geçmekde olan Yedinci Âlâyın taburları vâsıtasıyla yarım sâatlik şiddetli bir muhârebe netîcesinde zabt etdik. Kapudan öldü. Diğerlerini kâmilten teslim aldık. Gemi yanıyorsa da söndürülmesi kabildir. Bu muvaffakiyetimizi cümle arkadaşlara ve askerlere tebşîr eder ve yarınki günlerde kazanacağımız daha büyük muvaffakiyetlere fâl-i hayr add eylerim.

13. K. Ordu Kumandanı
Alî İhsân

Tel
1.096

Makasis'den
12-2-332
Sâ. 1.30 evvel

Medhi'de Altıncı Ordu Kumandanlığı Vekâletine

Bir düşman ganbotunun Felahiye mevziini garba doğru geçerek tekmîl sür'atle yürümekde olduğuna dâir sâ. 9'da telefonla vâki' olan teblîg-i sâmilere üzerine hemen Karâr-gâh Muhâfız Takımını Makasis Kalesi yanına sevk etdim. Bir serî' âteşli sahrâ topu getirdim. İkinci Fırkanın ihtiyâtda bulunan taburlarından bir mikdâr askerle bir topu Remile civârına koydurdum. Kût'dan çıkan mültecilere âteş için geceleyin Makasis garbına koydurduğum makineli tüfenk takımını keyfiyetden haber-dâr etdim ve kendim de der-akab Makasis Geçidi'ne gitdim ve oradan henüz geçmekde olan Yedinci Âlâyın geçidini tevkif etdim ve her iki sâhilde bulunan askere gelecek olan düşman ganbotuna âteş etmeleri için emir verdim. Kendim de makineli tüfenk takımının yanına giderek orada kazdırdığım bir çukura girdim. Sâ. 9.55 sonrada düşman ganbotunun İkinci Fırka sol cenâhından geçtiğini haber aldım. Sâ. 10.15 sonrada İkinci Fırkadan koydurduğum askerle topçu düşman ganbotuna âteş etdilerse de bu ganbot topçu âteşiyle mukabele ederek kurtulub geçti. Nihâyet sâ. 11 sonrada Makasis'e yaklaştı. Tekmîl askere şiddetli bir âteş açdırarak yarım sâati mütecâviz devâm

âteşde kurşunlar ekseriyyetle gemiye isâbet etmekle berâber bir sâhildeki askerin atdığı kurşunlar dîğer sâhildekileri de müteessir ediyordu. Düşman ganbotu bu şiddetli âteş arasında yoluna devâm etdi. Nihâyet yangın zuhûr ederek ve geminin idâresi şiddetli âteş altında kapudanın telef olması muhtemel olduğundan gemi sığa oturarak teslîme mecbûr oldu. Âteş o kadar kızgın idi ki ganbotun durduğu ve fener çektiği görülmesine rağmen âteş kesdirmek bidâyeten mümkün olmadı. Birçok bağırışma ve düdük çalma netîcesinde âteşi kesdirdim. Geç gelmiş olan serî' âteşli top biraz uzakda kalmış olduğundan hemen bu topu geminin durduğu sâhil kenârına getirttim ve kendim de oraya giderek ganbot mürettebâtına İngilizce teslîm olmalarını bağırtırdım. Bütün şahturlar karşı sâhilde kalmış ve şahturcular kaçmış olduğundan bir dürlü gemiye gitmek kabil olmuyordu. Motor dahi meydânda yok idi. Düşman gemisine seslendik ise de ânlarda da sandal olmadığı anlaşıldı. Nihâyet küreksiz ve idâre edecek adamı olmayan bir şahturu ele geçirerek bir zâbit ile birkaç nefer bindirib suyun akıntısından bil-istifâde gemiye gönderdim. İkinci kapudanla 12 nefer tâifeyi teslîm alıb sâhile getirtirdim. Geminin ismi Culna'dır. Ölen Birinci Kapudanın ismi Kos(?). Tâifeden dördü yaralanmışdır. Mürettebâtına tatyîb-i hâtır için ba'zı sözler söyledim ve nâmûslarına mürâcaat ederek gemide âteşin söndürülmesi için muâvenet istedim. Bir dânesini me'mûr etdiler. Karâr-gâh Muhâfız Takımını mezkûr İngilizlerle gemiye gönderdim ve yangının itfâsına ve mevcûd eşyânın muhâfazasına me'mûr etdim. Dîğer üserâyı alarak karâr-gâha avdet etdim. Mürettebâtın eşyâ-yı husûsiyyelerini kendilerine vermeği va'd etdim. Geminin hamûlesi undur. Maa-hazâ yarın muhârebe olmaz ise bi-z-zât girib tedkikat icrâ' edeceğim. Geminin şimdiki hâlde Kolordu Muhâfız Takımının muhâfaza-i müsellahası altında olduğu ma'rûzdur.

13. K. Ordu Kumandanı
Alî İhsân

BELGE NO. 53-2

Karâr-gâh
12-2-32

45, 51, 52'nci Fırka Kumandanlıklarına

Düşman, dün gece pek mütecâsir-âne ve müteşebbis-âne bir hareketde bulunmuştur. Şöyle ki:

Derûnu erzâk ile memlû bir vapur ışıklarını söndürmüş olduğu hâlde Felahiye hatt-ı müdâfaamızla Beyt-i isa mevzii arasından geçerek Kût'a harekete başlamıştır. Vapurun bu hareketinden haber-dâr olan 52'nci Fırka derhâl Kolorduyu haber-dâr eylemiştir. Gerek Kolordumuzca gerekse 13'üncü Kolorduca Dicle sâhiline muhtelif mahallere piyâde ve topçu ikame edildi. Vapur Makasis Geçidi'ne gelir gelmez sağ sâhile geçid yapmakda iken bu hâdise dolayısıyla geçid hareketini muvakkaten ta'til eyleyen 7. Âlâyın 2 taburuyla 3. Âlâydaki bir taburun şedîd piyâde âteşine ma'rûz kaldılar. Bu âteş kapudanı sevk-i idâreden şaşırtmış olmalıdır ki vapur kuma oturmuş ve derhâl teslim olmuştur. Vapurun kapudanı maktûl bulunmuştur.

Pek kahraman-âne bir harekete teşebbüs eyleyen kapudanın merâsim-i mahsûsa ile defnini emr etdim. Düşmanın kara, hava, su vesâitinin cümlesine karşı dâimâ zafer kazanan askerlerime arz-ı şûkrân eylerim.

18. K. Kumandanı
Halîl

52'nci Fırka da 8.50 evvelde ilk şu raporu veriyordu:

Felahiye'den
12-2-32
9.50 evvel

18. Kolordu Kumandanlığına

1- Düşmanın vaz'iyetinde tebeddül yoktur. Bu gece 8.10 sonrada cebhemizde bulunan düşman 30 kadar tenvîr tabancası atdı ve iki batarya sahrâ topuyla mevzimize ve hâssaten sâhil bataryasına iki sâat kadar top âteşi yaptı ve bir bataryası da Beyt-i isa'ya endâht etdi. Tenvîr fişenklerinin sık sık atılması ve 3 bataryanın da devâmlı endâhtı ve hâssaten sâhil bataryasını döğmesi nazar-ı dikkati celb etdi. 8.30 sonrada 40. Âlây Kumandanı telefonla düşmanın bir ganbotunun mevzimizin sağ cenâhından Kût'a doğru geçtiğini bildirdi ve derhâl telefonla makam-ı âlîlerine şifâhen ma'lûmât verilmekle berâber sâhil bataryasıyla mevzi' sağ cenâhı ve Ben-i necm aralarına birer bölük sevk edildi. Ganbotun geçtiği sağ cenâhda ve nehre mücâvir olan ve bu gece tebdîl edilen 7. Âlây 3. Tabur 9 bölüğü görmüş ve bölük âteş açmış ise de gecenin zulmetinden istifâde ederek ganbot gayet sür'atle geçmiştir. Tenvîr fişenklerinin atılması ve sâat 2'ye kadar 3 bataryanın sâhil bataryasına Beyt-i isa'ya endâhtı düşmanın bu

taarruz ihtimâlini vererek: Enzâr-ı umûmiyye bununla meşgul olduğu ve top gürültüsü ganbotun makine sadâsını da setr ettiği cihetle sâhildeki keşif kolu ve batarya da ganbotun geçtiğini görememişlerdir ve sâhil bataryası esâsen sâhilden 500 metre içeride olduğu ve esâs vazîfesi: Beyt-i isa mevziinin önünü döğmek olub düşman gemilerine de uzakdan endâht edebileceği ve bu gecenin zulmeti ise uzakdan rü'yete mâni' olduğu cihetle batarya ganbota endâht edebilecek vaz'iyette değil idi. Ganbotun Makasis Geçidi civârında tevkif edildiğini haber alınca geri gitmek ihtimâlini düşünerek Ben-i necm devresine tek bir top yerleştirdim. Ba'de-mâ geceleri sırf böyle bir hâdiseye karşı Beyt-i isa devresine tek bir top ta'biye etdireceğim. Düşman nısf-ül-leyden sonrada 2 batarya ile beşer dakika devâm etmek üzere mevzimizi iki def'a bombardıman etti ve sâat beş evvelden i'tibâren bir bataryası muhtelif yerlere münferid endâht etti. Bir sâatdir emsâli nâ-mesbûk bir sükûnet hüküm-fermâdır.

2- 7. Âlây 3. Tabur ve Makineli Takım mevziden çıkarak Medhi'ye gitmiştir. 43. Âlây Makineli Takımı mevzie girmiştir. 37. Âlây 2. Tabur tarassud mahalli civârındaki ihtiyât mahalline celb edilmiştir. 43. Âlây 1. Tabur 3. Tabur Ben-i necm hatt-ı müdâfaasındadır. 40. Âlây ve 37. Âlây 3. Tabur birinci hatdadır. Bu dört taburdan 40. Âlây 2. Tabur ile 37. Âlây 3. Tabur birinci hattın ihtiyâtındadır.

3- Bu gece Fırka İstihkâm Bölüğü Hor'a karşı 500 metrelik, İşkodra İstihkâm Bölüğü Dicle sâhilinde 160 metrelik birer südde ve 37. Âlây 2. Tabur da 120 metrelik bir zigzak yapmıştır.

4- 24 sâatde 40. Âlâydan 4 mecrûh, 37. Âlây 3. Taburdan 2 şehîd, bir mecrûh vardır.

5- Bu gece sâhil bataryasından bir topun tekerleğine bir mermî parçası isâbet ederek bir tekerleğin parmağıyla iki ispet(?) ve taban demiri zedelenmiş ve mezkûr tekerlek araba tekerleğiyle tebdîl edilerek berây-i ta'mîr geriye gönderilmiştir.

6- Gece tek bir aded serî' sahrâ şarapneli sarf edilmiştir.

7- İşbu rapor 9.00 evvelde yazılmıştır.

52'nci Fırka Kumandanı
Bekir Sâmî

[illegible]

BELGE NO. 53-3

1.094

Makasis'den
12 Nîsân 1332

Medhi'de Altıncı Ordu Kumandanlık Vekâletine

Bu gece zabt ettiğimiz düşman ganbotundan esîr aldığımız mürettebâtı mahfûzen sevk etdim. Bunlara kendi ricâları üzerine kendilerine âid eşyâyı yarın sabâh kendilerine vereceğimi va'd etmiş ve karâr-gâh muhâfız takımını ganbotun muhâfazasına me'mûr etmiş olduğum cihetle hiçbir şeyin zâyî olmayacağını tahmîn eylemişdim. Fakat sabâhleyin haber aldığımıza göre zât-ı sâmilinin gemiyi teşrîflerini ve Fethî Efendi'nin gemiye me'mûr edildiğini haber aldığım cihetle akşamki va'dimin icrâsına imkân kalmadığını görerek üserâyı hemen gönderdim. Mümkün ise kendilerine âid eşyânın kendilerine i'tâsını ricâ' ederim.

13. K. Kumandanı
Alî İhsân

İstihbârâta:

Son fıkra da te'mîn olunsun. / 12 minh.

مذبحه
۱۴۲۴

مذبحه التقي روضه الكرمه

A	1-10481
	140
	16

بر کتب ضبط شده کتب و کتب بنویسند از کتب و کتب بنویسند
از کتب و کتب بنویسند از کتب و کتب بنویسند
از کتب و کتب بنویسند از کتب و کتب بنویسند
از کتب و کتب بنویسند از کتب و کتب بنویسند
از کتب و کتب بنویسند از کتب و کتب بنویسند
از کتب و کتب بنویسند از کتب و کتب بنویسند
از کتب و کتب بنویسند از کتب و کتب بنویسند

۱۴۰۰ هـ . قیامه

عبدالله

تتمه
صوت خود را نواخته اند
۱۴۱

BELGE NO. 53-4

Medhi
12-2-332

Ordu Emri

1- Elli İkinci Fırkanın şâyân-ı takdîr basîret ibrâzıyla düşman vapurunun hatt-ı müdâfaamızı geçdiğini vakt ü zamânıyla ihbâr etmesi üzerine Makasis civârına ta'biye edilmiş olan kıtaât tarafından âteşle düşmanın erzâk dolu vapuru be-inâyet-ullah zabt ve iğtinâm edilmiştir. Düşmanın havadaki tayyârelerini tahrîb, karadaki ordusunu dâimâ mağlûb eden ve sahâif-i muvaffakiyyâtına işbu vapuru da altıncı vapur olarak kayd eden kahrâman ordumun bil-cümle ümerâ ve zâbitân, efrâd(ına) teşekkür ederim.

2- Pek nev-mîd olan düşmanın bu hareketi tekrâr etmesini muhtemel gördüğümünden ber-vech-i âtî tedâbîrin tatbîk ve icrâsını taleb eylerim.

3- Merbût krokide gösterildiği vechle (çizgi ile) devre başlarında hemen sâhil kenârında piyâde mevzileri ve batarya işâret olunan yerlerde nehri uzunlama ve vapuru yandan döğecek sûretde ve hemen sâhil kenârında topçu mevzısı ve ihtiyâtlarda bulunan hangi kıtaât tarafından işgal olunacağı şimdiden taayyün etmek ve vuku' bulacak ihbâr üzerine hemen işgal ettirmek:

4- Piyâde mevzilerine birer bölükden dün konulmamalıdır. Top mevzilerine bir veya iki top tahsîs olunabilir.

5- Düşman tayyârelerle vapura bomba atmağa teşebbüs ettiği takdîrde her iki sâhilden Makasis Kalesi üzerini döğecek sûretde topçulara mevzi' yaptırılacaktır. Topçunun tayyârelere daha ziyâde müessir olması için bir sâhilden atılan mermiyâtı yandan ve karşı sâhilden tarassud ettirerek ve telefonlardan bil-istifâde mütekabilen tanzîm-i endâht husûsunda iki kolordu topçu kumandanlarına görüşerek te'mîn eylemesi şâyân-ı ârzûdur.

6- Îcâbında sâbih torpil isti'mâl etmek üzere Bahriyye Yüzbaşısı Nâbî Efendi torpillerin ve me'mûrlarının hâzır bulundurulmasına çalışacak ve torpil salıverilecek yerleri şimdiden taayyün eyleyecektir. Nâbî(?) Efendi Medhi Horu şarkında aynı zamânda sâbit torpil hattı vücûda getirecektir.

7- Ağır Topçu Kumandanlığı, iki on ikilik uzun topu Medhi ile Hazırı Kalesi arasında münâsib bir noktada tam sâhil üzerinde yerleşdirecektir.

Altıncı Ordu Kumandan Vekîli
Halîl

BELGE NO. 53-5

Harbiyye Nezâreti
Levâzımât-ı Umûmiyye Dâiresi
İkinci Şu'besi
Sefer-berlik Kısmı
Umûmî
Husûsî: 4.691

Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi İstihbârât Şu'besine:

Üç yüz ton erzâk-ı mütenevviayı Kûtû'l-Amare'ye idhâl etmek üzere düşman tarafından tahrîk edilen ve tarafımızdan zabt ve müsâdere olunan vapurun Kendi Gelen tesmiye edildiği Altıncı Ordu Kumandan Vekâletinden mevrûd / 13-14 Nîsân 332 târihli Telgraf-nâme'de iş'âr edilmiştir. Arz-ı ma'lûmât olunur.

23-24 Nîsân 332

Matbûât-ı Umûmiyye Müdîriyyetine
Millî Ajans muhbirinden alınmış gibi yazar,
sonra bu aslı iâde edersiniz efendim. 24-2-32

İş'âr-ı vâlâları vechle ajans vâsıtasıyla bugünkü gazetelere derc ve tab' etdirilmiştir efendim. 25 Nîsân 332

سہ ہولی
عدد

A	1/2
D	593
F	59-2

۱۱۷۴

محمد علی خان

لکھنؤ

سفر برائے قس

عمومی

خصوصی ۱۱۷۴

باسمہ تعالیٰ و لا حول و لا قوت الا باللہ
ایہذا خطبہ از قلم میرزا کوثر اللہ خان
و فرزندہ خطبہ و صادرہ از قلم و پورک کندی
و فرزندہ خطبہ و صادرہ از قلم و پورک کندی
و فرزندہ خطبہ و صادرہ از قلم و پورک کندی

۱۱۷۴

۲۴ مئی ۱۳۳۲

مدارائی محمد علی خان
صکرہ بواسطہ ایادہ بدست آفتم

۱۱۷۴

۲۴ مئی ۱۳۳۲

BELGE NO. 53-6

Târihi: 12/2/32

İkamet Mahalleri: Medhi'den

Numro

145

Başkumandanlık Vekâletine

1- Felahiye cebhesinde, düşman fâsılalı sûretde mevzimizi bombardıman etmiştir.

2- Sağ sâhilde, vaz'iyet değişmemiştir.

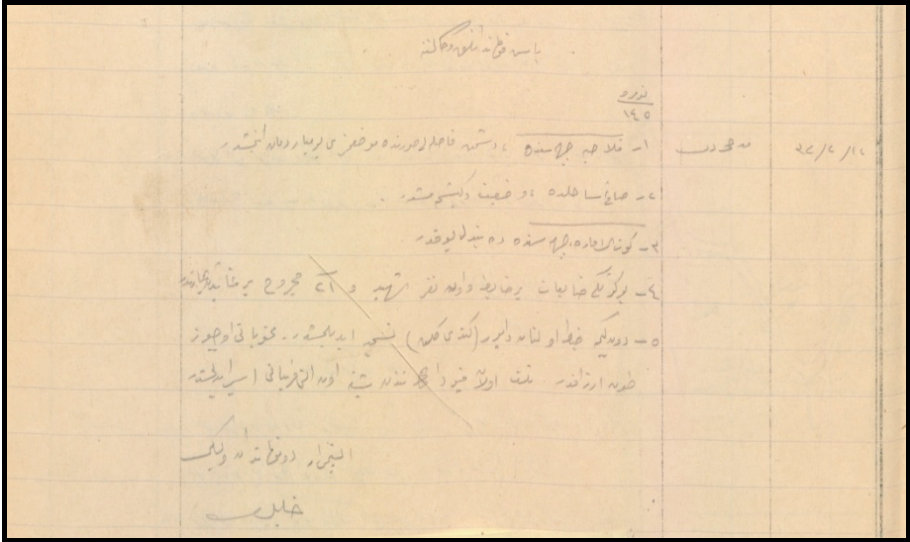
3- Kûtü'l-Amare cebhesinde de tebeddül yokdur.

4- Bugünkü zâyiât; bir zâbit ve on nefer şehîd ve 21 mecrûh, bir gaibden ibâretdir.

5- Dün gece zabt olunan vapur (Kendi Gelen) tesmiye edilmiştir. Muhteviyyâtı üç yüz ton erzâkdir. Telef olan kapudanından başka on altı mürettebâtı esîr edilmiştir.

Altıncı Ordu Kumandan Vekîli
Halîl

BELGE NO. 53-6

BELGE NO. 53-7

Harbiyye Nezâreti
Tahrîrât Dâiresi
Şifre Kalemi

Altıncı Ordu Kumandanlığından şifre hallidir.

Başkumandanlık Vekâletine

C. 14/2/32 Kûtü'l-Amare'nin kesdirme dokuz kilometre şark-ı şimâlîsinde, nehrin cenûba dirsek teşkîl ettiği noktada Kendi Gelen vapurunun tevkif ve müsâdere edildiği ma'rûzdur.

Halîl

Şu'be 1
16/2/32

A	1/1
D	258
F	52-8

و بسم الله الرحمن الرحيم
 محمد بن عبد الله بن محمد
 شرفه

آتی اردو خواہند سفر شدہ حد۔

بہر قوت نہ اندوختہ

2. ۲۴/۶/۱۶ کوں العمارتہ کدرہ مکتوز کیونہ ترہ
 شمالیہ قول حنفہ دریدہ تہنہ ایندہ نقطہ دہ کندی علیہ دایرہ
 توفیق دہ عمارتہ ایریدی موقوفہ

امید

۱۱۷
 ۱۶۶۱۶

۲
 ۱۶۶۱۶

BELGE NO. 54

Târihi: 12/2/32

İkamet Mahalleri: Medhi

Grup Erkân-ı Harbiyye Riyâsetine

1- Kût ve Felahiye vaz'iyetlerinde tebeddül yoktur. Kût'daki düşman Medhi ve Garaf Geçidlerine ara sıra top atmaktadır. Felahiye'deki ise mevziin muhtelif mahallerini bombardıman ettiği gibi bi-l-hâssa sâhil bataryamızı fazlaca döğmekdedir.

Beyt-i isa devresini döğmek üzere bir, Medhi devresini döğmek üzere bir top mevzie sokulmuştur.

2- Bugün 5 şehîd, 6 mecrûhumuz vardır.

3- Bugün vaz'-ül-ceyşdeki vaz'iyet tamâmen alınmıştır.

7. Âlây 1. Tabur geçid hareketini yapmaktadır.

18. K. Erkân-ı Harbiyye Reîsi
Basrî

BELGE NO. 54

14/11/41	1-45	1-31
دفعات		
عرب انكاد و بریکه		
1- کونا ریلوے ریلوے - لایقہ کوئٹہ کوشہ کوشہ درہ دکن فیروز اوجہ		
فیہ انقذہ - مدہ عم کوئٹہ اسر برقعہ مختلف مولانی بریار مدانہ اشہل کی		
انفار سیک نظامین نظام ریلوے دہ		
جیہ سبہ ریلوے ریلوے اوجہ بر - درہ دکن ریلوے اوجہ ریلوے		
صوفیہ -		
2- کوئٹہ سبہ - محمد عیون دار دہ		
3- کوئٹہ ریلوے سبہ کے ریلوے سبہ سبہ سبہ		
4- کوئٹہ سبہ سبہ سبہ سبہ		

BELGE NO. 55

13'üncü Kolordu da dünki vaz'iyeti şu raporla bildiriyordu:

Makasis'den

12-2-32

7.45 evvel

18. K. Erkân-ı Harbiyyesine

1- 11 Nîsân 32 sabâhı şiddetli bir topçu âteşinin himâyesinde olarak düşmanın bir livâ' ile Epter şarkındaki ileri karakol taburu üzerine ileriledi: Bunun gerisinde de diğer bir livâsı bulundu. Bunun üzerine ileri karakol taburuna Epter'in 2 km şarkında ihzârına başlanmış olan mevzie çekilmek emri verildi: Düşman ileri karakol mevzii işgal ile iktifâ etdi. Tahkîmâtıyla meşguldür. Bu mevzii işgal eden piyâdesi tarafımızdan şiddetli topçu âteşiyle döğüldü. Düşmanın bu mevzii bir livâ' ile tahkîm etmekde olduğu ve bu mevziin cenûb-i şarkisinde Hor-ı İbrahim'e kadar bu tahkîmâtını temdîd edecek gibi görüldüğü alınan raporlardan anlaşılıyor. Sâat 1.15 sonrada yazılan bir raporda terk ettiğimiz mevzideki siperleri işgal etmeyib bu siperlerin daha şarkında yeniden cebhesi garb ve cenûb-i garbiyyeye müteveccih olarak siperler kazmakda olduğu ve akşama doğru ba'zı düşmanın kıtaâtın geriye çekildiği görülmüşdür.

2- Şeyhsaid, Beyt-i şîya, Elsure istikametlerinde mühim bir haber alınmamışdır. Ale'l-garbi'den Şeyhsaid'e doğru bir motor gelmiştir.

3- Kût cebhesinde vaz'iyetde tebeddül yokdur. Düşmanın on iki tayyâresi Kût'a 11 Nîsân'da 29 parça çuval ve torba atmışdır. Bunlardan dördü suya, ikisi siperlerimize düşmüşdür.

4- Bugün 2. Fırkadan bir şehîd, 4 mecrûh, 51'inci Fırkanın ileri karakolundaki 9. Âlây 1. Taburdan beş şehîd ve Tabur Kumandanı Cevâd Bey ile ve Mülâzım Saîd Efendi, 13 nefer mecrûh vardır.

13. K. Kumandanı Nâmına
Erkân-ı Harbiyyesi
Ken'ân

Kolordu Emri

1- Kût'daki düşmanla teslim ve tesellüm şerâiti karârlaştırmak üzere emr-i ahîre kadar mütâreke yapılmıştır.

2- 13'üncü Kolordu, taht-ı emrine verilen 51'inci Fırka ile berâber düşmanın sağ sâhilden ilerilemesini men' edecektir.

3- 18'inci Kolordunun 45. Fırkası vaz'iyet-i hâzırasını muhâfaza eylemekle berâber ikinci bir emir verilinceye kadar Kût'daki düşmana âteş etmeyecektir. Bu Fırkanın 3. Âlâyının bir taburu yarın sabâh Medhi'ye giderek sağ sâhile geçecek ve orada bulunan diğer taburuyla birleşerek 51. Fırka Kumandanının taht-ı emrine girecektir. 141. Âlâyın bir taburu Garaf Köprüsü yakınında bulunacaktır.

4- 52. Fırka kemâ-kân Felahiye mevziini müdâfaaya devâm eyleyecektir.

5- Ben, iş'âr-ı ahîre kadar 45'inci Fırka Karâr-gâhındayım.

18. K. Kumandanı
Halîl

Bu emirle Kût karşısında Yüz Kırk İkinci Âlâydan üç taburla, Üçüncü Âlâydan bir tabur, Yüz Kırk Birinci Âlâydan bir tabur ki cem'an beş tabur piyâde (mevcûdları dörder yüz), iki mantelli batarya, beş on ikilik ağır top, iki Hoçkis top kalmış oluyordu.

قولہ دوم

زاد - ١٤٤٥
١٤٤٥ - ١٤٤٦

۵- توبه کنیم و نیم تن فراموش کرده اوزره افرجه صد فائده

پایان

۱۴. نجی خولہ رو تنہا فیہ درجہ ۵۱ نجی خولہ برابر دکنہ صاع ۱۰۰۰۰۰ ابرو دکنی

۱۰
موسم -

۱۸. قول: $\frac{1}{x^2}$ فرض و ضعیف حاضرین حلقه بر مبنای

الآن هو امر ويزيد من - لنفعك وانه انما يريد - . بوقرنت ٢. الان

مطابق با ماده ۱۰۰ قانون اساسی و در صورت لزوم

میرزا باقر علی خان قزوینی

ملاك بره لوری شوق لوری نیده لوری

٥٠ - فرق الماعان فهدم موصف مدقة و دواجم الجرجير

۵۰ - به اشعار آفرید قدس ۹۵ بنی فوق فرما لایحه هم.

قوله فوماذ الى

بوالمرثیہ کو تہ فانی نہ ہو درود ایمنی الایمنہ اویحی علی نورہ اویحی الایمنہ رحمہ اللہ

بجز فقه بخیر آلاید به وجهی که عجب به عجب به داده (موجودی در دیوان)

این مکتب بطریقیه به اداره اشکات آفر طوبه ایام حرم طوبه طوبه فی طوبه اولی و دی

BELGE NO. 57 (1)

Kûtü'l-Amare 26 Nisân 916

Irak Kuvâ-yi Osmâniyyesi Kumandanı ve
Bağdad Vâlisî Halîl Paşa Hazretlerine

Paşa Hazretleri,

(1) Kût'u teslim için sizinle müzâkere kapısı açmağa emr aldım.

2- Müzâkerâta ibtidâ olmak üzere size altı günlük bir mütâreke teklîf ederim (edecektim). Bu mütâreke de tekmîl kıtaât şimdiki hatt-ı müdâfaa veya muhâsarayı geçmemeye riâyet edecektir.

3- Yine ibtidâ olmak üzere kıtaâtım ve şehrin sivil sekenesi için on günlük erzâk celb etmeğe müsâadenizi ricâ ederim. Zîrâ artık burada mâdde-i gıdâiyye kalmıyor (kalmadı.) ve benim, hasta-hânelerdeki yaralı ve hastalarla beslemeğe mecbûr olduğum umûmî, husûsî hizmet-kâr (köle) dâhil olduğu hâlde takrîben on üç bin askerim var. Kezalik şehirde de takrîben altı bin Arab var. Cem'an yekûn (19 bin) besleyecek ağız var ve on günlük erzâkın derhâl idhâli mes'elesi mühim ve mübremdir.

4- Korkuyorum ki günün birinde bir (vebâ) başgöstermesin. Hasta-hânelerde yüzlerce hasta askerim var ve yevmiyye takrîben on beş kişi dizanteriden ölüyor. Ricâ ederim bâlâdaki mevâdd için bana der-akab bir cevâb veriniz. Zîrâ erzâk vapurlarının celbi için telgraf çekmek istiyorum.

5- Sizinle bi-z-zât benim aramda muâhede veya i'tilâfın metnini takrîben karârlaştırmak için hemen bir mülâkat olmasını teklîf ederim.

Teklîfâtım takrîben şunlardır:

6- Mâdem ki siz bana fikrinizi şu "Siz vazîfe-i askeriyyenizi kahraman-âne îfâ etdiniz." sözleriyle beyân ve ifâde etdiniz; bu ân-ı bed-bahtî ve zarûretde hakkımda âlî-cenâb olacağınıza i'timâdım var ve ümîd ederim. Ve askerimin silâhlarıyla Amare veya Hindistan'a nakl edilmesine müsâade edeceksiniz.

7- Bunlar (bu müsâadeler demek olacak) bizim için şerefe lâayık muâmeleler olacaktır. Nitekim Avusturyalılar (aynı müsâadâtı) Napolyon'un cenerallerinden Massena'ya 1800 senesinde Jerona muhâsara-i meşhûresinde bahşetdiler. Kezalik Fransızlar 1808'de Portekiz'de İngilizler tarafından aynı şeye mazhar oldular. Bundan başka sizin, bizim bu kadar mevcûddaki askerimize yedirecek erzâkınız olmadığı gibi bunları Bağdad'a nakl için de elinizde lüzûmu kadar vapur da yoktur. (Bu asker) bunlar bir kilometre yürüyemezler, hâlleri hakikaten şâyân-ı merhamettir. Bunlar pek az zamânda ölecekler ve (vebâ) ve hastalıklar her tarafda başgösterecektir.

BELGE NO. 57-2

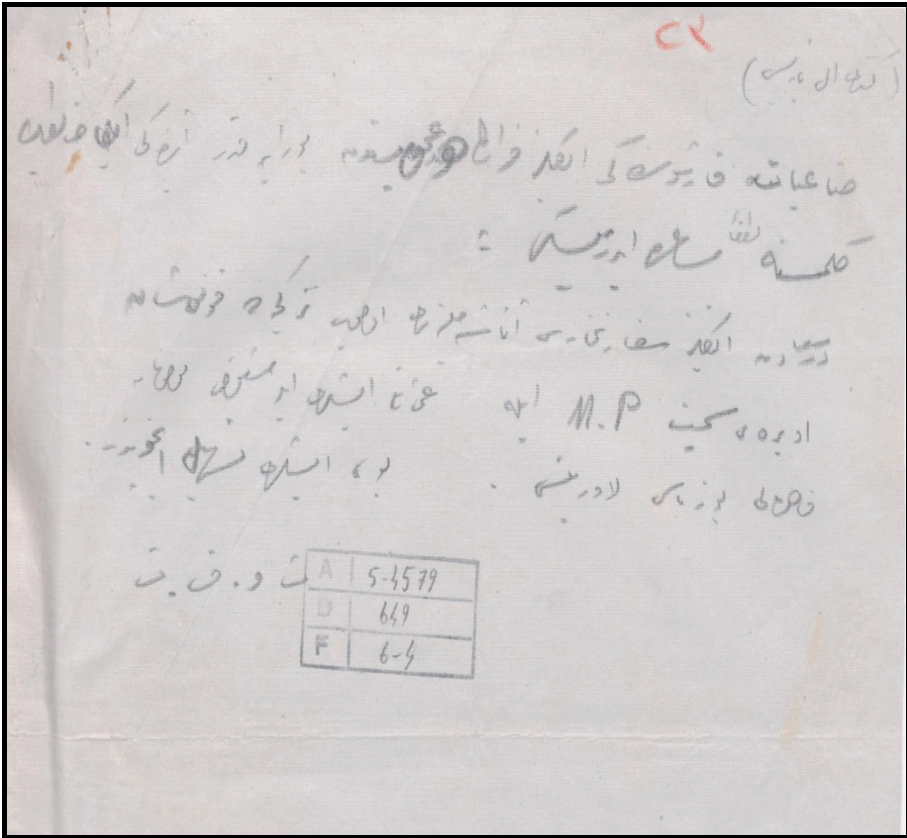
(Kendi el yazısı)

Sanaiyat karşısındaki İngiliz karâr-gâh-ı umûmîsinden buraya kadar âtîdeki iki zâbitin gelmesine lûtfen müsâade eder misiniz:

Der-saâdet İngiliz Sefâret-hânesi ataşe militeri olub Türkçe de konuşan Obrey Simit M. P. ile Osmânî işleri ile meşgul bulunan ...(?) Yüzbaşı Lavrens. Bu, işleri teshîl içindir.

S. V. F. T.

BELGE NO. 57-2

BELGE NO. 57-3

45'inci Fırka Karar-gâhı
13/2/32

Gayet müsta'celdir.

On Üçüncü Kolordu Kumandanı

1- Bu geceden i'tibâren emr-i ahîre kadar Kût ile mütâreke kabûl olunmuştur.

2- Kıtaât vaz'iyetlerini muhâfaza edecekler ve fakat Kût'daki düşmana âteş etmeyeceklerdir.

3- Kût'a karşı olan piyâde ile sahrâ obüslerin endâhtını kat'iyyen men' ediniz. Bu akşam obüslerin ve sâhildeki piyâdelerin endâhtı sebebiyle İngiliz Kumandanı görüşmeğe gelemedi. Yarın için bu hâlin sûret-i kat'iyyede men'i matlûbdur.

6. Ordu Kumandan Vekili
Halîl

A	6/10/41	3
D	H-45	C
E	1-24	V

فایده منجد -

اداره انجمن کار و صنعت

۲۰ / ۱۲ / ۲۰

+ ۱۴۰

- ۱- بریک به اعتباراً اراجمه قدرت است این
- نار که قبول اولی شد .
- ۲- قطعات ضمیمه محافظه این به کار و صنعت است
- ۳- کتبه آن به انجمن کار و صنعت
- ۴- کتبه فاش اولی به کار و صنعت است
- ۵- قطعات منایند . به اتمام این کار و صنعت
- ۶- کار و صنعت این به کار و صنعت است
- ۷- کار و صنعت این به کار و صنعت است
- ۸- کار و صنعت این به کار و صنعت است
- ۹- کار و صنعت این به کار و صنعت است
- ۱۰- کار و صنعت این به کار و صنعت است

فایده منجد -

۱۴۰

BELGE NO. 57-4

Târihi: 13/2/32

İkamet Mahalleri: Medhi'den

Başkumandanlık Vekâletine

1- Mahsûr İngiliz Kumandanı General Tavshend'in izhâr ettiği ârzû üzerine kendisiyle mülâkata muvâfakat eyledim ve daha evvelisi parlemante olarak On Sekizinci Kolordu Erkân-ı Harb Reîsi Basrî Bey'i bu akşam Kût'a gönderdim.

General Tavshend mahsûr tekmiî kuvvetiyle Amare'ye çekilmek şartıyla Kûtü'l-Amare'yi teslim etmeği teklîf etmiş ise de bilâ-kayd ü şart teslim olunmasını kendisine tebellûg eyledim. Erkân-ı Harb Basrî Bey'in müşâhedâtına nazaran mahsûr kuvvet pek bî-tâb kalmıştır. Anın için teklîfimi kabûle mecbûr olacağını zann ve yarın sabâh bi-z-zât Tavshend ile görüşeceğimi arz eylerim.

2- Felahiye cebhesinde seyrek top âteşi teâtî olunmuştur.

3- Bugün düşman tayyâreleri Kût kasabasına otuz bir çuval ve paket atmıştır.

4- Harb tayyâremiz bugün düşmanın mitralyözlü bir tayyâresini iskat eylemiştir. Düşman râsıdı telef ve pilotu mecrûhen esîr edilmiştir.

5- Yirmi dört sâatden beri zâyîâtımız bir şehîd ve yirmi nefer mecrûh olduğu ma'rûzdur.

Altıncı Ordu Kumandanı
Halîl

باسمہ تعالیٰ الملک والکائنات

۲۷/۱/۲۷ مصلحت ۱ - حضور انور صلی اللہ علیہ وسلم از سر نو در
 کتب مسلم و بخاری و موافقت ابیہم . در وہا اولیسا بارہا منته
 اہل رعد اود سکنہ فرزند اردو گاہہ عیسیٰ علیہ السلام لکری لکری لکری
 کوئے نکرندہ دم

۲ - خیر ال عالم و ستمہ حضور اکرم صلی اللہ علیہ وسلم بخارہ بہ علیہ السلام
 کوئے ہمارہ بہ نسیم اعلیٰ لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری
 نسیم اعلیٰ لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری
 متا لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری
 لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری
 لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری

۳ - خلاصہ ہر سہ سیرک علیہ السلام تھا علیہ السلام
 ۴ - لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری
 ۵ - عرب چارہ روز لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری
 دستہ رعدی لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری
 ۶ - لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری
 اولیٰ لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری لکری

النبی ارسلناہ فی
 خلیلہ

BELGE NO. 57-5

Târihi: 14/2/332

İkamet Mahalleri: Basra Taburundan

Ordu Emri

1- Kût'daki mahsûr düşmanla muvaffakiyyetli müzâkerât devâm ediyor.

2- Düşmanın bu mühim ânda sol veya sağ sâhile hareketi pek muhtemeldir. Kıt'anın son derecede müteyakkız ve her bir harekete karşı koyacak sûrette hâzır ve âmâde bulunmaları matlûbdur.

3- Kût'daki düşmanın bir hurûc hareketine teşebbüsü hiss edilmedikce ve âteşle mukabelesi görölmedikce emr-i ahîre kadar âteş edilmeyecektir.

4- Ben, bu gece menzildeyim.

Altıncı Ordu Kumandan Vekîli
Halîl

Kayseri'de Başkumandanlık Vekâletine (Şifre)

1- Bugün General Tavshend ile görüşdüm. Kût'da mevcûd kırk iki topla bir milyon İngiliz lirâsını bize terk etmek üzere tekmiî kuvvetiyle müsellahan Amare tarafına geçirilmesine müsâade edilmesini teklîf etdi. Bilâ-kayd ü şart ve bütün kuvvetiyle esîr-i harb olarak teslîm olmasını mütekabilen teklîf eyledim. İşbu teklîfim üzerine Umûm İngiliz Irak Ordusu Kumandanı'ndan istîzânla akşama kadar cevâb vereceğini va'd eyledi. Akşamüzeri evvelki teklîfinin kabûlünü tekrâr istîrham ve maa-hazâ henüz Umûm Kumandanlığından cevâb almadığını beyân eyledi.

2- Mahsûr kuvvet pek me'yûs ve bî-tâb olduğundan yarın sabâh teklîfimim kabûl olacağını tahmîn ediyorum.

3- Felahiye cebhesinde ve sağ sâhilde fâsılalı top ve tüfenk âteşi teâtî olunmuşdur. Yedi şehîd ve yirmi bir mecrûhumuz vardır.

4- Müzâkere dolayısıyla ve düşmanın bir hurûc teşebbüsü bulunmadığı müddetce yalnız Kût cebhesinde âteş kesdirildiği ma'rûzdur.

Altıncı Ordu Kumandan Vekîli
Halîl

۱- کوزه محو - دوشمنه منصفه در آن دوم ایستاد
 ۲- دوشمنه لایق آینه جل و باغ به کجایات محمد - محمد
 چون در و ده منصفه در کجایات محمد - محمد
 ۳- کوزه محو - دوشمنه منصفه در آن دوم ایستاد
 ۴- کوزه محو - دوشمنه منصفه در آن دوم ایستاد
 ۵- کوزه محو - دوشمنه منصفه در آن دوم ایستاد
 ۶- کوزه محو - دوشمنه منصفه در آن دوم ایستاد
 ۷- کوزه محو - دوشمنه منصفه در آن دوم ایستاد
 ۸- کوزه محو - دوشمنه منصفه در آن دوم ایستاد
 ۹- کوزه محو - دوشمنه منصفه در آن دوم ایستاد
 ۱۰- کوزه محو - دوشمنه منصفه در آن دوم ایستاد

BELGE NO. 57-6

Osmânî Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro

Başkumandanlığa

Her telgrafa takdîm edilecektir. Harb telgrafıdır. Zâta mahsûs ve mahremdir.

1- Dünkü raporumda arz eylediğim üzere bugün Kût'daki İngiliz Kumandanı Ceneral Tavshend ile öğleden evvel sâat onda siperlerimiz önünde görüşdüm. Mûmâ-ileyh, berâberinde bulunan kırk iki topla bir milyon İngiliz lirâsı vererek on üç bin kişiden ibâret bulunan kuvvetiyle Hindistan'a gitmesine müsâade olunmasını ve kendisine İngiliz ordusundan şimdilik on günlük erzâk celbine müsâade teklîfinde bulundu.

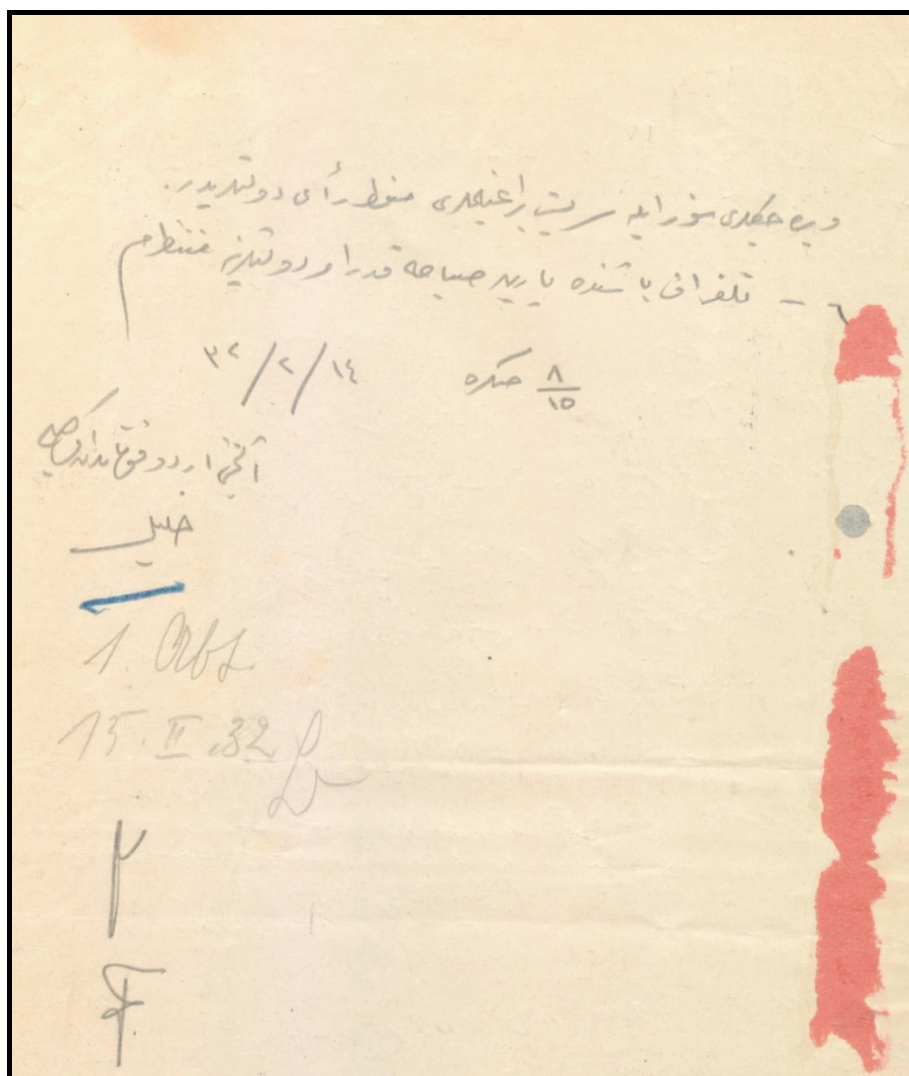
2- Bu teklîfâta mukabil tarafımdan da silâhlarını terk ederek (Kût)'dan çıkıp Kût'un hâricinde tarafımdan ta'yîn olunacak kıt'anın taht-ı muhâfazasında ordu-gâha girmelerini ve ancak o vakit kendilerine erzâk ve sâire verebileceğimi ve kendi (...) vapurlarıyla pey-der-pey Bağdad'a nakl edeceğimi söyledim.

3- Kendisi bu teklîfâtımı Irak Umûm Ordusu Kumandanı'na bildirmek üzere ayrıldık. Öğleden sonra sâat beşde kendisinden aldığım mektûbda henüz Ordu Kumandanı'ndan emir almadığını bildirmekle berâber şifâhen vuku' bulan teklîfâtını tekrâr eylemekde ve elinde bulunan askerin bir sene muhârebe edemeyecek hâlde bulunduğunu yazmakda ve bu tarzın zât-ı sâmilere bildirmekliğimi ricâ' eylemekdedir. Vaz'iyet-i harbiyemiz böyle bir şartın kabûlünü (...) eyleyecek bir hâlde değildir. Ben de bugünkü teklîfimden başka dürlü bir teklîf der-miyânına taraf-dâr ve salâhiyyet-dâr değilim. Yalnız hükûmetin siyâset (...) îcâb etdiriyor ise İngilizlere bir cemîle olmak üzere bütün efrâd, esliha ve bir milyon lirâya mukabil Kût'daki İngiliz fırkası zâbitânına harbin hitâmına kadar bize ve müttefiklerimize karşı muhârebeye girmeyeceklerine dâir nâmûsları üzerine verecekleri söz ile serbest bırakılmaları menût-ı re'y-i devletleridir.

6- Telgraf başında yarın sabâha kadar emr-i devletlerine muntazırım.

8.15 sonra 14/2/32

Altıncı Ordu Kumandan Vekîli
Halîl

BELGE NO. 57-7

15/2/32 Sâat 1.00 sabâh Kayseri
Telgraf başında Halîl Paşa'ya teblîğ edilmiştir.

Adres: Ben Ser-yâver Kâzım

Başkumandan Vekîli Paşa Hazretlerinin cevâbı şudur efendim:

İngilizlere siyâseten cemîle yapmak mecbûriyyetinde olmadığımız gibi paraya da ihtiyâcımız yokdur. Bugünkü telgrafımda yazdığım vechle orduyu kâmilten teslim etmek üzere yalnız Ceneral Tavshend'e şahsen müsâade edilebilir. Bundan başka hiçbir kayd ü şart kabûl olunamaz.

Buna râzî olmadığı hâlde mükâleme ile vakit geçirmeyerek Kût'u tazyîkde devâm ediniz ve bu teklîfin reddi hâlinde şahsı hakkındaki serbestîye de müsâade edilmeyeceğini kat'î olarak söyleyiniz.

15 Nisân 332 Sâat 1 evvel sabâh

Altıncı Ordu Karâr-gâhında Raûf Efendi'ye

Cevâb bundan ibâretdir. Buna bir cevâb-ı âlî'niz varsa şimdi intizâr ediyorlar ve yukarıdaki cevâbın tamâmen anlaşılıb anlaşılmadığını ve bir şübhe olub olmadığını soruyorlar.

174

Irak Ordusu Kumandanı ve Bağdad Vâlisî
Halîl Paşa Hazretlerine

Paşa Hazretleri

Telgrafıma Sir Preblak'dan cevâb aldım. Müzâkerât-ı âtiyeye ibtidâ olmak üzere eğer siz benim, Kût'u derhâl tahliye ve ordu-gâhınıza nakl-i mekân etmekteyimde isrâr ederseniz bunun bilâ-kayd ü şart teslîm demek olduğuna o da benimle müttefikdir.

Şübhesiz sizden böyle parlak bir tâlie mazhar olmak isterim!.. Bana “Beş aydan beri vazîfenizi kahraman-âne îfâ etdiniz.” diyerek bi-z-zât bu müdâfaamı takdîr etdiniz. Binâen âleyh sizden beklediğim şey muhikdir ve bunu âlf-cenâb bir hasımdan ve sizin gibi şöret-şîâr bir askerden beklemeğe hakkım vardır.

Bunu bir kere daha mülâhaza buyurunuz ve Enver Paşa'nın sür'at-i mümkinine ile muvâfakatini alınız. Sizden istediğim şey: Kıtaâtıma buradan derhâl aşağıdan gelmekte olan vapurlara binerek Hindistan'a gitmek üzere müsâade etmenizdir. Eğer vapurların gelmesine müsâade ederseniz bunu iki günde yapabiliriz. Bu hâlde bu harb müddetince artık Türkiye'ye karşı istihdâm olunmayacağımızı taahhüd ederim. Kâmilten sağlam kırk topu size terk edeceğim gibi bir milyon İngiliz lîrâsını da size vereceğim.

Dîğer taraftan bilâ-şart teslîm için beni icbâr ederseniz müzâkerâtı kat'a, toparımı, mağazalarımı ilh tahrîb etmeğe mecbûr olacağım ve bi-t-tab' para mes'elesi de artık mevzû-i bahs olmayacaktır. Fi-l-hakika ordu-gâhınıza toplamak istediğiniz bu kuvvet hüzn-engiz bir hâldedirler. Tabîbilerim beni te'mîn ediyorlar ki bu şerâit dâhilinde hastalardan vefeyât mikdârı yevmiye yirmiye veya otuza çıkacak ve yaz mevsiminin nihâyetine doğru yüzde yirmi beş vefeyât olacak. Hâl-bu-ki bunların evlerine avdetlerine müsâade olunursa, her ne kadar askerlik nokta-i nazarından en aşağı bir sene kadar hâiz-i kıymet olmayacaklarsa da bunların birçoğu yaşayacaktır ve nâmûs üzerine söz verilir ki bu harbin devâmı müddetince bunlar Türkiye'ye karşı isti'mâl-i silâh etmeyeceklerdir. Maa-hazâ size yarı yolda mülâkî olmağa hâzırım. Ya'nî eğer tekmiî levâzımı bilâ-emhâl gönderirseniz (takrîben 1.000?) sahrâ mevziimi değışdirerek bizim hattın sağ cenâhında ve su kenârında [zann edersem sizce Şeytan(?) Bahçesi denilen ve Arablarca Hazîri tesmiye edilen] kale yanında ordu-gâh kuracağım. Burada tekmiî askerimin ordu-gâha girmesi için kâfi vûs'atde kuru arâzî vardır ve zâten ancak vapura nakl edilmeleri imkânı olan hasta ve yaralılar müstesnâ olmak üzere Kût şehrini tahliye edeceğim. Şu hâlde Kût'un içersine asker koyabileceksiniz ve hasta-hânelerimi muhâfaza için bi-t-tab' tertîbât ittihâz edeceksiniz. Ârzûlarınızı tatmîn için elimden geleni yaparsam bana derhâl

Culnar'ı erzâkıyla birlikde gönderir misiniz ve ordu-gâhı tebdîl etmezden evvel askerimin sūr'at-i mümkinine ile Hindistan'a sevk edilecekleri hakkında bana söz üzerine te'mînât verir misiniz?

Sizden istediğim te'mînâtı verirsiniz sizin ve benim murahhaslarımız işin teferruâtını bil'âhire karârlaşdırırlar. Teferruâtı karârlaşdırabilmek için Sir Preblak'ın karâr-gâhından âtîdeki üç zâbite ser-bestî-i hareket bahş etmenizi ricâ' ederim. Tâ ki bunlar motorbotla buraya gelsinler ve benim murahhasım gibi işleri tanzîm etsinler: Bunlar da Mîr-alây Beach, Yüzbaşı Herbert ve Yüzbaşı Laurence'dirler. Muhâleset-i fâikamın kabûlünü ricâ' ederim Paşa Hazretleri.

Tavnsend

BELGE NO. 57-10

Osmânî Ordû-yî Hümâyûnu Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be 1

Târih-i Tesvîdi: 14/2/32

Kalem Odasının Numrosu: Kayseri

Altıncı Ordu Kumandanlığına
Şifre

C. 13 Nîsân Şifre

Eğer General Tavshend, ordusunu bil-cümle malzeme-i harbiyyesiyle berâber teslîme râzî olur ve Devlet-i Aliyye ile müttefiklerine karşı harb-i hâzır devâm ettiği müddetce hiçbir hareket-i hasm-ânede bulunmayacağına dâir asker ve nâmûs sözü verir ise kılıncını ve şahsına âid eşyâsını muhâfaza etmek şartıyla ser-bestce çıkıp (istediği) yere gitmesine muvâfakat ederim.

(İmza)

Yazılmışdır. / 14 Nîsân 32

[illegible]

28/4/916

Kûtü'l-Amare İngiliz Kuvâsı Kumandanı
General Majör Tavshend Cenâblarına

General Cenâbları,

Bugünkü mektûbunuzu aldım. Ârzûnuz vechle Başkumandan Vekîli Enver Paşa Hazretlerine tahrîrî ve şifâhen aramızda vuku' bulan telgrafla bildirdim. Ber-vech-i âtî aynen kayd etdiğim ...(?) bu ânda vâsıl olmuşdur:

Kût'da mevcûd insân, top, malzeme-i askeriyye ve ilh levâzım kâffesini bilâ-şart ve kayd teslîmi ve yalnız General Tavzend kendi şahsî kılıncıyla ve husûsî eşyâsıyla istediği yere gidebilecektir. Mukabilinde ne Türkiye aleyhinde ne de Müttefikler aleyhinde bu muhârebe müddetince mücâdeleye girmeyeceğine dâir nâmûsu üzerine söz verecektir. Eğer bu şartı kabûl etmezse müzâkerâtı kat' ederek vazîfe-i askeriyyenizi icrâ' edin. General Tavzend'e şimdiki hâlde şahsına verilen işbu müsâade âtîde verilmeyeceğini de söyleyiniz.

Binâen aleyh General Cenâbları elimden geleni yaptım ve bundan fazlasını da yapamam. Zâten bugün karâr-gâhıma ordumun başına hareket ediyorum. Sâat yediye kadar kat'î cevâbınızı vermenizi ve ihtirâmât-ı fâikamı hüsn-i kabûl buyurmanızı ricâ' ederim. General Cenâbları.

A	5-4579
D	647
F	6-12

917 / 4 / 88

کتابت الاماره انکذا قواسی قیما ندر خزال مائو - کما و نهند ضا بیدیه

خزال خیا بدی :
 بوکوسی سکو بند آلم . آ - دن و جهم با سه قیما ندر و کیم انویای هفت تریه کیری و سقاها
 آ - ه منده و قو جولا نقترا فیه بیدیدم . بر وجه آ - ه غنای قیما ندریم الی بو آنده و اصل اولد .
 کونده مهور ان نه ، صید ، مغریم کیری و الحجه لوازم کافه من بد ستر و قید سیمی و کینز
 خزال خاوند کندی شکر قنجد دهنده استیاسیه استیدیه کیده بیله . مقابلده نه
 توکیا عیله نه ده متقصد عیله نه بو محابه بدتجه بمادیه کیریم کینه دار نامی اوزینه -
 سوزیه هکند . اگر بو شکر قیله انیمه مذالار قطع اید . ر ضیفه کیری کیری اهل الی
 خزال خاوند نه سیدی هکله شرفه ویریه ابو مساعده آیده ویریه کینی ده سوبه کینز .
 نباتی عید خزال خیا بدی المده صنی یاییم . ویرینه فقهه منی ده یایه مم . زانا بوکونه ورا - کاهم
 ا - د و ص با سته هکت ایدیم . سکت بدی - قد قطع جو ایدری ویرینه و اقلات خاظم
 سه قیله بو یو - مندر - جیا ایدیم . خزال خیا بدی .

28-4-916

Altıncı Ordu-yi Hümâyûn Kumandanı ve Bağdad Vâlîsi
Devletlü Halîl Paşa Hazretlerine

Devletlü Efendim Hazretleri,

Nâmûsum üzerine söz vermek şartıyla şahsen ser-best bırakılıb azîmetime müsâade eylediğinden Başkumandan Vekîli Enver Paşa Hazretlerine bâ-telgraf teşekkürâtımı arz eylemeniz(i) ricâ' ederim. Buradan gitmek hayâtımı kurtarmak demektir. Lakin ilâve edilen diğer şerâit, teklîfinizi kabûl etmekliğimden beni men' ediyor.

Geçen haziranda (Amare)'yi zabt eylediğimde harâretten ölüm derecesine hastalanmış idim: Hindistan'a gönderilerek dağlarda seyâhat etdirdiler ve Kanake(?) (Kûtü'l-Amare)'yi zabt etmek emrini aldım. Sıtmadan -evimin merdiven basmalarını çıkamayacak derecede zaîf düşdüğüm hâlde- bu memlekete avdet etdim. İngiltere'ye avdet edib evimde istirahat etmesini ne kadar ârzû eylediğimi tasavvur edersiniz.

Yalnız bir şey' isteyeceğim, o da bu şehrin teslîminden sonra beni, yâverim ve 3 emir-berim ile berâber İstanbul'a naklime Enver Paşa Hazretlerinden istîzân eylemenizdir. Müsâade edildiği takdirde ziyâdesiyle minnet-dârınız olacağım. Bizi ser-best bırakmanız için Hükûmetimden iki milyon İngiliz lirâsını talep etmek abes olduğu zannındayım. İhtirâmât-ı fâikamın hüsn-i kabûl buyurmanızı ricâ' ederim.

(İmzâ') - S. V. T. Tavshend -
Majör - General

Sir Pers Lake'nin cevâbını bekliyorum.

- Cevâb -

28/29-4-916

Kût İngiliz Kuvâsı Kumandanı General Majör Tavshend Cenâblarına

General Cenâbları,

Mektûbunuz yedime vâsıl oldu. Gerek tahrîrâtımdan gerek şifâhî mükâlemâtımızdan zât-ı âlîlerine karşı ne kadar derin bir hürmet beslediğimi elbetde anlamışsınızdır. Başkumandan Vekîli Enver Paşa Hazretlerinin bana olan emniyyet-i kâmilelerine güvenerek sizin, yâverinizle ve üç emir-berinizle İstanbul'a azîmetinize, istîzân eylemeden şimdiden taahhüd eylerim. İhtirâmât-ı fâikamın kabûl buyurmanızı ricâ' eylerim.

Altıncı Ordu-yi Hümâyûn Kumandanı
ve Bağdad Vâlîsi

جواب

۹۱۶-۴-۲۹

کوتاه اظهار قواسی قومانده از جنرال مازور ~~ماور~~ مازور

جناب

جنرال جناب

مکتوبه بدیهه و اصل اولدی. ~~زات علی~~ زات علی در کرایه فراموش
کرده سخاهی مکتوبه زات علی در کرایه فراموش
بد و یکی آینه اکلاندر در ~~بسته قومانده~~ بسته قومانده
بکار آید و اینست کلامه که در کرایه فراموش و ادع
امری که در استانبول و ~~استانبول~~ استانبول ایستاده
تعمیر آید. احداث قانیه و قبول میوه کرایه و ایتم

آلین اردوی قومانده از

دیندار دال

BELGE NO. 57-13

Harbiyye Nezâreti
Tahrîrât Dâiresi
Tahrîrât Kalemî

Sivas'da Başkumandanlık Vekâletine

Gayet müsta'celdir.

(1) General Tavshend bu sabâh iki zâbitle bir mektûb göndererek teklîfât-ı sâbıkasının kabûlünü tekrâr istîrham etdi. Tekmîl esliha ve ceb-hâneyi bilâ-kayd teslîm eylediği takdîrde ârzû-yi sâminiz vechle yalnız kendisinin ser-best bırakılabileceğini.

2- Yarın öğleye kadar işbu teklîfim kabûl edilmezse tekml müzâkerenin ke-en-lem-yekûn addiyle Kût cebhesinde hâl-i muhârebeye girileceği(ni) kat'î bir lisânla cevâben bildirdim. Kat'î teklîfimi Umûm İngiliz Kumandanı General Lek'e bildireceğini va'd eyledi.

Bugün de Kût'a giden me'mûrlarımız erkân-ı harb zâbiti mahsûrîni pek bî-tâb, perîşân bir hâlde bir ân evvel teslîme intizâr etmekde olduklarını gördüm. Yarın tebşîrâta muvaffak olacağımı Lûtf-i Hakk'dan ümîd eylediğimi arz eylerim. 15 Nîsân 332

Altıncı Ordu Kumandanı Vekîli
Halîl

حزب الله

بخیر بنیاد دارالکتاب
بخیر بنیاد دارالکتاب

بواسطه جاسر فواند النور و طالع

A	11
D	278
F	55-9

غایت مستعمله

[illegible]

1. Abs. 16. II. 32 L

$$\frac{2}{1} \quad \frac{2}{1}$$

$$\frac{2}{1} \quad \frac{2}{1}$$

BELGE NO. 57-14 (15)

Efrâd-ı Askeriyyeye Teblîgat

Kuvve-i Askeriyye Kumandanı, Türk Kuvâ-yi Askeriyyesi Başkumandanı'na âtîdeki mektûbu göndermiştir:

29-4-16
16/2/1332

Efendim Hazretleri!

Açlık bizi terk-i silâha icbâr ediyor. Zât-ı âlîlerinin “Sizin cesûr askerleriniz bizim samîmî ve kıymet-dâr misâfirlerimiz olacaktır.” hitâb-ı te'yîdiyle tevsîk ettiğiniz kahraman askerlerimi size teslîme hâzırım.

Efrâd-ı askeriyyem uhde-i icrâsına mevdû' olan vazîfeyi yapmış olduğu cihetle kerîm ve semâvet-perver olunuz. Siz, askerlerimi Selmanpak Muhârebesi'nde, ric'at zamânlarında, beş ay devâm eden Kûtü'l-Amare Muhâsarası'nda -ki ben burada sizin ablukanızı yarmak için sevk-ül-ceyşî bir rol oynadım ve bu Irak'a kuvve-i imdâdiyyenin vusûlünü te'mîn etdim-görmüşsünüzdür.

Askerlerimin vazîfesini nasıl îfâ ettiğini görmüşsünüzdür. Târih-i harb-i askerî bir fasl-ı mahsûsî ile bu mes'eleyi te'yîd edecektir.

Îcâb eden tertîbât ve tafsîlâtı tanzîm etmek üzere zâbitânımdan Yüzbaşı (Morlend) ile Binbaşı (Glafserist)'i gönderiyorum.

Îcâb eden şerâit ihzâr edildikten sonra sizin karâr-gâhınıza gelmek ve Kûtü'l-Amare'yi teslîm etmek husûsunda hâzırım. Fakat erzâkın sevkini tesrîf etmenizi ricâ' ve temennî eylerim.

Size; refâkatimde bulunan tabîbim ile ser-tabîbinizin hasta-hânemi ziyâret etmesini ve orada bulunan efrâd-ı askeriyyemden ba'zılarının kolsuz ve ayaksız ve ba'zılarının da “fesâdü-d-dem”den musâb olduğunu görmesini teklîf ediyorum. Bunları esîr-i harb olarak almağa heves-kâr olduğunuzu farz etmem. Bunlar için en iyi tarîkin mecrûh ve yaralıların Hindistan'a sevkî olacağı kanâatindeyim. Londra'da bulunan Erkân-ı Harb Reîsi bana mübâdele-i üserâ için me'zûniyyet verdi. Muhârib efrâdımdan ser-best bırakılacak mikdârda Mısır ve Hindistan'da bulunan Türk üserâ-yı askeriyyesine ser-bestî verilecektir.

En yüksek ihtirâmâtımı kabûl ediniz.

İmzâ'

Ferîk Ceneral Tavzend

6'ncı Fırka ve Kûtü'l-Amare Kuvve-i Askeriyyesi
Kumandanı

2- Bâlâda zikr edilen şeye ilâveten Türklerin tamâmiyle mübâdeleyi kabûl edeceklerine dâir kuvvetli emâre mevcûd olduğunu zikr edebilirim.

Türk Kuvve-i Askeriyyesi Başkumandanı'ndan telâkki ettiğim bir ta'lîmât mûcibince der-akab İstanbul'a hareket edeceğim. İstanbul'a muvâsalat eder etmez nâmûsum üzerine söz vermek üzere Londra'ya gitmemi ricâ eyleyeceğim ve Londra'da Harbiyye Nâzırı'nı görerek derhâl mübâdele ile uğraşacağım. Bu sûretle size pek ziyâde muâvenet edebileceğimi ümîd ederim. Size vazîfeye sarıldığınızdan ve cesûr-âne hareket ve terbiye-i askerîye muvâfık vaz'iyetinizden dolayı samîm-i kalbimden arz-ı şükran ederim.

An-karîb daha iyi zamânlarda yek-dîğerimizle tekrâr mülâkat edebiliriz.

Kûtü'l-Amare
29-Nisân-1916

İmzâ'
Ferîk General Tavzend
6'ncı Fırka ve Kûtü'l-Amare Kuvve-i Askeriyyesi
Kumandanı

افراد عسکریه بلیغات

قوه عسکریه خوانده تورک قوی عسکریه را بهر خوانده آند که میگویند کوهه

۱۷۷۴/۱/۱۶

A	1-2
D	588
F	15

اقدیم عفری!

آهلی عسکریه ترک برادر ایدیمور . ذیل اینک در عسکریه بزرگیم و قیامه صاف و اولی عسکریه
عسکریه تا بدینکه نوشید اند که در زمان عسکریه بزرگیم عسکریه
افراد عسکریه هر چه اجازت بود در اولان و طبعی با عسکریه اولی عسکریه بزرگیم و کما و تیر و اولان
بزرگیم در زمان بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
که در بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
و حواله تا بدینکه عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
تا بدینکه عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم

اجایه این بزرگیم و تفصیل اینک افاده ضابطه عسکریه بزرگیم (اولان) اید بلیکاتی
اغفریت (کی کوهه بزرگیم)

اجایه این بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
اینک عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
افراد عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم

عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم

ع - بالاده ذکر ایدیمور عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
اولی عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم
عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم عسکریه بزرگیم

(۷) عهد فریب دلکھا ای زمانہ دہ یکہ کبر و نکرار ملاقات ایدہ بیلورنہ .

کوبہ الامارہ
۷۹ - سنہ - ۱۹۱۶

امضا
فرید جہاں نواز
۶ مخوفہ و کوبہ الامارہ فوہ عریک
جوانہ

A	1-2
D	508
F	15-1

BELGE NO. 57-16

29 Nisân

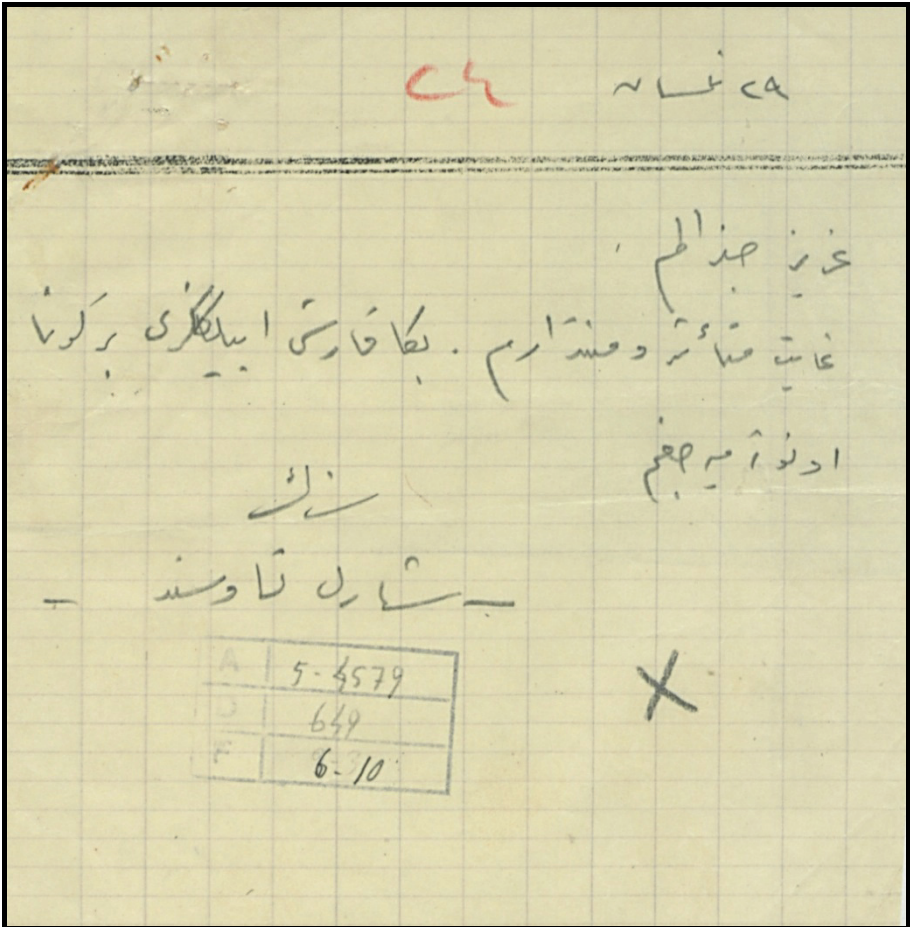
Azîz Ceneralim,

Gayet müteessir ve minnet-dârım. Bana karşı iyiliğinizi bir gûnâ unutamayacağım.

...(?)

-Şarl Tavshend-

BELGE NO. 57-16

BELGE NO. 58

Kimden: Kut

Kime: İngiliz Avrupa Kv. Kh.

Gönderen: W/T

Tarih: 29/4/16

Saat: 13.20

Kut'daki muhafızlarımızı almak üzere bir Türk Alayı yaklaşmaktadır. Hem Kale'nin hem de şehrin üzerine beyaz bayrağı çektim; taburlar saat 2'de Şamran yakınındaki kampa girmeye başlıyorlar. Biz telsizi yavaşça imha ediyoruz ki bu iş yapılmaya değer.

13. 35

General Townshend

Kut'dan bütün gemiler ve istasyonlara elveda ve hepinize iyi şanslar.

8.-1320c. (Established—May, 1909) (Revised—January, 1917)		NAVAL SIGNAL.		P.O. OF WATER <i>11/1</i>	
FROM <i>Kut</i>		TO <i>Head</i>		READ BY	
		<i>Accurately</i> <i>B.E.F.</i>		REPORTED BY	
				PASSED BY <i>11/1</i>	
				LOGGED BY	
				SYSTEM <i>29/11/16</i>	
				DATE <i>1-20/16</i>	
				TIME	

At Turkish regiment approaching
 fort to take their guards in fort.
 I have hoisted the "White Flag"
 over town and fort. Troops
 commence going into camp
 near Shumran at 2 o'clock.
 Will shortly destroy the Wireless
 it is worn out as it is.

1-35 pm | General Townsend |

To All Ships & Stations from Kut.
 Good-Bye & Good Luck to All.

A	4-10481
D	310
F	1-7

M. 1704/1900. Sta. 6/14. Sta. 596/16. [2411] 15106/1460 150m peds 7/188v G & S 10 157

BELGE NO. 59

Târih: 16/2/32

Sâat - Dakika: 10.45 öğleden evvel

Ser-yâver Kâzım:

Başkumandan Vekîli Paşa Hazretleri, Ceneral Tavshend'e ber-vech-i âtî teblîgatda bulunulmasını emir buyurdular:

Kût'da bulunan esliha, mühimmât ve eşyâ, nukud ve evrâk kat'iyyen ihrâk edilmeyecek veya nehre atılmayacaktır. Aksi hâlde mevâdd-ı mezkûre mahv ve ihrâk edilir ve zâyî' olunursa mahsûrîn* esîr-i harb telâkki olunmayacak ve haklarında âdî mahbûsîn muâmelesi yapılacaktır.

* [(Mahsûrîn) kelimesinden aşağısını doğruca Medhi alamadığı cihetle serîan yazılmak üzere Bağdad'a yazılmış ve biz yazarken bir taraftan da Bağdad Medhi'ye yazmıştır.]

Sivas 16/2/32

Medhi'de Hasan Efendi'ye
11.10 evvel 16 minh. (İmza)

ن 9

9

A	//
D	238
F	55-11

ظفر انعامی کی پیمائش
چشمی و برقی

<p>نمبر و تاریخ</p>	<p>نمبر و تاریخ</p> <p>۱۶/۹/۴۰</p> <p>۴۰</p> <p>وقت و ساعت اول (۱)</p> <p>مأمور اضافی</p>	<p>نمبر و تاریخ</p> <p>۱۶/۹/۴۰</p> <p>۴۰</p> <p>وقت و ساعت اول (۱)</p> <p>مأمور اضافی</p>	<p>نمبر و تاریخ</p> <p>۱۶/۹/۴۰</p> <p>۴۰</p> <p>وقت و ساعت اول (۱)</p> <p>مأمور اضافی</p>
---------------------	---	---	---

نمبر و تاریخ

۱۶/۹/۴۰

نمبر و تاریخ

۱۶/۹/۴۰

نمبر و تاریخ

۱۶/۹/۴۰

نمبر و تاریخ

۱۶/۹/۴۰

نمبر و تاریخ

۱۶/۹/۴۰

سراور کاغذ:

باسمہ شہزادہ گلشن شاہ بخاری خزانہ خاندانہ برہم آئی تبلیغی و علمی انجمن سرور:

گزشتہ ہولڈن اسم، مقامات و نام، نفوذ و اوراقہ فیضاً احرامہ ایلم جہ و بائزہ

آئیلم جہ د۔

ہر یک نفیسی اولیہ جہ و ہولڈنہ بخاری مجوسہ ممالکسی باسمہ جہد۔

سوالی ۱۶/۹/۴۰

۴۰

۱۶/۹/۴۰

(۱) اول و مکرہ نمبر و نام ہی ایوانہ کردہ میزانی ہولڈنہ .

مقررہ جہدہ

۱۶/۹/۴۰

Târih: 16 minh
Sâat - Dakika: 11.15 öğleden evvel
Mahrec: Medhi

On üç bin üç yüz mevcûdunda olan mahsûr General Tavshend ordusu(nu) esîr-i harb olarak bu sabâh teslîm almağa başladığımızı arz eyler ve muvaffakiyyet-i sâmillerini tebrîk ederim. / 16 Nîsân 332

BELGE NO. 59-1

[illegible]

BELGE NO. 59-2

Târih: 16 Nîsân 332

Sâat - Dakika: 2.30 öğleden sonra

Mahrec: Medhi

Numro: 3.166

Kelime: 150

Sâat - Dakika: 2,5 öğleden sonra

Başkumandanlık Vekâletine

C. 16 Nîsân 332:

1- Eslihasını bu gece tahrîb ederek teslim olan Kût müdâfii, sabahdan beri esîr-i harb olarak teslim alınmağa başlanmıştır.

2- Müsâade-i devletlerine igtirâren General Tavshend'in kılıncını almadım ve kendisiyle yâverinin ve üç hizmetcisinin esîr-i harb olarak Der-saâdet'e sevk edileceğini va'd etdim.

3- Üserânın beş ceneral, iki yüz yetmiş yedi İngiliz zâbiti, iki yüz yetmiş dört Hindli zâbit, iki bin beş yüz doksan iki İngiliz nefer ve altı bin dokuz yüz seksen sekiz Hindli neferi ve üç bin dört yüz gayr-i muhârib ki cem'an yekûn 13.300 kûsûrdur.

4- Bil'âhire dâhile sevk olunmak üzere zâbitân Bağdad'a, efrâd Samarra'ya sevk olunacaktır. Hindli efrâddan menzillerde istifâde etmek istediğim ma'rûzdur.

Altıncı Ordu Kumandan Vekîli
Halîl

A 1/1 D 234 F 55-13	مهر و موم شده و مهر شده	مهر و موم شده و مهر شده
تاریخ ساعت اول کلاس ساعت دوم کلاس	مهر و موم شده و مهر شده	مهر و موم شده و مهر شده
مهر و موم شده و مهر شده	مهر و موم شده و مهر شده	مهر و موم شده و مهر شده

تاریخ ۱۳۰۲/۰۵/۰۵
 ساعت اول کلاس ۰۸:۰۰
 ساعت دوم کلاس ۰۹:۰۰

تاریخ ۱۳۰۲/۰۵/۰۵
 ساعت اول کلاس ۰۸:۰۰
 ساعت دوم کلاس ۰۹:۰۰

تاریخ ۱۳۰۲/۰۵/۰۵
 ساعت اول کلاس ۰۸:۰۰
 ساعت دوم کلاس ۰۹:۰۰

BELGE NO. 59-3

Târih-i Tesvîdi: 15/2/32

Kalem Odasının Numrosu: Sivas

Mübeyyize Konulan Numro: 36

Osmânlı Ordû-yi Hümâyûnu Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be 1

Altıncı Ordu Kumandanlığına

General Tavshend teslîm olurken Kût Ordusunda bulunub size teklîf olunan bir milyon ile efrâd üzerinde bulunan altın akçenin de esliha ile berâber alınmasının unutulmamasını ricâ' ederim.

N. P. (İmza)

Yazılmışdır. / 15-16 Nîsân 332

میشک امضای	عشانی اردوی هایونی باش قومانداننی وکالتی	اوراق اوطه سنک نومروسی
تاریخ تیغی	شعبه	شعبه مک نومروسی
میشک قونیان نومرو	۲۶	مسودینک امضای
مقابله جینک امضای	۱	تاریخ تسویدی
مقابله تاریخی	آ لبتی ادو دو حمله اندک	قلم اوطه سنک نومروسی

سابقه و تیدیه ایلم / مکتوبه

عبدالطافند سیم دلورنه کوه ادو دوسه

خود ادو دوسه بلورنه آ لونه آجه نه ده استه ایله

بابه آ لونه ادو دوسه منی عیالیم

۵۰

۴

۱۱

ku b. Asmer

Ich bitte, bei der Übergabe von Kist nicht zu vergessen, samthelien Gold des Kist Asmer in Mannschaften mit den Waffen zu nehmen.

۱۱

۱۱

۱۱

BELGE NO. 59-4

Mahall-i Vürûdu: Sivas Başkumandanlık Karâr-gâhı

Târih: 16/2/332

6'ncı Ordu Kumandanlığına

Bil'âhire müzede muhâfaza edilmek üzere esîr alınan İngiliz zâbitânının kılınçları yek-dîgerine karışdırılmaksızın birer birer bi-t-tefrîk üzerlerine kit'a numrolarıyla berâber isimlerini rabten ve bu gibi kıymetli hâtırâtın dağılıb gaib olmamasına ihtimâm buyurunuz.

Başkumandan Vekîli
Enver

18. K. Kumandanı Kâzım Beyefendi'ye

6'ncı Ordu Kumandanlığına

Üçüncü Âlây Kumandanı Nazmî Bey'e aynen teblîğ edilmiştir. İâdeten takdîm olunur.

18. Kolordu Kumandan Vekîli
Mîr-alây
(İmza)

İkinci Şu'beye / 17 minh.

A	4-10481
140	
F	4-10

نوروز	چهارم و دهم	اربع
۱۰	پنجشنبه و یکشنبه	۱۶ / ۱۰

۲. علی اردو خط طبع

فایده مرده محافظه اید و ایرادات آنرا
 صاحبان فقهی بدیدار قاضی و قاضیه بر سر
 بالتقریب ادرارینه قاضی و قاضیه بر سر
 دینی و فقهی خاصانست که عظیم غایت اولی
 است و فقهی
 باشد و فقهی
 است

202 1/2 1000 1000

۱۸. قول اردو حضرت امام حسین
۱۹. اعاده تقاضای اولیاد

ایکٹیو / ۱۷

BELGE NO. 60 (1)

Târihi: 16/2/332

Sâat - Dakika: 7.45 sonra

İkamet Mahalleri: Kûtü'l-Amare'den

18'inci Kolordu ve Altıncı Ordu Kumandanlığına

1- Geceleyin irkâb ve ihrâcda müşkilât olacağından şimdi gelmiş olan ikinci vapuru da doldurduktan sonra üçüncü posta yapmayarak sevkıyâta yarın sabâh sâat 6'da başlanacaktır.

2- Bugün birinci vapurla 1.579 Hindli, 469 İngiliz ve bunların zâbitleri de sevk olunmuştur.

3- İngilizler tarafından çokdan beri mevkuf bulunan yerli ahâlîden birkaç kimse hemen tahliye edilmiştir. Bil'akis muâvenet etdikleri haber verilen on üç kişi bu gece tevkif edilmiştir.

4- Hazırı Kalesi'ne girdiğim zamân birçok zâbitân ve efrâdı mahsûrîn içerisinde gördüm. Bunlar talan kasdıyla içeriye girmiş kimselerdir. Bu misillü efrâd ve zâbitândan birçoğunun talan etdikleri şeyleri istirdâd etdim.

5- Şimdilik muhtelif mahallerde olmak üzere tüfenk ve sâir ba'zı eşyâ ve hayvân toplanmıştır. Bunları şimdi muhâfaza etdiriyorum. Yarın bunları ta'dâd ve sebt-i defter etdireceğim ve komisyona teslîm edeceğim.

6- Arab ahâlîyi bir yere toplayarak abluka etmek mümkün olamadığından âdetâ idâre-i örfiyye gibi münâdîlerle bu gece ve yarın ahâlînin sokakta dolaşmamasını i'lân etdirdim. Ahâlî evlerinde birçok işe yarayacak şeyler bulunduğunu haber alıyorum. Bi-t-tab' bunları da taharrî edeceğim.

7- İngiliz ve Hindli zâbitlerin revolverleri zuhûr etmiyor. Sordum tahrîb etdiklerini söylediler. Bundan başka zâbitânın husûsî eşyâsını maksad-ı âlîlerine muvâfık olmak üzere hemen hiç yoklama etmeden vapura koymalarına müsâade etdim ise de bu zâbitânda birçok hükûmet parasının tevzî' edilmiş bir hâlde bulunması pek ziyâde muhtemeldir. Binâen aleyh General Tavzend'in teklîf ettiği bir milyon lirânın bu sûretle iğtinâmdan kaçırılmış olacağını zann ediyorum. Zâbitânda av tüfenkleri vardı, ânları da almadım. Zâbitânın ve efrâdın memleketi dâhiline seyâhat eder gibi birçok eşyâsına müsâade edilmek vesâit-i nakliyyemizce bizi ileride müşkilâta koyacağı muhakkak olduğundan bunlardan fazlasının alınması re'y-i âlîlerine menûtdur.

Kût'un bir ân evvel tahliyesi için efrâd ve zâbitân eşyâsının bu fazlalığına şimdilik ehemmiyyet vermiyorum. Fakat bunların üserâ ordu-gâhına nakilleri tamâm olduğu zamân umûmî bir yoklama ederek eşyânın hadd-i lâzımına ircâına müsâade buyurulması.

8- Bugün vakt ü zamânında hâzırlanması mukarrer olan İngilizler hâzırlanamamış oldukları gibi en büyük rütbelilerden en küçüğüne varıncaya kadar pek büyük bir intizâmsızlık içinde hareket etmekte olduklarını gördüm. Cenerallere kadar bütün kılınçlı zâbitân bana kılınçlarını teslîm etdilerse de ba'zılarının tahrîb edilmesi muhtemeldir. Çünkü henüz zâbitân mikdârı kadar kılınç teslîm edilmediğinden bugün huzûr-ı âlîlerine giden Tavzend'in Erkân-ı Harbî vâsıtasıyla tekrâr i'lân etdirdim. Şehirde inzibâtı muhill bir hâl yoktur. Bil'akis İngiliz ordusundan kurtulmakdan mütevellid sevinç âsârı vardır. Arab ahâlî sancağımızı ve üzengilerimizi öpmek sûretiyle nümâyişlerde bulundular. Ahâlîden ba'zılarının yek-dîgerini tebrîken sarışdıkları görülmüşdür.

9- Hükûmet Konağına Osmânlı bayrağı çekilmiş ve Tanzend'in karâr-gâhının tepesine de âlâyımızın şanlı sancağı dikilmiştir.

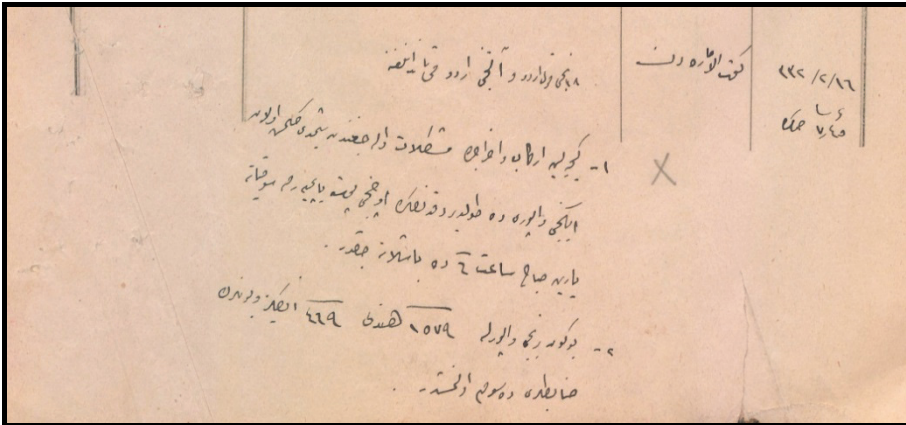
10- Hükûmetin burada teşekkülü biraz uzayacaksa burada jandarma ve polis vazîfesini yapabilecek küçük bir teşkilât yapmak lüzûmu tabîidir.

11- Şehre hâricden talancı Arab sokulmamıştır. Dâhildekilerin de mahsûrîne taarruzu vuku' bulmamış olduğu ve ârzûları üzerine İngiliz zâbitlerinin ikamet-gâhlarına dahi nöbetçi dikilmiş olduğu ma'rûzdur.

12- Burada kalacak doktorların kılınçları alınıb alınmayacağının emr-i iş'ârı.

3. Âlây Kumandanı
Binbaşı
Nazmî

BELGE NO. 60

ملاحظات	وقوعات	اقامت محلاى	تاريخ حسانت دقيقه
<div data-bbox="234 300 379 436"> <div>A7.10383</div> <div>DH-1</div> <div>F1-190</div> </div>	<p>۹- مکتب خزانة عثمانى بىمانى قىلمىسه دن ورنىك قىلمىسه نیه سدره الامرنىك سىمانى سىمانى دىلمىسه .</p> <p>۱۰- مکتوبه لوراده قىلمىسه باراز اوزار قىلمىسه براره راندوز قىلمىسه دوقلمىسه بابه بىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه .</p> <p>۱۱- سدره خارجه بىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه نقش ورنىك قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه</p> <p>دقى قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه .</p> <p>۱۲- براره خارجه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه .</p> <p>قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه قىلمىسه</p>		

18. Kolordu Kumandanlığına

1- Bugün üserâ kafilisinin kısm-ı mütebâkîsinden On Altıncı ve On Yedinci Livâlar efrâdı karadan ve bunların eşyâsıyla diğer âlâylar vapurla nakl edilmiştir. Bu vapur Elhan'a da uğrayarak oradaki üserâyı da alabildiği kadar alacaktır. Şu hâlde bugün akşama kadar Kût'da yalnız hastalar ile hademe ve sâire kalmış olacaktır. Elhan'daki askerinin de tamâmı vapura giremediği takdirde ancak pek cüz'î bir kısım kalmış olacaktır.

2- Burada bir tabur kumandanını merkez kumandanı olarak ta'yîn etdim. Şehrin inzibâtı ile ihânetle maznûn olanların der-dest ve habs, inzibât ve şehir dâhilinin nezâfeti vazîfesi Merkez Kumandanlığına tevdi' edilmiştir. Buradaki iki tabur Kût'un taharriyyâtı hitâm buluncaya kadar Kût kordonunu idâme edecektir. Maa-mâ-fih karâr-gâhlardan ve kıtaâtdan birçok zâbitân Kût'u görmek için gelmek ihtiyâcında bulundukları cihetle mûmâ-ileyhimin bu ziyâretine ancak dört beş gün sonra müsâade buyurulmasını istihâm ederim. Bu müddetden sonra gelecek ziyâretcilere müsâade edilebilecektir.

3- Burada bir hükûmet olmadığından sâbık belediye reîsi olan zâta ben ve her rast gelen bir emir verdiği takdirde teşettüt(?) husûle geleceği ma'lûm-ı âlileridir.

4- Muhâbere ve tahkîmât vesâitiyle nehre atılması muhtemel olan malzeme-i harbiyyenin çıkarılmasını İstihkâm Bölüğüne tevdi' etdim.

5- Şehir dâhilinde devriye vazîfesi Sûvâri Bölüğüne verilmiştir.

6- Yarından i'tibâren şimdiye kadar toplanılan eşyâ' Kaim-makam Emîn Bey'in riyâseti altındaki komisyona teslim edilecektir.

7- Şimdiye kadar ahâlîden ihânetle maznûn olarak 84 kişi tevkif edilmiş ise de gazele ihbâr edildiği bil'âhire anlaşılanlar tahliye ediliyor. Bi-l-hâssa Abbâs Hilmî ve rûfekası der-dest-i tevkif edilmiştir.

8- General Tavzend ile General Dilman ve Erkân-ı Harbiyye Reîsi ve Yâveri için Âlâydan mikdâr-ı kâfi et, pirinç, şeker, yağ, böğrölce, ekmek verildiği ma'rûzdur. Keyfiyeti ayrıca Menzil Kumandanlığına da yazdım.

9- Buradaki bir küçük motorun emr-i âcizîye terkinin lâzım gelenlere emr buyurulması müsterhamdır.

10- Müteaddid İngiliz ceneralleriyle Erkân-ı Harbiyye ve büyük, küçük rütbeli zâbitândan ettiğim tahkikata nazaran mahsûrine nefer başına bir rub' libre ekmeklik, bir libre at eti verilmiştir. Kût'u teslim aldığımız zamân ihtiyât olarak saklanmakda olan şeker ve kahve de tevzi' edilmiştir ve bize kalmamak üzere çok mikdârda kesilen atlardan da fazla mikdârda et verilmiştir.

11- Bugün 1.306 hasta ve yaralı ile 694 hastabakıcı, hizmetci ve muâvenetci bulunduğu anlaşılmıştır ve fiyatın ziyâde olmasından dolayı biraz daha yardımcı efrâd terk edilmesi ricâsında bulunduklarından pek cüz'î bir mikdâr daha efrâd verilmesi için İngiliz Kumandanı'na iş'âr-ı keyfiyyet eyledim. Fakat henüz ne kadar efrâd terk ettikleri hakkında ma'lûmât alamadım.

12- Telsiz telgraf mahalli taht-ı muhâfazadadır. (Tahrîb olunmamış mı?) Telefonlar için çok mikdârda kablo ve az mikdârda pil ve sâire ile ba'zı ufak tefek şeyler geçebilecektir.

13- Âlâyımız efrâdı, üç gündür bir muhârebe yorgunluğu kadar yorulmuş ve muntazaman tagaddî edilememiştir. Âlây burada bulunduğu müddetce erzâkımızın Kût menziline verilmesi müsterhamdır.

14- Kût'a kadar henüz telefon ve telgraf muhâberesi te'mîn edilememiştir.

15- Üserâdan alınan kılınçların şekli ve tarz-ı i'mâli ve markalılarıyla sınıflarının tefrîki kabilse de sâhiblerinin rütbe ve isimleri için kılınçları üserâ ordu-gâhına getirib orada kayd etdireceğim.

16- Yarın üserâ ordu-gâhını teftiş etmek üzere mezkûr ordu-gâha gidib geleceğim ma'rûzdur.

Kût'da:
3. Âlây Kumandanı
Binbaşı
Nazmî

BELGE NO. 61

Târih: 16 Mayıs 332

Numro: 2.711

Sâat - Dakika: 6.28 sonra

Musul Telgraf-hânesi vâsıtasıyla
Başkumandanlık Vekâletine Telgraf

19/2/332 târihli Şifre'ye cevâbdır.

Kûtü'l-Amare'de alınan üserâ miyânında Müslim olarak:

Binbaşı	7
Yüzbaşı	1
Mülâzım-ı evvel	38
Mülâzım-ı sâni	41
Doktor	5
Birinci sınıf cerrâh muâvini	2
Üçüncü sınıf cerrâh muâvini	6
Başçavûş	172
Çavûş	160
Onbaşı	263
Efrâd	3.319

Cem'an yekûn üserâ miyânında 4.014 Müslüman vardır.

Altıncı Ordu Kumandanı
Halîl

1.061
Haleb'de Mustafa Efendi'ye
(İmza)

[illegible]

BELGE NO. 62

Osmânî Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro

16/2/32

71/300 Atebe-i Şâhâneye
72/300 Sadâret-i Uzmâya
73/300 Der-saâdet Karâr-gâh-ı Umûmîye

Sâat 8.30 sonra

Takrîben beş aydan beri kahraman kıtaâtımızın tazyîki altında Kûtü'l-Amare'de mahsûr kalan İngiliz ordusu, nihâyet Ordû-yi Hümâyûnun kuvve-i kahiresine teslîm-i seyf ve silâh etmeğe mecbûr olmuştur. Osmânî silâhının bu şanlı ve parlak sahîfe-i fahr-âveri şu sûretle cereyân etmiştir:

Kût ordusu, (...) millet-daşlarından olsun Moskof müttefiklerinden olsun imdâd bekliyordu. Kûtü'l-Amare'de mahsûr kalan İngiliz ordusunun ahvâline lâiyıkıyla vâkıf olan İngiliz kabînesi Ceneral Tavshend ordusunu kurtarmak için her ne bahâne olursa olsun hücum edilmesini mükerreren ve musirren Irak İngiliz ordusuna emr ediyordu. Son teblîgat-ı resmiyyede görülen ve cesûr kıtaâtımızın azm ve besâletleri karşısında İngilizler için müdhiş telefât ile eriyen İngiliz hücumları hep Tavshend'i kurtarmak için idi. Nihâyet İngilizler Çanakkale'de aldıkları ders ve tecrübeyi bir kere daha aldılar. Osmânî mukavemetini kıramayacaklarını, Osmânîlerin elinden ganîmetleri alamayacaklarını anladılar. Felahiye hücumları kesildi. İngilizler bu sefer mahsûr kaleye erzâk idhâl etmeğe teşebbüs etdiler. Evvelâ tayyâre ile un çuvalları atdılar. Osmânî silâhı bu ümîdi de kırdı. Harb tayyârelerimiz bu bakkal tayyârelerini birer birer sukut etdirmeğe başladılar.

Muannid düşman başka bir çâre buldu: Vapurla gece karanlığından bil-istifâde zahîre sokmağa teşebbüs etdi. Her zamân müteyakkız bulunan kahraman kıtaâtımız yüzlerce ton erzâk yüklü olan bu vapuru derhâl tevkif ve müsâdere etdiler. Artık Ceneral Tavshend için hiçbir ümîd-i necât kalmamışdı. 13 Nîsân'da Ceneral Tavshend Irak Ordumuz Kumandanı'na mürâcaatla ordusuyla berâber ser-best çıkmasına müsâade edilmek şartıyla Kûtü'l-Amare'yi teslîm etmeğe râzî olduğunu bildirdi. Bilâ-kayd ü şart teslîm olmakdan çâre olmadığı cevâbı verildi. İngiliz Kumandanı bu sefer yeni şerâit der-miyân etdi. Ordumuzun fâik ve kakhâr vaz'iyetini bilmiyormuş gibi ve Osmânî kumandanlarını para ile itmâ' ve iğfâl edebileceğini zann ederek tekmi'l toplarını teslîm etmeği ve nezdde bulunan bir milyon lirâyı takdîm etmeği teklîf etdi. Aynı cevâb verildi. Ceneral Tavshend, İngiliz Irak Başkumandanı'ndan istîzân edeceğini bildirdi. Hâl-bu-ki İngiliz Başkumandanı kendisine yardım edebilmekden pek uzak idi. Nihâyet her taraftan ümîdi kesilen Ceneral Tavshend bugün Kûtü'l-Amare'de bulunan

bütün İngiliz (ordusunu) muzaffer Osmânî Kumandanı'na teslim etdi. Hâtırlardadır ki Rus Ordusu Kumandanı bundan bir ay evvel yakında Kûtü'l-Amare'de elini sıkmağa geleceğini Ceneral Tavshend'e yazmışdı. Şimdiye kadar ta'dâd edilen üserâ ber-vech-i âtîdir:

5 ceneral, 277 İngiliz zâbiti, 274 Hindli zâbit ve 13.300 neferdir.

معدنہ با شکر عیارہ بولدی. دایو لہ لکھہ کار اکلنہ با سقارہ ز غنہ صفتہ شہ
 اتری. لکھن بان شفق بولان زمان قطار تر بوز لرح طرہ ار از ام لکھہ اوزن بود اوز
 د حال تو صنف و صغیرہ اتری. اتریہ جبال طادنسہ اچھا لکھہ با صنف حمانہ خالصہ
 ۱۶ خیابانہ جبال طادنسہ عمارتہ او درون قناتہ انتہ مراجعتہ او درو کیکہ با اریست
 حقیقہ نہ مساعدہ ایلک سطح کورہ الہ وہ تسلیم اتریہ اضر اولہ بقہ بدیری
 بد صند و شط تسلیم اولعتہ نہ عیارہ ایلک بقہ جواب بدیری. اکلہ قناتہ ان بوسہ
 اکلہ اکلہ در میان اتریہ او درون قناتہ درو دضیقہ بیلہ بیلہ
 و عمارتہ قناتہ اندرینا بوسہ اطراف د افعال ایلک عمارتہ اتریہ درون قناتہ بدیری
 اتریہ و تدرہ بولنہا بر صلیبہ لرایہ تقیم اتریہ تکلیف اتریہ عیارہ جواب
 جبال طادنسہ اکلہ عمارتہ با صنف قناتہ انتہ اسیدان اتریہ کلک تدرہ. حالیکہ اکلہ
 با صنف قناتہ انا کد نسہ اتریہ دم اتریہ بیلکدہ بیلک اتریہ اتریہ لکھہ طرہ ندن
 اسیدان کد جبال طادنسہ بولکونہ کورہ الہ درو بولنہا بولکونہ اکلہ اتریہ
 حفظ عمارتہ قناتہ انتہ تسلیم اتریہ خاطر اتریہ درو درو درو درو درو
 بوسہ با اتریہ دل با قنہ کورہ الہ درو الہ صنفہ کلکہ جبال طادنسہ
 با اتریہ. سدی درو تقداد اتریہ اسرا بوسہ اتریہ
 ۵ جبال ۷۷ اکلہ صنف ۷۴ کلک صنف و درو درو

ف

حسین

BELGE NO. 63 (1)

45, 52'nci Firkalara,
Ceb-hâne Koluna ve vâsıtasıyla seyyâr hasta-hânelere
Erzâk Koluna
Tayyâre Müfrezesine
13. Kolorduya:

Kût'dan gerek nehirden yüzerek gerekse hatt-ı muhâsaradan firâr tarîkiyle muhâsaranın bidâyetinden beri tek tük ahâlî çıkıyor ve bu çıkış dört beş ay zarfında otuz ilâ kırk kişiye münhasır kalmış olduğundan mümânaat edilmeyib kabûl ediliyordu. Son zamânlarda düşman, tayyâreleriyle Kût'a erzâk taşımak mecbûriyyetinde kalması dolayısıyla erzâkca artık son demine vâsıl olduğu anlaşıldığından Kût'da müstehlik bir kişinin fazla bulunması bizim menfaatimize olacaktı. Binâen aleyh Kût'dan mültecî sûretiyle olsun hiçbir ahâlînin kabûl edilmemesine karâr verildi. Ve çıkacak ahâlînin vurulması Kût Muhâsarası'nda bulunan Kırk Beşinci Fırka Kumandanlarına tebliğ edilmekle berâber mezkûr Fırka Kumandanı'na, muhâsara kuvveti kumandanı sıfatıyla Ceneral Tavshend'e, Kût'da bulunan ahâlîden hiçbir ferdin hârice çıkarılmaması, çıkarıldığı takdirde vurulacaklarının ahâlîye i'lân edilmesini yazması ve çünkü muhâsaranın bidâyetinde ahâlîyi Kût'dan çıkarmayıb bırakan Tavshend'in bu son günlerde hârice çıkarmasının bizim zararımıza olacağı, binâen aleyh bunu bidâyetde düşünmesi lâzım geleceği meâlinde bir mektûb yazması emr edildi. Tavshend'in bu mektûba cevâben, kimseyi çıkarmayacağını ve bu husûsu ahâlîye i'lân eylediğini bildirdi. Tavshend'in bu cevâbından bir gün sonra ahâlîden erkek, kadın ve çocuk olarak birçokları gerek tulumlarla yüzerek nehirden ve gerekse muhâsara cebhesinden pek çok mikdârda olarak ilticâya devâm eylediler. Bir kısmı vurulmağla berâber yine ilticâ devâm ediyordu. Bunun üzerine Kırk Beşinci Fırka Kumandanlığına, ber-vech-i zîr meâlde ikinci bir mektûb yazması emr edildi. "Ahâlîyi çıkarmamak husûsunda verdiğiniz söze rağmen ahâlî yine külliyyetle çıkmakta devâm ediyor. Bunlara mâni' olmak sizin elinizdedir. Biz vaz'iyet-i askeriye ve menfaatimiz îcâbı bunları vuruyoruz. Söz verdiğiniz hâlde sözünüzde durmamanızdan târih sizi sözünü tutmayan bir kumandan sıfatıyla kayd edecektir."

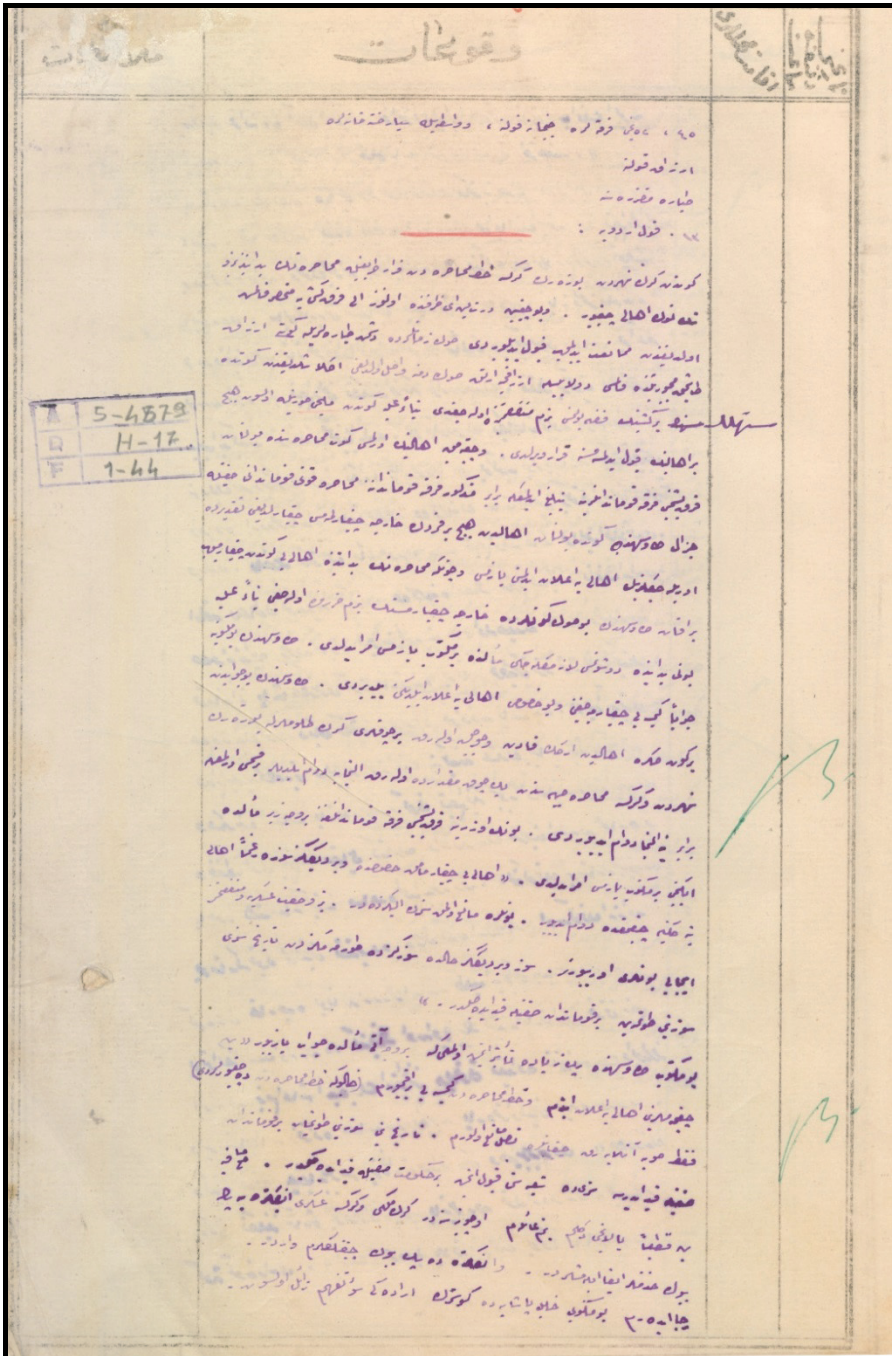
Bu mektûb Tavshend'e pek ziyâde te'sir etmiş olmalı ki ber-vech-i âtî meâlde cevâb yazıyor: "Ben çıkmamalarını ahâlîye i'lân etdim ve hatt-ı muhâsaradan kimseyi bırakmıyorum. (Hâl-bu-ki hatt-ı muhâsaradan da çıkıyorlardı.) Fakat suya atlayarak çıkanlara nasıl mâni' olurum. Târih beni sözünü tutmayan bir kumandan sıfatıyla kayd ederse sizi de tebaasını kabûl etmeyen bir hükûmet sıfatıyla kayd edecektir. Maa-mâ-fîh ben kat'iyyen yalancı değilim. Benim âilem üç yüz senedir gerek mülkî ve gerekse askerî İngiltere'ye pek büyük hizmetler îfâ eylemişlerdir ve İngiltere'de pek büyük çiftliklerim vardır. Ricâ' ederim, bu mektûbu Halîl Paşa'ya da gösterin aradaki sû-i tefehhüm zâil olsun. Ben tahsilimi Fransa'da ikmâl eylediğimden

Fransızlarla berâber Almanlara karşı harb etmek için çıldırıyorum. Ümîd ederim ki Halîl Paşa yakın zamânda beni bırakacaktır.”

Bu mektûbun birinci faslı 45’inci Fırka Kumandanı’nın mektûbuna cevâb fakat ikinci faslı ne demek istiyor? Acaba Tavshend yakında kendini kurtaracaklarını mı î mâ etmek istiyor? Yoksa teslim olmak için bir müzâkere kapısı açmak mı ve son cümle ile bunu î mâ ederek müzâkerenin evvelâ bizim tarafımızdan mı açılmasını istiyordu? Sabis Muhârebesi’ni müteâkıb teslim olması için Tavshend’e yazdığımız mektûbda “Ben vazîfemi bilirim. Binâen aleyh kat’iyyen teslim olmayacağım.” meâlinde verdiği cevâbı müteâkıb bu adama bundan sonra hiç teslim olmağı teklîf etmemeğe karâr vermişdik. Fakat bu mektûb nazar-ı dikkatimizi celb etdiğinden şu meâlde bir mektûb yazıldı. “Mektûbunuzun bana âid olan son fıkrasında ne demek istediğinin sarâhaten tekrârını ricâ’ ederim.” Bu mektûb yola çıkarılmış idi ki Kırk Beşinci Fırkadan Ordu Kumandanı Paşa Hazretlerine Tavshend’in gayet müsta’cel bir mektûbu olduğu ma’lûmât verildi. Telefonla mektûbun meâli sorularak teslim olmağa âid olduğu anlaşıldı. Artık daha evvel gönderilen mektûbun Tavshend’e îsâline lüzûm kalmadığından tevkiif edildi. Tavzend ile birçok muhâberât icrâsına mecbûriyyet hâsıl olacağından Ordu ve Kolordu Kumandanı Paşa Hazretleri Kût karşısında bulunan Kırk Beşinci Fırka Karâr-gâhına gitdiler. Tavzend’in gönderdiği mektûb ber-vech-i âtî mevâddan bâhis idi: “Beş aydan beri devâm eyleyen mahsûriyyeti dolayısıyla erzâkın bitdiğinden, askerin bî-tâb bir hâle geldiğinden ve askerinde sefâlet başladığından Kût’u teslim etmeğe mecbûr olduğundan bahs ediyordu ve fakat Kût’u teslim etmesine mukabil kendisinin ve ordusunun ser-best olarak Amare ve-yâhûd Hindistan’a gitmesine müsâade taleb ediyordu. Altı günlük bir mütâreke istiyordu. Bu mütâreke kabûl olunduğu takdîrde derhâl kendi ordusu için on günlük erzâk göndermesini hâricde bulunan Ordu Kumandanı’ndan taleb edeceğini bildiriyordu.

Bu şerâitine sebep olarak da kendisinin on üç bin kişiden ibâret olan kuvvetini teslim alırsak bizim iâşe edecek erzâkımız ve bu kuvveti Bağdad’a nakl edecek vapurlarımız ve esîr zâbitân ve efrâda maâş vermek için paramız olmadığını ileri sürüyor ve kendisi kuvvetiyle çıkarılırsa bize karşı harb etmeyeceğini va’d eyliyordu.” Tavzend’in bu gülünç teklîfine karşı ber-vech-i âtî cevâb yazılarak Kolordu Erkân-ı Harbiyye Reîsi’yle Kût’a gönderildi. “Kût’daki orduyu bilâ-kayd teslim etmek bu kuvveti iâşe için erzâkımız, Bağdad’a nakl için vapurlarımız ve pul pul maâş vermek için paramız olduğu ve vazîfesini îfâ eyleyen Tavzend’i Türkiye, Rusların Plevne Kahramanı Osmân Paşa kabûl eylediği gibi kabûl eyleyeceği binâen aleyh askerin sefâletinden kurtulması için müzâkerâtı uzatmayarak derhâl teslim olunması ve îcâb eder ise bi-z-zât görüşülmek üzere tarafeyn hatlarının vasatında nehir üzerinde birleşmeği teklîf edildi.” 14-2-332 öğleden evvel sâat onda Ordu Kumandanı Halîl Paşa ile Tavzend Kût’un dört kilometre şimâl-i garbîsinde nehir üzerinde birleşdiler. Bu müzâkerât esnâsında Tavzend yine mektûbunda zikr eylediği esâsâtı teklîf eyledi ve buna ilâveten sağlam olarak kırk topla bir milyon lirâyâ mukabil ordusunun ser-best

bırakılmasını talep eyledi. Tabîî cevâb-ı red verilerek bilâ-kayd ü şart teslim olunması teklîf olundu. Bu teklîfi kabûl ederek ayrılan Tavzend akşamüzeri gönderdiği mektûbda yine bir milyon lirâ ile topları vermesinden bahs eden bir mektûb yazdı. Bu mektûbunda bizim şerâitimizi ordu kumandanlarına da bildirdiğini yazıyordu. Müzâkerâtın devâm eylediği bu müddet zarfında iki taraf yek-dîgerine âteş etmemek üzere kıtaâta emir verildi. Tavzend'in bu mektûbuna da cevâb-ı red verildi. On beşinci günü de bu sûretle muhâberâtla geçti. Bir mektûbda iki milyon lirâdan bahs etmeğe başladı. En nihâyet on beşinci günü akşamüzeri, on altıncı günü öğleden sonra teslim olacağını ve bizim askerin öğleden sonra Kût'a girib Tavzend ordusunu teslim almağa başlayacağını karârlaşdırıldı. Bütün bu muhâberâta âid evrâk, mekâtib Ordu nâmına cereyân eylemekde olduğundan Ordu dosyasındadır. 15/16 gecesı ve 16'ncı günü öğleye kadar dâhilde işidilen birtakım infilâklar düşmanın tahrîbât yapmakda olduğunu anlıdıyordu. On altıncı günü öğleden sonra Üçüncü Âlây Kût'a dâhil oldu ve on yedinci gününden i'tibâren de Tavzend'in kuvveti Kût'dan vapurlarla Kût'un sekiz kilometre şimâl-i garbisinde ve intihâb olunan üserâ ordu-gâhına nakl olunmağa başlandı.

222

BELGE NO. 64

Karâr-gâh
16-2-332
1.00 evvel

Kolordu Emri

1- Kût, dört ay yirmi üç günlük bir muhâsaradan sonra bugün teslîm oldu. Târihimizin iki yüz seneden beri kayd edemediği böyle bir azîm muvaffakiyyeti(?) bize lûtf buyuran Cenâb-ı Allah'a arz-ı şükrân ve mahmidet eyleyelim. Bu zaferin en büyük şân ve şerefi, böyle bir vak'ayı İngiliz tarihine ilk def'a Türk süngüsünün kayd etdirmesindedir. 2 seneden beri devâm eyleyen Harb-i Umûmî'de kuvvet nisbeti nazar-ı i'tibâra alırsak en büyük zaferi yine biz iktisâb eylemiş oluyoruz.

2- Bi-l-hâssa "Selmanpak" Muhârebesi'nden i'tibâren işe başlayan Kolordumuz bu işde en birinci âmil olduğu için şerefin kısm-ı âzamı esâsen târihi parlak olan Kolordumuza teveccüh ediyor.

3- Şimdiye kadar Kût karşısında Kolordumuz; 28 zâbit, 751 neferini şehîd, 36 zâbit, 1.930 neferini mecrûh ve Kût'u kurtarmak üzere gelen İngiliz kuvvetlerinin karşısında da 34 zâbit, 1.034 neferini şehîd, 95 zâbit, 3.175 neferini mecrûh olarak gaib etdi.

4- Oldukça mühim bir yekûne bâliğ olan zâyîâtımıza mukabil bugün Kût'dan beşi jeneral olmak üzere 481 zâbit ve cem'an 13.309 kişilik bir İngiliz ordusu teslîm alıyoruz. Bugüne kadar Kût'u kurtarmak üzere taarruz eyleyen İngiliz ordusunun zâyîâtı 30.000'e bâliğ olmuştur. Şu iki yekûn cihânı hayretlere düşürecek ve târihde Osmanlı ordusunu şân ve şerefler içerisinde yaşatacaktır.

5- 18. Kolordunun arslan yürekli erleri!

Cenâb-ı Allah'a secdeye kapanalım. Bu akşam şehîdlerimize Fâtihalar, (Tebâreke)ler, (Yasin)ler okunsun. Gazîler birbirine sarılsın, birbirini tebrîk etsin. Ben de bugünkü (Kûtü'l-Amare) Bayramı vesîlesiyle sizin pâk ve yüksek alınlarınızdan kemâl-i hürmet ve samimiyyetle öperim.

18. Kolordu Kumandan Vekîli
Mîr-âlây
Kâzım Karabekir

Herkes pür sevinç, bu beşâretli haberden mesrûr, birbirini tebrîk ediyor. Düşman da büyük günümüzü tes'îd için ara sıra top atıyordu.

On Sekizinci Kolordu Kumandanlığına

Orduma:

Arsanlar!

1- Bugün Türklere şân, İngilizlere kara meydân olan şu kızgın toprağın müşemmes semâsında şühedâmızın rûhları şâd ve handân pervâz ederken ben de hepinizin pâk ve temiz alınlarından öperek cümlelerinizi tebrik ederim.

2- Bize iki yüz seneden beri târihimizde okunmayan bir vak'ayı bugün kayd etdiren Cenâb-ı Allah'a hamd ve şükür eyleyelim. Allah'ın azametine bakınız ki bin beş yüz senelik İngiliz Devleti'nin târihine bu vak'ayı ilk def'a yazdıran Türk süngüsü oldu. İki seneden beri devâm eyleyen cihân harbi böyle parlak bir vak'a gösteremedi.

3- Ordum gerek Kût karşısında ve gerekse Kût'u kurtarmağa gelen İngilizler karşısında şehîd ve mecrûh olarak üç yüzü mütecâviz zâbitle on bin neferini gaib eyledi. Fakat buna mukabil bugün Kût'dan beşi jeneral olmak üzere dört yüz seksen bir zâbitle cem'an on üç bin üç yüz neferlik İngiliz ordusunu teslim alıyoruz. Bu teslim aldığımız orduyu kurtarmağa gelen İngiliz ordusuna da bugüne kadar otuz bin zâyîât verdirdik.

4- Şu iki yekûna sathî bir nazar atf edilince cihânı hayretlere düşürecek büyük bir fark görülecek ve târih bu vak'ayı yazacak kelime bulmakda müşkilâta uğrayacaktır.

5- İşte Türk sebâtının İngiliz inâdını kırdığını bu harbde birinci def'a da Çanakkale, ikinci def'ada da burada görüyoruz.

6- Yalnız süngü ve göğsümüzle kazandığımız bu zafer yeni tekemmül eylemekde bulunan vesâit-i harbiyyemiz karşısında âtîdeki muvaffakiyyâtımıza parlak bir (başlangıç) olacağına ne kat'î bir delîldir.

7- Bugünün ismine Kût Bayramı nâmını veriyorum. Umûm Ordumun kıtaâtı her sene bugünü tes'îd ederken şehîdlerimize Yasinler, Tebârekeler, Fâtihalar okuyacaktır. Şühedâmız cennât-ı ulyânda semâvâtta kızıl kanlar ile pervâz ederken gazîlerimiz de âtîdeki zaferlerimize (nigeh-bân) olsunlar:

**Altıncı Ordu Kumandan Vekîli
Mîr-livâ
Halîl**

فصلنامه
۷۷ - ۷۷ - ۷۷

ادبیاتی خرد و دروغ و...

5-4579
U 17-17
F 1-56

۱- رده :

۱- رده :

- ۱- بگویند که این کتاب از خرد و دروغ و... است. بگویند که این کتاب از خرد و دروغ و... است.
- ۲- بگویند که این کتاب از خرد و دروغ و... است. بگویند که این کتاب از خرد و دروغ و... است.
- ۳- بگویند که این کتاب از خرد و دروغ و... است. بگویند که این کتاب از خرد و دروغ و... است.
- ۴- بگویند که این کتاب از خرد و دروغ و... است. بگویند که این کتاب از خرد و دروغ و... است.
- ۵- بگویند که این کتاب از خرد و دروغ و... است. بگویند که این کتاب از خرد و دروغ و... است.
- ۶- بگویند که این کتاب از خرد و دروغ و... است. بگویند که این کتاب از خرد و دروغ و... است.
- ۷- بگویند که این کتاب از خرد و دروغ و... است. بگویند که این کتاب از خرد و دروغ و... است.

این کتاب از خرد و دروغ و... است.

ادبیاتی :